

Riksdagens protokoll

2005/06:32

Torsdagen den 17 november

Kl. 12.00 – 17.12

Protokoll
2005/06:32

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 november.

2 § Meddelande om EU-debatt

Talmannen meddelade att debatt om aktuella frågor i EU-samarbetet inför 2006 skulle äga rum *torsdagen den 24 november kl. 12.00*. Meddelande med debattregler hade delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Framställning
2005/06:RRS6 till näringsutskottet

Redogörelser
2005/06:RRS9 och RRS13 till finansutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 2005/06:KU5 och KU9

5 § En nationell strategi för havsmiljön

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU4
En nationell strategi för havsmiljön (skr. 2004/05:173).

*En nationell strategi
för havsmiljön*

Anf. 1 ALF ERIKSSON (s):

Herr talman! Nu ska kammaren debattera frågor om vår havsmiljö. Havet ger oss positiva känslor, för vi förknippar det gärna med fritid och

rekreation. Men det finns också anledning att vara bekymrad över utvecklingen av vår havsmiljö.

Miljöproblemen i våra hav har uppmärksammats under en lång tid. År 1987 avlämnade Naturvårdsverket rapporten *Aktionsplan mot havsföroreningar*, och en liknande rapport kom år 1990. De låg till grund för de propositioner om miljöpolitiken inför 1990-talet som så småningom kom.

År 1999 fastställde riksdagen 15 nya miljö kvalitetsmål som följdes upp med delmål år 2001. Ett av målen är ”ett hav i balans”. När Miljömålsrådet gjorde sin första utvärdering kunde de konstatera att målet blev svårt att nå till år 2020. Det behövs ytterligare åtgärder för att det ska bli möjligt.

I juli 2002 tillkallade regeringen en kommission som tog namnet Havsmiljökommissionen. Den fick i uppdrag att sammanfatta kunskapsläget beträffande miljö tillståndet i våra havs- och kustområden och att utarbeta strategier på kort och lång sikt med åtgärder som kan bryta den negativa utvecklingen i havsmiljön – detta för att miljömålen vad gäller Hav i balans, levande kust och skärgård, Giftfri miljö och Ingen övergödning kan nås till år 2020.

Kommissionen överlämnade sitt betänkande i juni 2003. Delar av dess förslag behandlas i regeringens proposition om svenska miljömål som om precis en vecka kommer att behandlas här i riksdagen.

I februari 2005 överlämnade Miljövärdberedningen promemorian *Strategi för hav och kust utan övergödning* till miljöministern.

Dessa promemorior har utgjort underlag för den skrivelse som regeringen avlämnat till riksdagen. Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat den tillsammans med 79 motionsyrkanden – både följdmotioner och motioner från den allmänna motionstiden.

Skrivelsen och utskottets betänkande handlar om den strategiska inriktningen för det svenska miljöarbetet på både kort och lång sikt. Dessa ska komplettera de åtgärder som föreslås i den miljömålsproposition som, som sagt, behandlas här om en vecka.

Utgångspunkten enligt betänkandet är att nyttjandet av havet inte får effekter som gör att ekosystemens livsuppehållande förmåga försämras eller förstörs. Ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU och övriga Europa, är en förutsättning för framgång. Kraftfulla nationella insatser är i sin tur en förutsättning för ett lyckat internationellt agerande. En ny modell för förvaltning av havsmiljön bör etableras med en ökad samordning mellan berörda myndigheter. Lokal delaktighet, en bred samverkan mellan aktörer och regional samordning bör prioriteras.

Detta är bakgrunden till den debatt som nu ska komma i gång. I utskottets betänkande finns det 44 reservationer och ett särskilt yttrande.

Anf. 2 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Herr talman! Vårt vatten och våra hav som omger vårt land är någonting som vi emellanåt tar för givet. Det är ju där vi njuter av bad och båtliv, av våra vackra marina miljöer och av fiske. Inte minst Östersjön har av tradition varit en viktig länk för resor och för handel med länder i vår närhet.

Men när sommaren på allvar kommer och vårt semesterfirande störs till exempel av algblooming eller av rapporter om fartygshaverier eller

oljeutsläpp eller om att fisken dör reagerar de flesta. Det är då vi återigen ser allvaret och anser att vi faktiskt måste göra något åt våra hav för att dessa ska vara hållbara.

I denna kammare finns det inte någon som inte vill något hellre än att vi ska nyttja våra hav på ett hållbart sätt. Därför är det också viktigt att det här arbetet sker utifrån ekonomiska, miljömässiga och sociala hänsyn.

I många år har de här frågorna återkommit till kammaren. Det gäller då hur vi på ett bättre sätt ska komma till rätta med de faktorer som stör våra hav, såsom övergödningen, utsläppen eller gifterna – ja, rentav hur vi ska få våra hav och skärgårdar i balans. Det är också därför bra att vi har satt upp miljö kvalitetsmål, något som vi i miljö- och jordbruksutskottet, herr talman, har ägnat hela förmiddagen åt att ha ett uppföljande miljö vårdseminarium om.

Denna kammare har också i full enighet, på initiativ av den borgerliga alliansen, faktiskt skjutit regeringen framför sig i kampen om att få Östersjön klassad som ett särskilt känsligt hav, ett så kallat PSSA, för att på ytterligare ett sätt säkerställa havsmiljön för framtiden.

Dessutom har flera utredningar, inte minst den som regeringen själv tillsatt – den så kallade Havsmiljökommissionen – sett över problematiken och avlämnat förslag till åtgärder. Den här kommissionen kunde konstatera att styrningen av de insatser som görs tyvärr är alldeles för splittrad mellan olika myndigheter. Havet som allmänning kan bli dess förfall.

När regeringen kom med sin skrivelse om havsmiljön innehöll den flera bra tankar som visar att det finns en insikt om problematiken. Jag delar många av de åsikter som ändå framförs om sådant som skulle behöva göras. Däremot blev skrivelsen till intet förpliktande. Beträffande alla utredningar, allt som det ansågs att man skulle göra, ”avser att komma tillbaka till” och så vidare hade det egentligen varit bättre om regeringen hade tagit detta på allvar och i stället kommit till kammaren med en proposition med förslag till åtgärder. Nu blev det inte så.

Min främsta invändning mot skrivelsen är egentligen just att där finns väldigt många fina ord men väldigt lite av handling. Därför, herr talman, vill jag redan nu yrka bifall till alliansens reservation 1 under punkt 1. Där säger vi just att vi vill att regeringen återkommer med en ny strategi för detta ”ett hav i balans”.

När det gäller våra hav är vi beroende av att arbetet med att förebygga och åtgärda sker i internationell samverkan. EU-länderna är naturliga samarbetspartner, men även Ryssland måste få komma med som en viktig part. Sverige har ju långa kuststräckor, inte minst vid Östersjön. Därför är vi särskilt angelägna också om att arbetet bedrivs på ett bra sätt.

Arbetet inom EU är särskilt viktigt, inte minst nu när flera länder kommer till i samband med den utvidgning som sker – länder som troligen kommer att vilja öka sin jordbruksverksamhet. Där kan vi i Sverige spela roll både med kunskap och med miljöteknikförmedling. Enligt Naturvårdsverket har våra utsläpp från jordbruket minskat sedan år 1999.

Alla har vi ett ansvar för att minska de gödande och försurande utsläppen. Tillförseln av kväve och fosfor måste begränsas till de nivåer som enbart gäller markläckage. Att rena avloppsvatten är också en fort-

satt viktig fråga, liksom det är viktigt att harmonisera regler för luftutsläppen.

När det gäller våra svenska åtaganden är de nya vattenmyndigheterna tillsammans med länsstyrelserna i full gång med att genomföra EU:s gemensamma vattendirektiv. Självklart måste även dessa ingå i en bra förvaltning av våra sjöar och hav. Jag utgår från att det mer var en lapsus i regeringens skrivelse att dessa inte omnämns över huvud taget.

De människor som lever av och i nära anslutning som brukare måste få komma in tidigt i processen, liksom regeringen måste återkomma till hur finansieringen av det fortsatta arbetet med vattendirektivet ska utformas.

Östersjön har klassats som ett PSSA-område. Det känns som att regeringen på nåder har varit tvungen att driva den här frågan. Kanske är det just därför som innehållet i klassningen dröjer. Jag vill ändå tro att regeringen vill väl, men varför ska arbetet behöva gå så trögt och motsträvt?

Det behövs krav på färdrutter, fartygsklassningar och kvalitet hos besättningar med mera. Skulle olyckan vara framme krävs att vi har en katastrofberedskap, dels att vi har en flotta med miljöfartyg för snabba insatser, dels att EU gemensamt har en god beredskap.

Avslutningsvis, herr talman, skulle jag vilja att regeringen snarast återkommer, för den har inte så mycket tid kvar innan det är dags för en ny regering, om hur man ska ta hand om de läkemedelsrester som finns i våra sjöar och hav så att de inte fortsatt är ett miljöproblem.

Anf. 3 SVERKER THORÉN (fp):

Herr talman! Jag bor i en stad och ett län vid Östersjön. Under några få år har jag bevittnat obestraftade oljeutsläpp, en explosionsartad utökning av oljetransporter, hur Västerviksspecialiteten rökt torsk försvunnit ur utbudet av sommarmat och hur badvikar och skärgårdar fylls med en gulgrön smet. Jag och fp sade det i valrörelsen, och jag har fortsatt att säga det i denna kammare och jag säger det i dag: Östersjön kan inte vänta längre!

”Detta är inte konkret nog, det övertygar inte oss om att vi är på rätt väg, att regeringen verkligen prioriterar havsmiljön eller övergödningsproblematiken. Trots miljömålen, löften, utlopp, artiklar, angelägna rön – jag kan bara irriterat konstatera att miljöpolitiken för Östersjön har gått i stå.” Så recenserade chefen för Världsnaturfondens hav- och kustprogram vid Världsnaturfondens stora Östersjöseminarium i augusti 2005 i Stockholm den skrivelse från regeringen vi nu ska debattera.

Före förra valet sa dåvarande miljöminister Kjell Larsson att ”havsmiljöfrågorna måste bli de närmaste årens viktigaste område när det gäller miljön”. Då som nu utlovades att Östersjön och havsmiljöpolitiken skulle vara prioriterade. Den havsmiljökommission som Larsson tillsatte sade redan 2003 att ”det inte är brist på goda åtgärdsförslag som gjort att miljösituationen i havet är så allvarlig. Problemet ligger i bristen på genomförande.”

Den senaste mandatperioden har situationen varit att en majoritet, både i och utanför riksdagen, velat se en mycket mer offensiv havsmiljöpolitik än den regeringen levererat. Folkpartiet liberalerna har genom initiativ i riksdagen tillsammans med övriga allianspartier i egna och med

andra gemensamma motioner försökt driva på regeringen. Problemet är fortfarande – även i slutet på denna mandatperiod, som kantats av fiskbeståndskollapser, incidenter och hot om en oljekatastrof i den ökande och täta oljetankertrafiken i Östersjön och övergödningschocker – brister i genomförande.

Herr talman! Ett av Folkpartiets viktigaste krav har denna mandatperiod varit att de första mest akuta delarna i en marin strategi skulle läggas fram som ett skarpt förslag – en proposition. Så allvarligt är läget i våra hav. Det blev bara en skrivelse från regeringen. I den får Naturvårdsverket det övergripande ansvaret för havsmiljön och uppdraget att återkomma med åtgärdsförslag. För övrigt innehåller skrivelsen bara nya uppdrag om ett trettiotal nya utredningar. Bristen på operativa konkreta åtgärder avslöjar obarmhärtigt att praktiskt taget ingenting hänt sedan Havsmiljökommissionen lade fram sitt betänkande för mer än två år sedan.

Läget är nu sådant att enskilda, företagare, landshövdingar och regioner i Sverige kräver en mer aktiv politik för att möta speciellt olje-, utfisknings- och övergödningshoten.

Våra hav behöver åtgärder. Nu. Att då enbart presentera en lista på nya utredningar är provocerande. Det kan ge den felaktiga signalen att det pågående åtgärdsinriktade havsmiljöarbetet inom myndigheter, kommuner, intresseföreningar och lokala och regionala samarbetsprojekt inte är viktigt. I värsta fall kan de dö ut i väntan på att utredningarna börjar leverera resultat och att regeringen ska ta ställning.

Herr talman! Att lösa problemen i havsmiljön är för Folkpartiet en av de viktigaste uppgifterna i svensk miljöpolitik, och den kommer att finnas kvar under lång tid. Ska vi lyckas stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik och snabbt få fram en handlingsplan för Östersjön tillsammans med andra Östersjöländer krävs det åtgärder och nya grepp nationellt och ett stadigt dubbelgrepp internationellt. Kraftfulla nationella insatser är en förutsättning för ett lyckat internationellt agerande. Båda måste till.

Nationellt är samordningen av havsmiljöfrågorna avgörande, men att det inte räcker med den myndighetssamordning som ska ledas av Naturvårdsverket är tydligt. Regeringens eget arbete brister i samordning. Hur förklaras annars frånvaron av skarpa förslag? Vi anser att det krävs ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna. En Östersjöminister bör utses för att ha ansvaret för frågorna som rör Östersjön och havsmiljön.

Uppgiften att identifiera oklarheter i ansvarsfördelningen mellan myndigheter och splittringen i havsmiljöarbetet bör enligt Folkpartiet inte ligga hos en av myndigheterna, Naturvårdsverket.

Vårt förslag om en oberoende expertgrupp, en hållbarhetskommission, som tillsätts för att se hur hindren för hållbar samhällsutveckling kan tas bort och hur konflikterna mellan miljömål och andra mål kan lösas på ett bättre sätt än i dag möter detta behov.

Havsmiljöns krav måste ges större tyngd i arbetet hos alla berörda myndigheter och den marina forskningen och miljöövervakningen samordnas bättre. De tre marina center bör ges utökad roll inom både forskning och miljöövervakning och ett internationellt, tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö inrättas, inte utredas.

Medan vi väntar på tydliga resultat från ny forskning måste vi än mer använda de åtgärder som visat sig effektiva mot övergödningen och våga pröva nya. En rejäl satsning på att få ytterligare våtmarker anlagda längs Östersjökusten är en åtgärd. En annan är att åtgärda det stora antal bristfälliga enskilda avlopp som fortfarande finns kvar. Ytterligare en är en miljöcertifiering som garanterar ett miljömässigt hållbart brukande med fokus på att minimera kväve- och fosforläckage i jordbruket.

Folkpartiet liberalerna anser att den lokala och regionala förankringen och deltagandet är helt avgörande i arbetet med att förbättra och hållbart nyttja havet och havsmiljön. Enligt skrivelsen ska ett pilotprojekt för tillämpningen av ekosystemansatsen ”etableras” inom ett av de nu bildade vattendistrikten. Frågan är om det är en signal om ytterligare utredande eller om regeringen vågar omsätta förslaget i handling direkt. Vi anser att projektet bör förtydligas och startas direkt för att samla kunskap och ge inspiration till efterföljarna.

Detta skulle också öppna processen för det svenska genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten, som är så viktigt för att de vattenanknutna miljö kvalitetsmålen ska nås och övergödningen av våra hav minska. Just nu verkar alla inblandade lägga allt fokus på formaliteter, inte på att detta är ett unikt nytt verktyg för att åtgärda krisen i havsmiljön.

Verktyget måste nu arbetas fram. Det går inte att utreda och införa uppifrån, utan det måste tas fram i en process underifrån i samverkan mellan vattendistrikt, forskning och lagstiftare. Så har andra länder gjort, och vi borde också klara att handla, forska och utreda samtidigt.

Internationellt finns just nu unika möjligheter att lyfta havsmiljöfrågorna i regionen och få till en räddningsplan för Östersjön. Det finns genom Helcom ett välutvecklat samarbete, där även Ryssland medverkar. Dessutom är EU:s marina strategi under utarbetande. Nu är tiden inne för det politiska genombrott som regeringens egen miljövårdsberedning efterlyste tidigt i våras.

Sverige måste då politiskt agera handlingskraftigt och verkligen använda Helcom, inte bara lyssna av och bevaka. Sverige bör driva frågan om upprättandet av en för EU gemensam handlingsplan för Östersjön. Helcom har påbörjat ett sådant regionalt arbete, men det måste bli en EU-angelägenhet.

I ett dubbelgrepp på havsmiljöpolitiken där det inarbetade Helcom-samarbetet utnyttjas och intensifieras för att också lyfta frågan i EU nås två fördelar, dels ges hjälp och stöd till EU:s medlemsstater med att samordna sitt arbete i EU för att nå miljömålen för Östersjön, dels ges fakta och kunskapsinflöde till EU som säkrar Östersjöns miljöintressen.

Herr talman! Både kraftfulla nationella och internationella insatser måste till. Det är till exempel helt avgörande att en europeisk marin strategi antas och finns som grund när andra strategier om sjöfart och andra näringar knutna till havet läggs fast. Men det duger inte att som regering- en nationellt bara presentera utredningar och samtidigt kritisera EU:s i och för sig svaga utkast till strategi. Sverige kan genom ökade insatser här hemma och i EU och Helcom medverka både till att Östersjön får den räddningsplan som så väl behövs och till att EU:s marina strategi stärks.

Skrivelsen *En nationell strategi för havsmiljön* har som utgångspunkt att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik. Två åtgärder som verkligen skulle medverka till det är att ge Naturvårdsverket i uppdrag att

med förtur arbeta för att snabbt få i gång det föreslagna pilotprojektet för tillämpningen av ekosystemansatsen och att det tvärvetenskapliga forskningscentrumet för Östersjöns havs- och kustmiljö inrättas och kan börja verka.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till alliansens reservation nr 1 och till Folkpartiets reservation nr 12.

Anf. 4 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! ”Vem är vålnaden som hemsöker deras hem, varför vill hon hämnas? Gastkramande thriller med Michelle Pfeiffer och Harrison Ford.” Så presenterades filmen *Under ytan* i reklamen för några år sedan. Under ytan kan det gömmas mycket som vi inte vet men som upptäcks vid närmare undersökning. Under den blänkande polishen på bilen vi köpte lite för snabbt, under den bortrivna våtrumsmattan eller takpappen, kanske också innanför skinnet på välkammade riksdagsledamöter kan det gömmas överraskningar som vi inte hade en aning om vid en ytlig betraktelse.

Rostangreppen, fuktskadorna, bekymmer och negativa känslor smyger sig på, växer sakta utan att vi är riktigt medvetna om det, men de uppenbaras när vi vågar titta under ytan. Går det tillräckligt lång tid bryter det obehagliga genom, de faktiska förhållanden som varit och är verkliga, men som vi inte kunnat eller velat se bubblar upp till ytan.

Kanske har detta också varit havens förbannelse. Det som hela tiden sker under ytan blommar ut, som det gjort i bokstavlig bemärkelse nu några somrar: PCB, DDT och dioxin i fisk, döda sälar, oljeolyckor och giftiga alger. Först då inser vi på allvar vilken katastrofal utveckling och ond spiral som inte minst Östersjön länge varit inne i och då är det väldigt sent – enligt vissa bedömare kanske *för* sent.

Herr talman! Så har vi begåvats med ytterligare en i raden av skrivelser från regeringen med bedömningar, fina tankar, goda föresatser och vällovliga strategier, men utan konkreta förslag för riksdagen att ta ställning till.

Regeringens skrivelse 2004/05:173 *En nationell strategi för havsmiljön* innehåller inte mindre än 99 olika uppdrag till myndigheter och tio utredningar. På ett tiotal områden avser man att återkomma till riksdagen. Efter att under de senaste elva åren ha styrt landet har den socialdemokratiska regeringen kommit fram till att en samordnad planering och förvaltning av de svenska havsområdena bör åstadkommas. Hur detta ska gå till ska beredas och utredas ytterligare, inte minst med tanke på sektorsansvaret. Det måste, herr talman, ses som rimligt att – som allianspartierna gemensamt kräver i reservation nr 1 – regeringen snarast återkommer till riksdagen med en proposition med förslag till beslut om konkreta åtgärder, mål och tidsplaner. Det är ju den demokratiska ordningen att regeringen, grundad på majoriteten här i riksdagen, kan få jobba med konkreta beslut som fattas här.

Kristdemokraterna har enskilt och tillsammans med andra partier presenterat en rad förslag till förändringar och förbättringar i de 19 reservationer som vi har undertecknat. Låt mig lyfta fram några:

Det finns en bristande insikt om vikten av att näringar och nyttjare bör finnas med tidigt i allt arbete som de berörs av. En aldrig så genomtänkt strategi blir svår att genomföra om den inte i ett tidigt skede är väl

förankrad hos de människor som närmast berörs av den. Om problemanalysen främst sker på myndighetsnivå för att senare presenteras för nyttjarna och andra intressenter kommer genomförandet inte att bli effektivt och viktiga målsättningar kommer inte att nås. Enligt min och allianspartiernas mening måste brukarna komma in tidigt i förvaltningsarbetet och delta i såväl analyser och problemformuleringar som i besluts- och genomförandeprocesser. Det handlar om att ha en gemensam världsbild när det blir dags för genomförande.

En annan generell svaghet är att de nya vattenmyndigheter som har en central roll i genomförandet av EU:s vattendirektiv inte har en särskilt framträdande position i regeringens skrivelse. Kristdemokraterna föreslår att vattenmyndigheternas roll ska förtydligas.

Som svar på detta motionskrav skriver utskottsmajoriteten: "När det gäller de i motion MJ2 framförda synpunkterna om vattenmyndigheternas och länsstyrelsernas medverkan i havsmiljöarbetet bör uppmärksammas att regeringens redovisning i denna del på intet sätt är uttömmande. Utskottet utgår från att det ovan redovisade arbetet med att stärka myndigheternas samlade havsmiljöarbete omfattar samtliga berörda myndigheter och återspeglar sig i regeringens styrning av myndigheterna." Miljöministern har i dag goda möjligheter att lämna uttömmande förtydliganden i denna del.

Herr talman! Regeringen menar i sin skrivelse att risken för oljeutsläpp vid fartygsolyckor är det mest påtagliga hotet mot de svenska haven. Det är med detta som bakgrund beklagligt att regeringen inte omgående tar fram beslut om lotsplikt i Bornholmshavet och flytt av all fartygstrafik till söder och öster om Hoburgs bank. Det är också en svaghet att regeringen valt en minimalistisk väg när det gäller tolkningen av vilka krav som kunde ställas i samband med ansökan om att klassa Östersjön som särskilt känsligt havsområde.

Man har envist hävdats att bland annat åtgärder som rör krav på fartygskonstruktion, besättningars utbildning och ekonomiskt ansvar för skador inte varit förenliga med vad som innefattas i PSSA-anknutna skyddsåtgärder. Dessa och liknande krav kom därför att saknas i den ansökan som lämnats in. I stället anges i skrivelsen att ytterligare åtgärder ska kompletteras PSSA-definitionen senare. Denna hantering är verkligen inte oomstridd och försenar dessutom införandet av verkningfulla insatser för att minska riskerna för exempelvis oljekatastrofer i Östersjön.

Herr talman! Avslutningsvis menar jag att regeringen är för vag när det gäller utsläpp till hav och vatten av läkemedelsrester. Det finns en stor uppslutning kring farhågorna inför vad dessa utsläpp kommer att innebära. Här nöjer sig regeringen med att ge diverse uppdrag och tillsätta en och annan utredning.

Enligt min, Kristdemokraternas och även alliansens mening behövs kraftfulla forsknings- och åtgärdsprogram. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett konkret program för att främst förebygga att läkemedelsrester kommer ut i miljön men också ett program för hur dessa kan tas om hand när de ändå kommer ut i vattnet.

Allra sist vill jag, herr talman, nöja mig med att yrka bifall till reservation nr 1 trots att jag naturligtvis står bakom samtliga reservationer som bär Kristdemokraternas stolta signum.

Anf. 5 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Herr talman! Skrivelsen *En nationell strategi för havsmiljön*, som ligger till grund för detta betänkande, är en samarbetsprodukt mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Fokus i den ligger på att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik.

Det är viktigt att det finns en strategisk inriktning för havsmiljöarbetet både på kort och på lång sikt. Men det är framför allt viktigt att åtgärder som föreslås genomförs och att försiktighetsprincipen verkligen används. Därför måste ekosystemansatsen verkligen göras till en utgångspunkt för havsmiljöarbetet samt i förvaltningen och nyttjandet av havet och havets resurser.

Vad är då ekosystemansatsen för något? Ekosystemansatsen innebär sammantaget en integrerad, tvärvetenskaplig förvaltning som å ena sidan erkänner människans rätt att använda det som ekosystemen producerar. Å andra sidan ska den säkra att alla komponenter i ekosystemen, till exempel arter, bestånd, livsmiljöer och genetisk variation, finns i en sådan omfattning att de garanteras kunna fortleva i överskådlig framtid.

Det behövs alltså ett samlat grepp i olika myndigheters havsmiljöarbete i syfte att skapa ökad samordning och effektivitet. Detta framkom även i Havsmiljökommissionens betänkande, där det framgick att det inte i första hand är en brist på goda åtgärdsförslag som gör att miljösituationen har blivit så allvarlig i havet. De sade rakt ut att det i stället ligger i bristande genomförande av förslagen.

I skrivelsen säger vi nu att all förvaltning av hav och kust med anslutande miljöer bör utgå från ekosystemansatsen och från bevarandet av biologisk mångfald och att detta ska tillämpas utifrån försiktighetsprincipen baserad på bästa tillgängliga vetenskapliga data.

Senast 2010, alltså om snart fyra år, ska ekosystemansatsen ha nått fullt genomslag med etablerade processer och utvärderingsinstrument med lokalt och regionalt deltagande av alla aktörer. Ska detta kunna ske är det viktigt att Naturvårdsverket i samråd med berörda myndigheter får och tar uppdrag att utarbeta konkreta förslag till hur ekosystemansatsen ska tillämpas i de olika berörda sektorerna. Här är det viktigt att det finns ett brett engagemang där olika intressegrupper kan påverka och ta ansvar. Men framför allt är det av vikt att man kommer i gång med arbetet och att det skapas förutsättningar för detta arbete. För att ta ett exempel, ser jag det som självklart, och hoppas att även andra gör det, att både Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet och Naturvårdsverket är med och har synpunkter när Jordbruksdepartementet och Fiskeriverket lägger upp sin strategi inför förhandlingar om uttag av olika resurser från havsresursen. Det är kanske inte så självklart för alla, men för mig och Vänsterpartiet är det ganska självklart.

Jag skulle vilja fråga Lena Sommestad: Hur är då samarbetet mellan Jordbruksdepartementet och Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet i fråga om strategin i EU-förhandlingarna inför uttaget av havsfiskeresursen?

När man talar om havsmiljön kan man inte undvika att tala om Östersjön, även om man, som jag gör, kommer från västkusten där vi har näringsidkare som varit med och åderlåtut Östersjöns resurser på olika sätt.

Östersjön är ett unikt hav. Att Östersjön har låg vattengenomströmning, att det består av bräckt vatten och att det inte har något naturligt

olja läckage från havsbotten innebär att ett hav med motsvarande förhållanden inte finns någon annanstans i vår värld. Detta unika förhållande innebär att få, om något, hav i världen är så känsligt som Östersjön. Det sköra ekosystemet har gjort att Östersjön har drabbats mycket hårt av utsläpp från industrier, VA-system, vägtrafik, jordbruk, sjöfart. Stora delar av bottenytan är ju som ni vet död.

Det behövs långsiktiga miljömål och strategier för att nå målen och för att kunna hantera miljöproblemen i innanhavet. Kanske behöver vi våga pröva mer aktiva insatser för att se om det går att hitta nya metoder och ny teknik för renovering av Östersjön.

Frågan om fördelning av kostnader för sanering av Östersjön måste uppmärksammas. Sverige har ett historiskt ansvar för Östersjöns tillstånd, enligt principen att förorenare betalar. Sammanlagt kommer det att behövas stora ekonomiska resurser för att genomföra saneringen. Dessa kostnader måste fördelas mellan Östersjöländerna och EU.

Som jag sagt innan, det svenska ansvaret är stort. Vänsterpartiet anser att regeringen bör lyfta upp frågan på EU-nivå med Östersjöländerna och verka för att EU avsätter medel för Östersjöns sanering samt att EU-medel och investeringar i jordbruks- och trafiksektorn bidrar till att förbättra, alltså inte som nu försämma, Östersjöns miljö.

Herr talman! Därmed yrkar jag bifall till reservationerna 7 och 22, men står givetvis även bakom övriga vänsterpartireservationer i betänkandet.

Anf. 6 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag vill fråga om Vänsterpartiet är nöjt med att det bara blir en skrivelse och inte konkreta förslag i en proposition.

Anf. 7 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik:

Herr talman! I Vänsterpartiet är vi aldrig helt och fullt nöjda. Vår ambition har varit att vi skulle kunna genomföra en proposition på detta område, men i det arbete vi har haft tillsammans har det blivit denna produkt som vi nu har behandlat. Frågan är om man ska föregå med en proposition innan vi har fått EU:s marina strategi. Vi har nu möjlighet att komma vidare med en kanske bättre och mycket tajtare produkt när vi har sett vad EU:s strategi har blivit.

Anf. 8 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! Det inger förhoppningar. Vi får väl avvakta och se. Men min följdfråga blir: Kan Vänsterpartiet garantera att saneringskapacitet och efterbehandlingskapacitet vad gäller oljeolyckor i vårt land verkligen blir förstärkta i den civilproposition som ska komma?

Anf. 9 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan inte garantera det. Jag hoppas att det ska bli så, men jag kan inte lämna några garantier. Vi har ingen egen majoritet.

Anf. 10 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Som jag ser det finns det två absolut grundläggande problem som gör att vi har det läge vi har på havsmiljöområdet i dag.

Det ena är det som flera talare har varit inne på tidigare här, att det som finns under ytan ser vi inte. Vi ser problemen först när sälar flyter i land döda eller när badstränder och hamnar förvandlas till något slags soppa av blommande alger. Det är ett grundläggande problem att vi inte ser det som finns under ytan.

Det andra grundläggande problemet för havsmiljön är att havet är allas och ingens. Vi vet ju hur det är med sådant som är allas och ingens, att alla vill dra nytta av det men ingen vill ta ansvar.

Det här är definitivt de två stora problem som har grundlagt det förhållande vi har på havsmiljöområdet i dagsläget.

Finns det då någon ljusning i det här? Ja, när det gäller att inte se vad som finns under ytan har vi i dagsläget en kunskapsnivå som gör att vi inte kan hävda att det som finns under ytan inte finns, utan kunskapsnivån gör att vi känner till vad som finns även under ytan.

Vi är också i ett läge där miljöproblemen i haven börjar ge ekonomiska konsekvenser, vilket gör att det kanske inte är ingens ansvar att ta ansvar för det här. Till exempel kunde vi förra sommaren se ekonomiska konsekvenser drabba turistnäringen på Öland och Gotland. Det här gör, tror jag, att vi har ett annat diskussionsläge när det gäller att ta ansvar för havets resurser.

Vad är det då som behöver göras för att komma till rätta med havsmiljöproblemen? Först och främst krävs det politisk handlingskraft. Som tidigare har sagts är det ju en besvikelse att det är en skrivelse och inte skarpa förslag som levereras.

Det är också så, när det gäller politisk handlingskraft, att det för Östersjöns del självklart är viktigast att fylla PSSA-klassningen med vettigt innehåll. Här gäller det till exempel att ställa krav på fartygskonstruktioner, besättningar och så vidare.

Vi har från Centerpartiets sida även föreslagit en Östersjöregering som ytterligare skulle manifesteras den politiska handlingskraften. För att den politiska handlingskraften ska ge effekt krävs det självklart att den har en förankring lokalt och regionalt, och också en förankring bland dem som lever av och vid havet. Det här är fundamenta för att nå framåt.

Den tredje viktiga grejen som behövs för att förbättra havsmiljön är självklart internationell samverkan. Det hänger mycket tydligt ihop med den lokala förankringen på så sätt att har vi inte en internationell samverkan ser kanske de som agerar och arbetar lokalt att det här ger så liten verkan att det inte har någon betydelse vad vi gör. De här två sakerna hänger mycket intimt samman, det lokala och det internationella.

När det gäller ytterligare detaljer i det här är det självklart så att jag står bakom samtliga reservationer som Centerpartiet har lagt fram. Jag yrkar dock bara bifall till nr 1.

Anf. 11 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Ledamöter! Vi debatterar i dag ett av de svåraste politikområdena, tycker jag. Det är ett väldigt brett område. Det handlar om allt från trafikpolitik till jordbrukspolitik, kemikaliefrågor, sjösäkerhetsfrågor och fiskeripolitik. Det är ett område som vi har debatterat mycket, åtminstone sedan 80-talet. Före 80-talet kanske de här frågorna i alltför hög grad var ignorerade i den politiska debatten. Vi som är intresserade av de här frågorna blev inte mindre oroade när Miljövårdsberedningen i

vintras presenterade sin rapport med en teori om att kanske ekosystemet till och med har flippat och är oerhört svårt att återställa. Där måste jag instämma med Kjell-Erik Karlsson, som tog upp att vi kanske till och med så småningom behöver gå in med saneringsinsatser och ny teknik. Så illa är det.

Det är klart att vi måste göra något åt själva orsakerna till problemet. Det är det allra viktigaste. Den här skrivelsen förbättrar samordningen mellan myndigheterna och gör Naturvårdsverkets överordnade roll tydligare. Det tycker jag är något väldigt hoppfullt och positivt.

Det jag ser som ett problem med att jobba vidare med det här svåra och breda politikområdet är samordningen i Regeringskansliet. Alla de här frågorna delas ju upp på så många departement. Vi har ett departement som är mycket tyngre än de andra, Finansdepartementet. Sedan finns det en rad andra departement som hanterar de här frågorna och som inte alltid jobbar i takt utan kanske motverkar varandra. Det kan vara Näringsdepartementet. Där är det känsligt att jobba radikalt med sjösäkerhetsfrågorna och så vidare. Från Miljöpartiets sida tror vi inte det räcker med en bättre samordning på myndighetsnivå, utan det krävs också en bättre samordning inom Regeringskansliet och att man jobbar mer samlar med havsmiljöfrågorna.

Vad skulle man kunna uppnå med det? Om man först tar det internationella arbetet så driver ju ofta Sverige en bra, eller hyggligt bra i jämförelse med andra länder, linje i olika typer av förhandlingar. Men jag funderar på hur det är inom Regeringskansliet. Finns det en strategi för vad man gör mellan de olika förhandlingstillfällena? Jag ska bara ta ett enda exempel, för det finns inte så mycket tid. Det gäller fiskeripolitiken. Där driver Sverige en bra linje när man sätter sig vid förhandlingsbordet och diskuterar till exempel förvaltningsåtgärder och kvoter inom fisket. Men inom EU går det ju bakåt. Jag hade hoppats att det skulle bli bättre när fler östländer kom med i EU, men det är snarare tvärtom.

Då måste man kanske jobba med diplomatin på ett annat sätt mellan förhandlingstillfällena och skapa allianser för att kunna komma vidare. När det gäller att göra något åt Polen, problemen med fisket och andra miljöproblem, måste man kanske jobba på en högre nivå, i stort sett statsministernivå, för att se hur man kan köpa ut Polen med hjälp av strukturfonder. Det behövs en väldigt aktiv strategi från regeringens sida för att komma vidare. Inom Regeringskansliet vore det väldigt bra om en av ministrarna hade en övergripande roll som Östersjöminister när det gäller alla frågor som rör miljö och naturresurser i Östersjön, alltså samma roll som finansministern har på det ekonomiska området.

För att komma vidare med förslag trycker både skrivelsen och utskottet i sitt betänkande på att det är viktigt att vi nu får fram de konkreta författningsförslagen. Kommer inte de fram från myndigheterna som har fått uppdrag blir det ju väldigt svårt att sedan lägga fram en konkret proposition och fatta skarpa beslut i riksdagen. Det kan gälla frågor som Östersjön som pilotområde för en transnationell förvaltning. Det är en sak där.

Sedan måste jag också säga att det är väldigt positivt att utskottet förtydligar vad Sverige bör driva vidare i PSSA-arbetet. Det gäller till exempel krav på fartyg och besättningar. Där har jag en fråga till Lena Sommestad. I skrivelsen är det tydligt att regeringen ska jobba på rege-

ringsnivå i de här internationella kontakterna och inte bara på myndighetsnivå. Har det blivit bättre eller är det Sjöfartsverket som fortfarande sköter det mesta av de internationella kontakterna? Jag är medveten, Lena Sommestad, om att det är en annan minister, men du svarar ju för hela regeringen här.

I dag debatteras också Reach inom EU. Mycket pekar på att det inte kommer att bli ett sådant förslag som verkligen kan komma åt kemikalieproblemen. Kemikaliefrågorna är ju oerhört viktiga för havsmiljön. Då är frågan: Vad gör vi i en sådan situation, då Reach-arbetet havererar? Det är givetvis en självklarhet att vi måste fortsätta jobba inom EU för att få förbättringar av det Reach som nu blir. Men, en fråga till Lena Sommestad: Om Reach blir dåligt, hur kommer det då att påverka den nationella kemikaliepolitiken? Den kanske åter kommer att bli viktigare då, givetvis i kombination med att fortsätta påverka EU. Kanske att den gamla kemikaliestrategin från den förra mandatperioden då behöver dammas av och användas mer aktivt.

Ytterligare en sak som jag vill ta upp är jordbruksfrågorna. Det kan vara intressant att höra hur Lena Sommestad ser på dem också. Vi har i ett motionsyrkande som inte hamnade i just det här betänkandet föreslagit att det ska göras en utredning för att se hur man inom ramen för EU:s jordbrukspolitik skulle kunna jobba med att förändra jordbrukets struktur, bland annat för att minska påverkan på havet. Skulle det kunna vara något intressant för regeringen att ta till sig så småningom? Parallellt ska man givetvis fortsätta att försöka påverka EU:s jordbrukspolitik.

Till sist hoppas jag att fler partier kan stödja det här kravet på en särskild Österjöminister för samordningen i Regeringskansliet. Det är en av de viktigaste grundstenarna för att kunna gå vidare.

Jag står bakom reservationerna från Miljöpartiet, men jag bedömer att ingen av dem kommer att få kammarens stöd. Därför väljer jag att inte yrka bifall till något yrkande.

Anf. 12 JAN-OLOF LARSSON (s):

Herr talman! I förra veckan när jag gick från min lägenhet här i stan till riksdagen passerade jag som vanligt ett antal fritidsfiskare som stod och fiskade i Strömmen. En av dem hade precis dragit upp en jättestor lax – detta mitt inne i Sveriges huvudstad.

För några decennier sedan var det badförbud vid större delen av Stockholms stränder. I dag kan man bada i stort sett var man vill utan att det är någon fara för hälsan.

Åtgärder har vidtagits i Stockholm och runt om i landet för att åstadkomma en bättre miljö i våra sjöar, vattendrag och hav.

Detta är viktigt att ha i åtanke nu när vi diskuterar havsmiljön och vilken strategisk inriktning som Sverige ska ha i det svenska havsmiljöarbetet på kort och på lång sikt.

Som det sades här tidigare har vi just fått en miljöredovisning och bland annat fått reda på hur det står till med hav i balans. Det visar sig faktiskt att de svenska åtgärderna har gjort verkan men att vi lever i en internationell värld när det gäller denna fråga.

Trots goda insatser och påvisbara förbättringar kvarstår flera svårlösta problem i havsmiljön. Havsmiljökommissionen konstaterade i sitt betän-

kande att Östersjöns och Västerhavets miljötillstånd i det stora hela inte blivit bättre under de senaste 10–15 åren.

Det mesta av det som vi företar oss på landbacken som påverkar miljön visar sig sedan i miljöförsämringar i havet. Det kan vara utsläppen från trafiken, industrin eller jordbruket och inte minst från boendet i form av kväve, fosfor och läkemedelsrester. Haven har blivit en global sop-tipp. Det olyckliga är att det inte har syntts, och därför är det många av oss som har trott att det inte fanns.

Men under de senaste åren har medvetenheten ökat betydligt när Östersjön mer och mer liknar en gyttejöl när verkligheten nått ytan.

Men det är inte bara Östersjön som drabbas av miljöförstöringen. Även Västerhavet är drabbat av döda havsbottnar, främmande arter som förs in och förändrar den ekologiska balansen och minskande fiskbestånd.

Det är många politikområden som berör havsmiljön. Detta framkommer inte minst i miljömålspropositionen *Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag* samt i den forskningsproposition som riksdagen tog ställning till i juni månad. I skrivelsen *En nationell strategi för havsmiljön* lyfter regeringen fram tio strategiska områden som är avgörande för att målet om hav i balans ska nås. Jag tänker beröra några av dem.

Motionerna visar på en stor enighet i de flesta frågorna. Skillnaden kan vara tillvägagångssättet att nå målen.

Utgångspunkten för havsmiljöarbetet inklusive förvaltning och nyttjande av havet ska vara ekosystemansatsen. Ekosystemansats är ett begrepp som ofta används, men som också nästan lika ofta tolkas på olika sätt. För mig handlar det om att vi människor ska använda resurserna i havet, både när det gäller vad vi tillför och vad vi tar upp, så att det sker på ett sådant sätt att ekosystemets struktur och funktion upprätthålls.

Ett exempel på förvaltning som inte har sin grund i ekosystemansatsen är den fiskeförvaltning som sker i dag både nationellt och inom EU. Om den hade grundats utifrån en ekologisk helhetssyn hade den med all säkerhet haft en annan utformning.

Nationellt bör en ny förvaltningsmodell för havsmiljön etableras med en ökad samordning mellan berörda myndigheter. Lokal delaktighet, bred samverkan mellan aktörer och regional samordning bör prioriteras.

Därför är det bra att Naturvårdsverket som i dag har det övergripande ansvaret för havsmiljön kommer att få en central roll för att effektivisera samordningen av havsmiljöarbetet mellan myndigheterna.

I detta samarbete är det viktigt att, som regeringen framhåller, utgå från de vattendistrikt som nyligen inrättats för att på så sätt fånga upp det lokala och regionala engagemanget.

Att få en samlad bild av de insatser som görs av respektive myndighet, samordna insatserna och korrigera aktiviteterna utifrån den information som ständigt förnyas är högst nödvändigt.

Viktiga verktyg i detta arbete är planeringsinstrument, miljöövervakning, informationsinsatser och användning av forskning.

Folkpartiet vill också se en samordning, då främst i Östersjöregionen. För detta ändamål vill man att riksdagen ska besluta inrätta en minister för Östersjöfrågorna som ska handlägga allt som har påverkan på miljön i detta område. Eftersom vi alla är överens om att det mesta som vi männi-

skor tillför naturen till slut hamnar i havet, undrar jag vad en eventuell Östersjöminister inte skulle ha hand om.

Att föreslå att riksdagen ska utse ministrar ligger väl inte helt i linje med författningen, men det är kanske en petitesse i sammanhanget.

Ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU och övriga Europa, är en förutsättning för ett lyckat miljöarbete. När EU har utvidgats och alla länder runt Östersjön förutom Ryssland är med finns bättre förutsättningar än någonsin att komma framåt i miljöarbetet.

Den svenska befolkningen är nog en av de mest EU-kritiska befolkningarna inom unionen. Men jag är övertygad om att om det är något som svenska folket tycker att EU ska syssla med så är det att förbättra miljön eftersom detta är en global fråga.

I motionsfloden finns flera förslag om hur Sverige ska arbeta internationellt. Centern föreslår att det ska bildas en Östersjöregering. Det är väl någon form av federalistisk tanke. Någon annan föreslår att vi ska utveckla Helcom.

Sverige har alltid varit aktivt i miljöfrågorna inom EU, och vi har en hög trovärdighet där i dessa frågor. Nu när EU har utvidgats med Polen och baltstaterna finns alla möjligheter att få bindande beslut som stärker havsmiljöarbetet i EU. EU är också ett viktigt instrument för att stärka våra ambitioner inom IMO och andra internationella organ. Att få bindande beslut i EU ger möjlighet för Helcom i Östersjöregionen och Oskar i Nordostatlanten att agera. Samarbetet i Helcom är viktigt, inte minst för att upprätthålla en aktiv dialog med Ryssland om miljöfrågorna i Östersjön.

Gränsöverskridande miljöproblem kräver också internationellt samarbete inom forskningen. Därför bör också, som regeringen framhåller, detta organiseras och utökas för att ge en enhetlig kunskapsgrund för samordnad förvaltning mellan berörda länder.

Ska vi nå framgång i det internationella miljöarbetet gäller det att visa framfötterna på hemmaplan. Ibland måste Sverige gå före i miljöarbetet. Det kan handla om åtgärder för de tusentals enskilda avlopp som finns, översyn av gödselhanteringen på våra åkrar, utsläppen från trafiken och inte minst hur vi ska fånga upp alla läkemedelsrester.

När jag har lyssnat på de inlägg som har hållits här från alliansen lyfter man hela tiden fram underifrånperspektivet. Och det är oerhört centralt att vi får med oss alla ute i samhället när det gäller dessa frågor. Men det som partierna i alliansen lyfter fram framför allt i motionerna handlar om att inrätta en Östersjöminister, en Östersjömyndighet och en Östersjöregering. Jag tror att det är bättre att satsa på ett samlat EU och ett hårdare jobb i Helcom och i Oskar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 13 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! Åsa Domeij har tydligt beskrivit varför det behövs ett speciellt ministeransvar för Östersjön. Man kan också lägga till att den fråga som gäller havsmiljön och Östersjön kommer att finnas under lång tid framöver och att detta därför skulle behövas.

Jag skulle vilja fråga Jan-Olof Larsson vad som är nytt i fråga om de tio strategiska insatserna för att uppnå hav i balans. Är detta inte i själva

verket de principer som man inom svensk havsmiljöpolitik har jobbat med under åtminstone de senaste två decennierna?

Anf. 14 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Det har nog varit ganska tydligt vilka områden som vi behöver satsa på. Vad som är tydligt i den här skrivelsen är vikten av att samla den kunskap som finns ute på olika ställen – samla forskningen, vidta åtgärder direkt utifrån de data som man får in och hela tiden korrigera utifrån de lokala förutsättningar som finns.

Jag vill ändå ställa en fråga till Sverker Thorén. Jag hörde att du nu har ändrat inställning lite grann i fråga om Helcom, som förut inte har gjort någonting, och vill att detta arbete ska bedrivas. Det tycker jag är bra att vi ska göra eftersom det är högst nödvändigt med Helcom. Där är vi helt överens.

Ni har tillsammans med Miljöpartiet föreslagit att en Östersjöminister ska tillsättas. Och i er motion talas det om allt som har påverkan på Östersjön. Det skulle därför vara väldigt intressant att få reda på vad Folkpartiet anser *inte* påverkar Östersjön och som har med bland annat industri, jordbruk och trafik att göra.

Anf. 15 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag vill inte återupprepa den mycket tydliga beskrivning som Åsa Domeij gav om varför det behövs. Jag skulle i stället vilja fråga Jan-Olof varför man i skrivelsen skickar tillbaka förslag på beslut som utretts redan på 90-talet. Ett exempel är tillämpningen av reglerna och miljökonsekvensbeskrivningarna inom fisket samt insatser mot det stora antalet dåliga enskilda avloppsanläggningar. Det är alltså sådant som utretts och fattats beslut om i denna kammare under 90-talet. Här ser vi ytterligare ett bevis på att samordning och ett mycket tydligare ansvar behövs.

Anf. 16 JAN-OLOF LARSSON (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt som Sverker säger att här behövs ett tydligare samordningsansvar, och det är just det som Naturvårdsverket ska få. När det gäller förvaltningen av fisket pågår i dag ett antal försök. Jag kan väl tycka att det skulle varit en mer ekologisk helhetssyn på de förvaltningarna, men det återstår att se hur det blir när de kommer tillbaka efter sin provperiod.

Anf. 17 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Ledamöter! Att lösa problemen i havsmiljön är tveklöst en av de viktigaste uppgifterna i svensk miljöpolitik. Vi är alla ense om att situationen är allvarlig. Ni har gett många exempel på det i dag, och för regeringen har den frågan högsta prioritet.

Flera företrädare för de borgerliga partierna har i dag med stort engagemang och också kunnighet fört fram både kritik och förslag. Däremot presenterar alliansen märkligt nog inte många samlade förslag till vad som behöver göras på detta enligt Sverker Thorén ett av miljöpolitikens viktigaste områden. Var finns de gemensamma prioriteringarna och för-

slagen? Kan ni bara enas om att vi behöver en proposition i stället för en skrivelse? Varför har inte alliansen någon havsmiljöpolitik?

Ni har ställt många frågor till mig i dag. Jag återkommer gärna till dem i replikskiftena i den mån de inte besvaras i mitt huvudanförande.

Låt mig först säga att en viktig grund för svensk havsmiljöpolitik är miljömålen. Där finns mål som Hav i balans, Giftfri miljö och Ingen övergödning. Miljömålen ger oss en möjlighet att jobba systematiskt och långsiktigt. Målen är konkreta. De är tidsatta. I maj i år presenterade regeringen tillsammans med Vänsterpartiet den andra miljömålspropositionen *Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag*. Där föreslår vi en rad åtgärder för att målen för havsmiljön ska nås inom utsatt tid. Där ligger de förslag som kräver riksdagsbeslut.

Den skrivelse som vi diskuterar i dag, *En nationell strategi för havsmiljön*, kompletterar miljömålspropositionen. I skrivelsen, som bygger på samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, pekar vi ut den strategiska inriktningen för havsmiljöarbetet på kort och på lång sikt. Fokus ligger på att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik. Vi presenterar ett nytt och mer kraftfullt sätt att arbeta med havets miljöproblem – från den lokala nivån till insatser på regional, nationell och internationell nivå.

Utgångspunkten är att förvaltningen av havet ska anpassas till de marina ekosystemen, det vi kallar ekosystemansatsen. Vi menar att ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU, är en förutsättning för att klara havsmiljöfrågorna. Kraftfulla nationella insatser är i sin tur en förutsättning för att klara det internationella agerandet.

Vi föreslår en ny modell för förvaltning av havsmiljön med en ökad samordning mellan myndigheter som har havsanknuten verksamhet, bland dem Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Sjöfartsverket och Fiskeriverket liksom en lång rad andra myndigheter. Självklart har också vattenmyndigheterna en plats där.

Vi prioriterar lokal delaktighet i arbetet för att förvalta havsmiljön. Vi vill se en bred samverkan mellan aktörer och regional samordning. Vi vill förbättra skyddet för arter, miljöer och ekosystem. Alla havsanknutna näringar ska baseras på ett hållbart nyttjande.

Miljöräddningstjänsten till havs ska säkerställas, och som ni säkert vet är det arbetet redan i gång med inköp av nya stora fartyg, och i budgeten för i år finns en plan för upprustning och investeringar i den tjänsten.

Vi vill stärka planering, miljöövervakning och forskning. Bland satsningarna på forskning ligger ett internationellt forskningsinstitut för Östersjöns miljö.

I maj nästa år presenterar Naturvårdsverket en aktionsplan för den svenska havsmiljön. Det sker i samverkan med övriga havsmyndigheter. Den aktionsplanen innebär starten för det samordnade myndighetsarbete som vi anser krävs för att åtgärda de mångfasetterade problemen i vår havsmiljö. Basen i samarbetet är en grundprincip i svensk miljöpolitik: Varje sektor måste ta sitt ansvar. Först när miljön beaktas av alla, överallt, kan vi klara vår havsmiljö. Miljön måste vara en angelägenhet för alla sektorer.

Herr talman! Sverige har redan ledartröjan i miljöarbetet kring Östersjön. Vi har lett förhandlingarna för att få Östersjön klassad som ett sär-

skilt känsligt havsområde, PSSA, i en process som inleddes långt innan de borgerliga partierna hade upptäckt denna fråga. Nu handlar det om nästa steg, nämligen att skapa möjligheter för en starkt gemensam förvaltning av Östersjön.

Under våren och hösten har den svenska regeringen aktivt sökt stöd för en ny förvaltningsstrategi för Östersjön i dialog med representanter för EU-kommissionen och våra grannländer, däribland Ryssland. Vi har pläderat för bindande regelverk och fördjupat samarbete.

Vi har stärkt det nordiska samarbetet kring havsmiljön. I juli, samma dag som skrivelsen presenterades, bjöd jag in alla miljöministrar kring Östersjön till ett informellt miljöministermöte på Haga. Mötet hålls nästa vecka. Min ambition är att skapa stöd för ett förstärkt samarbete om Östersjöns miljö. Vid mötet presenterar kommissionen sitt förslag till marin strategi.

Regeringen har sett EU:s kommande marina strategi som en stor möjlighet. Tyvärr kan vi i dag konstatera att den är alltför svag. Framför allt har den en mycket utdragen tidsplan. Min ambition är dock att Östersjön ska gå före. Den frågan kommer jag att ta upp när jag möter mina ministerkolleger. Miljöarbetet i Östersjön har kommit långt. Ett arbete med en aktionsplan för Östersjöns miljö pågår redan inom Helcom. Östersjön kan bli ett pilotområde inom ramen för EU:s marina strategi.

Sedan många år har havsmiljöfrågorna haft en viktig plats inom Östersjöstaternas råd. De har funnits med när utrikes- och statsministrar mötts. Sverige har spelat en aktiv roll för att driva den marina agendan. Det är vår ambition att göra så också i framtiden. Nyligen utsåg regeringen riksdagsledamoten Kent Härstedt till Östersjöemissarie. En av de viktigaste frågorna för Kent som Östersjöemissarie blir havsmiljön vid sidan av bland annat handel, sociala frågor och kultur. Östersjöemissarien är ett uttryck för regeringens prioritering av Östersjöarbetet. Här ser vi stora möjligheter i samarbetet mellan länder med olika kulturer och tradition.

Herr talman! I debatten kring havsmiljöfrågorna är det lätt att vi bara riktar intresset mot Östersjön där problemen just nu är mest akuta. Vi har inte alltid samma fokus på Västerhavet, men också i Västerhavet finns miljöproblem. I grunden ser vi samma problem där som i Östersjön – övergödning, utfiskning och giftspridning. Som ett led i att förbättra miljösituationen i Västerhavet och i Nordsjön står regeringen i maj 2006 värd för det sjätte ministermötet inom ramen för Nordsjökonferensen. Målet med mötet är att anta en åtgärdsplan för att minska sjöfartens och fiskets miljöpåverkan. Vid konferensen medverkar ett stort antal företrädare för kommuner, näringsliv och miljöorganisationer.

Till sist: Stora och viktiga insatser har gjorts under många år för att förbättra havsmiljön. Som Åsa Domeij påpekade är det ett arbete som har en lång historia, men mer krävs – betydligt mer. Den nationella strategin för havsmiljön anger vägen framåt.

Jag välkomnar det engagemang som finns i kammaren för havsmiljöfrågorna. Det bådär gott. Samtidigt kan jag konstatera att de fyra borgerliga partierna på det här centrala politikområdet inte presenterar något samlat förslag. Det är märkligt när det ska vara ett så viktigt politikområde, och där ni anser att vi inte samordnar tillräckligt.

Havsmiljöpolitiken är inte heller förankrad i ett starkt och samlat miljöpolitiskt program för alliansen. Vad beror det på? Jag kan konstatera att intresset för miljöpolitiken inte är så stort om vi till exempel granskar era budgetförslag. Alla de borgerliga partierna utom Centern vill skära i miljöbudgeten. Mest av allt skär Moderaterna, till exempel när det gäller biologisk mångfald och sanering.

Samtidigt driver borgerliga partier på flera områden frågor som knappast är förenliga med en starkare miljöstyrning. Att ta bort skatten på bekämpningsmedel och skära på bidragen till sanering kommer inte att bidra till ett giftfritt hav. Det går inte heller att ta bort skatten på handelsgödsel och samtidigt tro att övergödningen ska minska. Inte heller kommer utsläppen att minska med sänkt bensinskatt.

Vi ska diskutera hur vi kan stärka förvaltningen av våra hav, men vi måste också se helheten i miljöpolitiken. Havet är en gemensam resurs som återspeglar miljöproblemen i hela vårt samhälle. Havsmiljöpolitiken handlar om hållbar utveckling, både på land och i vatten.

Anf. 18 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att tala om att jag delar mycket av de tankar och åsikter som lyftes fram i skrivelsen. Det är klart att vi alltid i något slags politisk pajkastning kan tala om vikten av att det blir en proposition och så vidare. Men av tradition finns det ändå en skillnad mellan en skrivelse och en proposition. En skrivelse är något som lämnas av en regering när man inte har några konkreta förslag. Av tradition skriver man i riksdagen heller inte alltid motioner med anledning av skrivelser, utan det gör man när det kommer en proposition. Men med tanke på att regeringen levererar så få propositioner var det ändå flera partier som ansåg att de var tvungna att skriva någonting.

Det jag vill fråga om gäller just katastrofberedskapen. Ministern nämnde att vi redan genom budgetbeslutet har fattat beslut om att införskaffa de två fartygen. Och det är riktigt. Men av skrivelsen framgår att regeringen avser att återkomma när det gäller uppdraget till berörda myndigheter, hur man ska föreslå beredskapen för snabba insatser. Då vill jag fråga: Har regeringen redan ett tänk om detta, eller har man inte tänkt färdigt? Är det därför man inte hade något lagförslag att skicka med till oss?

I grund och botten är vi ju ganska överens om att vidta åtgärder i våra hav, och därför kunde det ha varit en styrka för regeringen med en proposition som en enig riksdag stod bakom. Då hade vi inte behövt diskutera en formsak. Det jag framför allt vill veta är: Hur ser planen ut när det gäller katastrofberedskapen, och när avser regeringen att i så fall återkomma till riksdagen?

Anf. 19 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Jag håller med om att vi har en likhet i synen på vad som behöver göras, vilka områden som är viktiga och så vidare. Frågan om skrivelse eller proposition har diskuterats under flera år här. Jag har vid många tillfällen framfört att vi har lagt fram en mycket omfattande proposition, nämligen miljömålspropositionen. Där har vi redan lagt fram förslag. Det är det ena svaret.

Det andra svaret är att inte alla åtgärder och allt åtgärdsarbete nödvändigtvis lämpar sig för beslut i riksdagen. Mycket av det som våra myndigheter nu ska göra kommer inte att bli föremål för riksdagsbeslut. Det handlar om att få i gång ett systematiskt arbete på den här nivån. Det hindrar inte att vi kan få anledning att komma tillbaka, och då kommer vi att göra det.

Hur ser då planerna ut när det gäller katastrofberedskap? Beslutet om inköp av två stora fartyg är redan fattat, och inköpen är redan på gång. Vi har förstärkt Kustbevakningen med, om jag minns rätt, 50 miljoner, som har gjort att man har kunnat förstärka exempelvis flygbevakningen på ett utomordentligt bra sätt och därmed i dag har en betydligt bättre möjlighet att upptäcka oljeutsläpp.

Beslutet som nu har tagits handlar om Kustbevakningens möjligheter att arbeta med en långsiktig investeringsplan. Det uppdraget har Kustbevakningen fått, och vi ska återkomma när det gäller förslaget om utökad katastrofberedskap. Det kommer att komma från Försvarsdepartementet, och därför kan jag inte säga exakt när det kommer. Men arbetet med detta är i hög grad i gång.

Anf. 20 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi har tagit beslut om att köpa in fartygen. Vi vet att det internationella samarbetet är viktigt när det gäller katastrofberedskap. Vi vet också att det finns brister längs Östersjökusten, framför allt på den svenska sidan.

Eftersom jag har lite tid kvar skulle jag vilja kommentera något av det ministern sade i sitt anförande. Hon tog sig tid att påstå att vi moderater skär i den biologiska mångfalden och diskutera hur detta skulle påverka havet. Det vi säger är att vi inte vill att marksocialiseringen, som regeringen företräder, det vill säga att man ska köpa in privata markägares skog, ska ske i den omfattning som ni föreslår. Vi tror att skogen kan värnas även med privata intressenter. Använd inte det som ett slagträ, för att påstå att det skulle bli sämre för miljön. Jag tror att vi är rätt överens om det.

I förmiddags, herr talman, hade vi ett miljömålsseminarium, där också Naturvårdsverket var med och redovisade siffror för hur utsläppen i våra hav och sjöar faktiskt såg ut. Då kunde vi konstatera att det svenska jordbruket sedan 1999 har minskat sina utsläpp. Då är det dumt att göra dem till den stora miljöboven. Vi behöver ha mer fokus på kväve- och fosforutsläppen och i vilken ordning det ena berör det andra. Jag hoppas att regeringen ser till att miljöövervakningen fungerar där och att vi får tillräckligt med pengar för forskning, så att vi vet att vi tar de rätta stegen.

Anf. 21 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att vi behöver debattera vår syn på naturreservat och socialisering av mark. Vi har helt olika syn på hur vi långsiktigt bör skydda våra skogsmarker.

Det stämmer att utsläppen från jordbruket har minskat. Det är mycket glädjande, och det är ett tecken på att det arbete som har bedrivits under många år – ett mycket konkret, handfast arbete på ganska låg nivå, tillsammans mellan myndigheter och jordbrukare – har gett resultat. En del

av detta beror dock på att viss verksamhet har försvunnit, och det är inte så vi önskar se det. Men det är mycket stora framsteg.

När det gäller hur vi ska arbeta vet vi att vi kan behöva ytterligare kunskap. Vi hade en stor diskussion i dag om kväve och fosfor. Vi kan behöva arbeta mer på avloppssidan, inte minst när det gäller de enskilda avloppen. Det är en väg som vi nu kommer att undersöka framåt. Inte minst handlar det om hur vi kan stötta kommunerna i detta viktiga arbete. Det här är också frågor som jag kommer att ta upp tillsammans med mina ministerkolleger.

I flera inlägg och diskussioner har man frågat hur vi kan göra de mest effektiva insatserna. Vi vet att vi ibland behöver göra insatser med våra resurser på andra sidan Östersjön. Det här är frågor som vi också ska fortsätta att diskutera. Det handlar om hur vi tillsammans kan hjälpas åt med att till exempel här i Sverige arbeta med de enskilda avloppen men samtidigt stötta arbetet med avloppsreningsverk på andra sidan Östersjön.

Anf. 22 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Miljöministern använder sig av den gamla kända metoden att hacka på oppositionspartierna för att skyla över en del egna brister. Det är faktiskt regeringens skrivelse som är föremål för dagens debatt. Det är tråkigt att miljöministern inte orkade längre än till reservation 1. Det finns nämligen ytterligare sju. Hoppas att detta inte är signifikativt för ambitionerna i övrigt.

Jag vill återkomma till en av de svagheter som jag tog upp i mitt anförande. På s. 27 i skrivelsen står det att det behöver tas ett nytt förstärkt grepp om myndigheternas samlade havsmiljöarbete, inte minst inför arbetet med 2009 års fördjupade utvärdering av miljömålsarbetet. ”Centrala myndigheter som berörs är bl.a. Naturvårdsverket, Fiskeriverket, Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Statens meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Forsvarsmakten, Boverket, Jordbruksverket och Statens energimyndighet.” Vart tog vattenmyndigheterna och länsstyrelserna vägen?

Anf. 23 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Låt mig säga att alla myndigheter inte är nämnda där. Man kunde ha nämnt vattenmyndigheterna. Länsstyrelserna är redan med, och vattenmyndigheterna arbetar i nära samarbete med dem. En anledning till att de inte togs med i den första uppräkningslistan – det handlar ju i mycket om att samla ihop arbetet inför vårens arbete med aktionsplanen, som ska presenteras redan i maj 2006 – är vattenmyndigheternas läge just nu. Där är man inne i en inventeringsfas.

Men jag tror inte att vi har olika uppfattning i den här frågan. Det är självklart att vattenmyndigheterna kommer att ha en väldigt viktig roll framöver. Som vi ser det ska det här arbetet pågå under många år framöver. Jag tror att vattenmyndigheterna kommer att få en allt viktigare roll, i takt med att man går från inventering till åtgärder.

Anf. 24 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag uppfattar miljöministern så att hon ser det som en brist i alla fall att de inte finns med här och att de ska ha en central funkt-

ion i det här arbetet. Det är i så fall glädjande. Därför vill jag ställa en följdfråga. Vi ser i budgetsammanhang att det är stora behov när det gäller finansieringen av vattenmyndigheternas arbete. För närvarande är det ett antal tiotal miljoner kronor som är utlagda på de länsstyrelser som har huvudansvaret för de här fem vattenmyndigheterna. Jag tror inte att detta räcker. Jag tror att det kommer att behövas rejäla insatser för att de ska kunna fylla sin funktion och sin roll. Hur ser miljöministern på finansieringen av deras fortsatta verksamhet? Och kommer de att ha en stark central roll i arbetet, starkare än vad skrivelsen här vill ge sken av?

Anf. 25 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Låt mig först säga att jag tycker att det är egendomligt att säga att skrivelsen skulle ge sken av att vattenmyndigheterna inte skulle ha en stark roll i havsmiljöarbetet. Vi har ju lyft fram vattenmyndigheterna och vattendistriktet i flera sammanhang här, inte minst när det gäller det lokala och regionala arbetet. Det är självklart att de kommer att ha en central roll också för havsmiljöarbetet. Det tror jag ingen kan missa som läser igenom den här skrivelsen.

När det gäller budgetmedel till vattenmyndigheterna ska vattenmyndigheterna självklart ha de resurser som krävs för att de ska kunna genomföra sitt arbete. Vi har haft en hel del diskussioner om hur mycket som krävs. Vi har nu lagt upp arbetet så att det fungerar väl, och vi kommer självklart att följa det här och se till att vattenmyndigheterna får vad de behöver.

Anf. 26 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! Detta med inga samlade gemensamma förslag har flera här redan berört. Jag vill påminna miljöministern om att alliansen på ett av de första utskottsmötena under den nya mandatperioden lyfte fram frågan om Östersjöarbetet och fick till ett tillkännagivande i en efterföljande debatt i riksdagen. Därefter har man fortsatt att driva frågorna på olika sätt.

Jag vill välkomna miljöministern till nästa veckas miljömålsdebatt där vi på tolv punkter har gemensamma förslag som också, som det ser ut nu, kommer att vinna majoritet i kammaren, varav ett gäller skärpning av ett mål som gäller havsmiljön.

Sedan till min fråga. Jag hälsar med glädje att folkpartiförslaget om ett tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjöns havs- och kustmiljö nu ser ut att inrättas och hoppas att det kommer att ha prioritet. Den andra punkten som jag pekade på som skulle kunna lyfta och få fart på det svenska havsmiljöarbetet ännu mer gäller det här med pilotprojektet för tillämpningen av ekosystemansatsen. Min fråga är nu om ett uppdrag kommer att ges till Naturvårdsverket att man ska vila lite på högen med de andra 30 och med prioritet verka för att det här pilotprojektet kommer i gång. Jag tror att det skulle vara en stor vinst, och det är många sakkunniga som delar den synen.

Anf. 27 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Låt mig först kommentera något om havsmiljöpolitiken. Om jag vore Sverker Thorén skulle jag ändå vara lite ledsen över att inte hela alliansen står bakom många av Sverker Thoréns utmärkta förslag

och idéer som han driver här när det gäller havsmiljön. Jag tycker att det är värt att påminna om, med tanke på de förväntningar som ställs inte minst på statsministerns och regeringens gemensamma agerande i de här frågorna, att jag ser väldigt lite havsmiljöpolitik i alliansens politiska utspel. Det vore trevligt att se mer av det när det är en så viktig fråga.

När det gäller pilotprojekt kan jag inte i dag i kammaren säga att det ena projektet ska prioriteras före det andra. Men allt vad vi nu gör ska självklart genomföras med största möjliga skyndsamhet av de myndigheter som får uppdragen. Ett arbete pågår intensivt och har redan påbörjats på Naturvårdsverket kring många av de här frågorna.

Anf. 28 SVERKER THORÉN (fp) replik:

Herr talman! Det svaret tolkar jag positivt. Jag kommer att följa det nära. Min andra fråga gäller en av de frågor som vi har debatterat, tagit upp i interpellationer och i skriftliga frågor och på olika sätt försökt driva. Det gäller det faktum att vi i Sverige förra våren ännu inte hade ett juridiskt klappat och klart system för nödhamnar, vilket andra länder har.

Jag är medveten om att detta inte är miljöministerns bord, men det är en oerhört central fråga. Jag har den med från den 14:e parlamentariska Östersjökonferensen. Vi fick med oss hem att vi i varje parlament skulle se till att PSSA-klassningen skärptes, vilket jag hälsar med glädje att utskottet nu har lyft in, men det gällde också just att det här systemet med nödhamnar ska vara funktionellt juridiskt.

Anf. 29 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Precis som Sverker Thorén säger ligger den här frågan inte under mig, men jag kan inte se att vi har någon annan uppfattning än att det är otroligt viktigt att vi får det här systemet att fungera, precis som vi får allt annat att fungera när det gäller sjöfarten och de olika hamnarnas funktion i det här gemensamma systemet. Så den frågan tar jag gärna med mig till Ulrica Messing.

Anf. 30 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Min fråga gäller läkemedelsrester. Vi kan av skrivelsen konstatera att det är lättare att stapla utredningar på varandra än att ge konkreta förslag på hur vi ska agera i den här frågan. Min korta fråga till ministern blir: När kommer det skarpa förslag för att man ska komma till rätta med läkemedelsrester i vår havsmiljö?

Anf. 31 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Låt mig säga att ett intensivt arbete redan pågår. Sverige har varit drivande – jag vill säga ledande – först inom EU för att driva igenom att läkemedel över huvud taget ska miljöbedömas. Vi har sedan jobbat med detta i Sverige. Jag har själv haft en hearing och träffat alla berörda parter. Vi har fått Läkemedelsverket att arbeta med detta. De har arbetat med en utredning.

Det är även så att intressenterna nu har sett till att det på vissa läkemedel finns information om miljöaspekter. I Fass kan man få information om detta. Det här är en högt prioriterad fråga för oss. Först och främst handlar det om att se till att läkemedel inte kommer ut. Sedan vet vi att

alla läkemedel inte kan förhindras att komma ut i havsmiljön. Därför får Naturvårdsverket i uppdrag att utreda hur de kommunala reningsverken kan förbättras. Det här är en svår fråga. I vilken utsträckning kan de kommunala reningsverken verkligen ta hand om de här problemen? Men det är alltså en fråga som vi arbetar med. Jag delar din uppfattning att det här är en oerhört viktig och angelägen fråga.

Anf. 32 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Ja, det var ju ett svar, men det var inte svar på frågan: När kommer konkreta förslag?

Sedan kan jag konstatera att ministern i skrivelsen hänvisar till den utredning som Naturvårdsverket nu håller på med. När vi läser vidare vad resultatet av den här utredningen ska bli ser vi att det är en del när det gäller de kommunala reningsverken. Den andra delen, som utredningen ska utgöra underlag för, gäller informationskampanjer för att man inte ska spola ut läkemedel via avloppen. Är det inte en lite märklig ordning? Inte behöver vi en utredning för att göra informationskampanjer om att man inte ska spola ut läkemedel. Jag tycker att det här tydligt visar att regeringen sätter större tilltro till utredningar än till praktiskt handlande.

Anf. 33 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik:

Herr talman! Jag är mycket förvånad över synpunkten att det inte har vidtagits några åtgärder på det här området. Vi har vidtagit en lång rad åtgärder under senare år och också verkligen fått praktiskt genomslag för detta på det sättet att läkare i dag kan få information om just vilka läkemedel man inte ska välja för att förhindra dem att komma ut i havet, till exempel. Det är verkligen ett exempel på att vi har lyckats få genomslag. Och den processen pågår nu på ett utomordentligt bra sätt. Det pågår också mycket arbete inom landstingen för att se till att läkemedelsanvändningen ger så liten miljöpåverkan som möjligt.

Jag vet inte vad det är för konkret förslag som Jan Andersson efterfrågar som skulle lösa den här problematiken på ett så mycket enklare sätt än att jobba systematiskt. Jag förstår inte heller misstänksamheten mot utredningar. Utan kunskap kan vi faktiskt inte vidta åtgärder. Så enkelt är det.

Anf. 34 MONA JÖNSSON (mp):

Herr talman! Något som ligger mig varmt om hjärtat är att vi får en hållbar energiomställning, inte minst med tanke på klimatet. Oljan måste fasa ut, och i övrigt måste energibesparingar till.

Utanför Lysekil, där jag kommer från, pågår projektering för ett stort vågkraftsprojekt. Det är samarbete mellan energiforskare, bland annat från Ångströmlab i Uppsala. Forskare från Kristinebergs marinbiologiska station medverkar för att se vad som händer med den marina miljön. Sjöfartsverket är också involverat. Någon forskare har till och med uttryckt att om det lyckas med vågenergin så kan man ersätta all el inom EU. Jag tycker inte att det är fy skam att kunna påstå något sådant.

Forskning om vågkraft pågår också på olika håll inom EU, bland annat utanför Englands och Portugals kuster. I Lysekils kommun finns det stora oljeraffinaderiet Preemraff. Det har Sveriges största utsläpp av

koldioxid, mer än två miljoner ton. Detta raffinaderi ligger på ett område som är avsatt som riksintressant för miljöstörande verksamhet.

Miljöpartiet anser att man bör kartlägga och avsätta riksintressanta områden även för miljövänlig verksamhet, precis som vågkraften är. Utskottet har inte uttalat vilja för detta. Därför yrkar jag bifall till reservation 35 under punkt 28.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Prot. 2005/06:32
17 november

*En nationell strategi
för havsmiljön*

6 § Etisk prövning av djurförsök m.m.

*Etisk prövning av
djurförsök m.m.*

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06: MJU5
Etisk prövning av djurförsök m.m. (prop. 2004/05:177).

Anf. 35 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Herr talman! Debatten som nu tar sin start handlar om hur vi förbättrar för de djur vi använder i djurförsök. Här behandlas propositionen *Etisk prövning av djurförsök*. Jag ska kortfattat försöka förklara vad det handlar om.

Till grund för förslagen och bedömningar ligger utredningsbetänkandena *Djurförsök* från år 1998, *Etisk prövning av djurförsök* från år 2002, och *Etisk prövning av djurförsök, genteknik och bioteknik* från år 2003.

I propositionen föreslås ändringar i djurskyddslagens bestämmelser om djurförsök som syftar till att förtydliga och strama upp regelverken och minska användningen av försöksdjur till vad som är absolut nödvändigt och öka användningen av alternativa metoder.

Begreppet djurförsök och försöksdjur ska definieras i lagen. Genom detta blir det lättare att överblicka bestämmelserna, tillgängligheten ökar och gränsdragningsproblematiken minskar.

De förutsättningar som ställs upp för att djur ska få användas i djurförsök ska kompletteras med krav på att så få djur som möjligt ska användas. Det införs också bestämmelser om de etiska bedömningsgrunderna som de djurförsöksetiska nämnderna ska tillämpa.

Krav införs också på att veterinär ska vara knuten till alla verksamheter med försöksdjur. I propositionen föreslås också flera utredningar inom området för djurförsök. Djurskyddsmyndigheten får också en del nya uppdrag för att utveckla arbetet med användningen av försöksdjur.

Herr talman! Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2006. Till detta ärende hör 50 motionsyrkanden i fyra motioner som är väckta med anledning av propositionen och 17 motioner från den allmänna motions tiden år 2004 och 2005. Det finns 15 reservationer och två särskilda yttrandet till betänkandet.

Det finns ett stort engagemang, och jag ser framför mig många ivriga debattörer här i kammaren. Varsågod att inta talarstolen!
(Applåder)

Anf. 36 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! Detta är en av de viktigaste propositionerna inför framtiden. Det är den inte minst för det signalvärde som finns i propositionen till Forskar-Sverige och den biomedicinska utvecklingen. Det är inte sällan som ministrar och statsråd här i kammaren talar om att det är just inom det biomedicinska som de nya jobben ska komma i Sverige.

Även om inte propositionen direkt handlar om fler nya jobb genom sänkta arbetsgivaravgifter och skatter och mindre regelkrångel för småföretagande är just den här propositionen och det betänkande vi behandlar i dag en oerhört viktig signal och därtill vår debatt.

Därför är det ganska otroligt att ansvarig minister, jordbruksministern, i dag inte befinner sig på plats för att överlämna propositionen. Jag har själv bett henne om det i det här fallet. Det hade varit en oerhört viktig signal bara det om hon valt att ta del av debatten här i kammaren inför det beslut vi har att fatta i eftermiddag.

Herr talman! Syftet med propositionen är att förverkliga regeringens strävan att minska antalet försöksdjur till vad som är nödvändigt. Vi moderater delar uppfattningen att onödiga djurförsök och överflödigt användning av försöksdjur inte ska ske.

Emellertid innehåller propositionen få förslag till hur man konkret gör detta. Det handlar mer om utredningsuppdrag. Det kan fritt tolkas som att följden blir att det i framtiden kan bli oerhört svårt att i Sverige få tillstånd till även motiverade djurförsök. Det är inte minst en oroande signal.

Herr talman! Sverige är en av de ledande nationerna inom biomedicinsk forskning. Biomedicinsk forskning är en långsiktig verksamhet som kräver stabila spelregler. Svensk kompetens har under årens lopp åstadkommit framgångar inom såväl grundforskning som tillämpad forskning.

Ett exempel är vår nobelpristagare Arvid Carlsson och den betydelse han hade för behandlingen av Parkinsons sjukdom. Internationellt sett rankas kvaliteten på svensk biomedicinsk forskning mycket högt. Forskningen är i många fall basen till fler nya jobb i Sverige. Därmed har den en betydelse också för vår välfärd.

Djurförsök innebär ett etiskt problem. Djur försätts i levnadsförhållanden som inte är naturliga. Experimenten kan innebära skada och lidanden. Djuren kan inte tillfrågas och lämna informerat samtycke på det sätt som gäller vid humanetiken för människor. Däremot omgärdas djurförsök liksom all djurhållning av en omfattande lagstiftning som beslutats här i Sveriges riksdag.

För att hantera de etiska problemen finns ett system med djurförsöksetiska nämnder sammansatta av forskare, försöksdjurspersonal, allmänrepresentanter och en del företrädare från djurrättsorganisationerna. Enligt gällande lagstiftning är nämndernas uppgift att väga det lidande som djurförsöken innebär mot den nytta och kunskapsvinst som forskningen kan tillföra.

Som vid all etisk bedömning innebär det att väga olika moraliska värderingar mot varandra. Ingen förnekar att detta är knepigt när det gäller försöksdjur. Det har att göra med svårigheten att värdera det moraliska värdet man tillräknar djur i förhållande till det värde man vill ge djur inom arten människa. Det är en fråga som det finns olika inställning

till. Men en majoritet av svenskarna accepterar den praxis som för närvarande gäller i Sverige.

Etisk prövning innebär att olika normer vägs mot varandra. En viktig norm är att dålig forskning alltid är oetisk. Etisk prövning är inte heller en metod att säga nej. I beslut ska alltid vägas in förluster i kunskapsvinst vid ett avslag.

Herr talman! Målsättningen måste vara att minimera antalet försöksdjur. I nuvarande djurskyddslagstiftning, som är en av de mest strikta i världen, får inte djur användas om man inte uppnår en tillfredsställande metod för just djuren. Verksamheten ska utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt, och man kan inte använda andra djur än sådana som har fötts upp för ändamålet. Innan ett djurförsök påbörjas krävs ett godkännande av djurförsöksetisk nämnd. Det är något som är unikt för Sverige.

Herr talman! Jag är övertygad om att ett samspel mellan forskningen, industrin och djurskyddslagstiftningen är avgörande för djuren men också för de framtida medicinska rönen. Jag oroas över den byråkratiska övertro som speglas i propositionen. Det gör jag inte minst med hänvisning till att man ger så många nya utökade uppdrag och därmed ökad styrka till den nya Djurskyddsmyndigheten. Hittills har den nya myndigheten inte lett till något som kommit djurens välfärd till del.

Djurskyddsmyndighetens nuvarande ledning tycks snarare vara besjälad av att ha samma anda som djurrättsaktivisterna i den översyn som för närvarande sker beträffande lagstiftningen om djurförsök. Myndighetens agerande är till många delar ett allvarligt hot mot den medicinska forskningen och utvecklingen. Därtill måste man lägga den andra delen av forskningen, nämligen möjligheten att kunna hjälpa läkare att för framtiden bota, lindra och förhindra sjukdom.

Herr talman! Ett resultat av utredningsverksamheten som Djurskyddsmyndigheten har givits kan bli att det införs nya regler som starkt försvårar svensk forskning inom det medicinska området. I värsta fall kan sådana svenska särkrav tvinga bort delar av den i dag internationellt välrenommerade läkemedelsforskningen och hämma svensk biomedicinsk utveckling.

Sverige har pekats ut som en av de ledande nationerna inom biomedicinsk forskning och bedöms vara en av de främsta motorerna för framtida ekonomisk tillväxt för att skapa arbetstillfällen och attrahera fler nya investeringar till Sverige. Inte minst handlar det om värdet vid de svåra sjukdomar som vi än i dag inte kan bota.

Biomedicinsk forskning är en långsiktig verksamhet som kräver stabila spelregler. Det svenska djurskyddet är unikt och något för oss alla att vara stolta över. Forskningen är att förstå och bota fler allvarliga sjukdomar som drabbar människor. Det är oerhört viktigt inte minst för framtiden och de rön vi ännu inte känner till.

Herr talman! Det finns stora fördelar ur försökssynpunkt med djur som har en enhetlig arvsmassa. Risken är att genetiskt modifierade djur i framtiden inte kommer att kunna användas i forskningssammanhang. Detta är en mycket oroande signal som kommer med anledning av propositionen från Forskar-Sverige.

*Etisk prövning av
djurförsök m.m.*

Herr talman! Alliansen är överens om att vi känner en oro över att djurrättsaktivister fortsätter att trakassera inte bara djurägare och djuruppfödare utan också forskare. Det kan också gälla institutioner och företag som i dag bedriver forskning som inkluderar djurförsök. Därför anser vi det angeläget att beivrandet av denna typ av brott intensifieras och att regeringen uppmärksammar detta.

Djurförsöken spelar roll. Forskningen har skapat tiotusentals arbetstillfällen, såväl på universitet och högskolor som inom läkemedelsindustri och biomedicinsk industri. Inom den alternativa metodutvecklingen jobbar man på till fullo, och för framtiden kan man se att man kan både förfina, minska och ersätta många djurförsök, vilket är oerhört bra.

Försöksdjuren får med stor sannolikhet sämre villkor om de flyttas till ett annat land som inte har lika strikt djurskydd som Sverige. Vi förutsätter därför att regeringen i de direktiv som nu lämnas till Djurskyddsmyndigheten följer upp jordbruksministerns uttalande härifrån kammaren. Där sade hon klart och tydligt att kommande förslag inte ska hindra utvecklingen inom läkemedelsindustrin och att vi ska ha fortsatt möjlighet att forska i Sverige med användning av djurförsök. Detta gäller även om det inte är lika klart i den proposition som ligger på bordet i dag.

Jag vill också göra ett tillägg till det som börjar ske i vår nära omgivning. I förra veckan presenterades ett antal tidningsrubriker där man meddelar att man förlägger forskningen från Astra till Kina. Det är en första anledning att ta till sig den oro som finns redan i dag, innan de nya eventuella reglerna träder i kraft.

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 2, som är den första reservationen från Moderaterna. Vi står självfallet bakom alla våra reservationer, men väljer för tids vinnande bara nr 2.

Anf. 37 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Det är ett angeläget ärende som vi har att behandla – etisk prövning av djurförsök. Vi har alla olika bilder på våra näthinnor: bilden på den livlösa musen eller marsvinet som har ingått i ett djurförsök eller bilden på det cancersjuka barnet utan hår, blekt och magert.

Som politiker ska vi väga intressen mot varandra. Det gäller kravet att slå vakt om och upprätthålla ett starkt djurskydd och att möjliggöra fortsatt spetsforskning så att bot kan finnas för det cancersjuka barnet, bland annat.

Grundforskningen, och inte enbart den biomedicinska forskningen, måste säkras möjligheter att kunna utföra banbrytande upptäckter. För att detta ska vara möjligt krävs ibland djurförsök. Forskarnas fria sökande efter kunskap är avgörande för samhällsutvecklingen. Vi folkpartister vill därför ha en bredare definition i beskrivningen av när djurförsök kan accepteras.

Folkpartiet står bakom den så kallade tre r:ens princip. Den innebär en minskning och förfining av djurförsök, men också att man där så är möjligt byter ut djurförsök mot andra test.

Till de djurförsöksetiska nämnderna föreslås nu att en veterinär med specialistkunskaper ska knytas. De ska också ha tillgång till en referensgrupp. Det är bra, och detta välkomnar vi.

Nämnderna har dessutom utlovats ytterligare administrativt stöd. Utformningen och placeringen är ännu inte bestämd, men vi tycker att

också detta är positivt. Allt detta tillsammans med en besättning inom nämnderna av vetenskapsmän och initierade lekmän som så brett som möjligt representerar allmänheten och under ledning och ordförandeskap av en domare ger förutsättningar för mycket kvalificerade nämndbeslut. Det handlar om tilltro och tillit till denna breda kompetens med dessa etiska utgångspunkter.

Vi anser för övrigt att ledamöter ska få omväljas efter mandatperiodens utgång. Det vore vanvettigt kompetenslöseri att förhindra detta. Därför är det bra att regeringen inte har gått på utredarens förslag i denna del.

Vi välkomnar också, herr talman, förenklingsförslag som regeringen föreslår. Det är exempelvis inte rimligt att räkna ringmärkning av fåglar eller utfodring av djur som djurförsök.

Folkpartiet har i sin motion, liksom i många andra motioner, lyft fram det internationella perspektivet och den internationella samverkan. Vi vill slå vakt om det värdefulla, och ha en vetenskaplig utredare knuten till OECD och Ecvam. Det är två viktiga organ som verkar för en validering av alternativa metoder till djurförsök.

De problem som vi däremot vill ta upp handlar till stor del om attityder, men också om den oro och vanmakt som forskarvärlden har gett uttryck för och som nu finns i kommande utredningar. Dialog och delaktighet är A och O. Det är välkommet och nödvändigt att Djurskyddsmyndigheten efter sitt senaste styrelsemöte har markerat vikten av att ytterligare öppna upp för utökad dialog med forskarsamhället.

De stora frågorna lämnas dock utan svar i denna proposition. Det handlar om etiskt godkännande av avel med försöksdjur, om organisationers rätt att överklaga beslut i de djurförsöksetiska nämnderna, och det handlar också om en översyn av klassificeringssystemet. Dessa frågor hänskjuts nu till Djurskyddsmyndigheten för vidare utredning.

Frågorna förblir obesvarade i dagsläget. Det finns också aviserade förändringar i en del föreskrifter som delvis är knutna till det här – föreskrifter som handlar om 49, 28 och 29 §§. Detta har tillsammans lett till en oro och frustration från forskarvärlden.

För att nu ändå nå fram till ett resultat där djurskyddsaspekterna beaktas samtidigt som forskning med spetskompetens ges möjlighet att utvecklas krävs därför framgent en intensiv dialog med berörda intressenter.

Vi måste kunna hantera ett gott djurskydd vid djurförsök samtidigt som vi, herr talman, slår vakt om fortsatta forskningsmöjligheter i vårt land.

Jag står givetvis bakom alla reservationer som Folkpartiet har skrivit, men för tids vinnande, herr talman, yrkar jag bifall endast till reservation nr 6.

Anf. 38 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Svenska universitet, forskningsinstitut och läkemedelsföretag är i många fall världsledande inom biomedicinsk forskning. De utgör också ovärderliga inslag i arbetet för att hitta lindring och bot för svåra sjukdomar och för att söka nya läkemedel och behandlingsmetoder för sjukdomar som vi ännu i dag inte kan se någon bot för.

I viktiga delar av den forskningen utgör djurförsök ett alldeles nödvändigt inslag. Vid utvecklingen av läkemedel finns det exempelvis strikta krav på väl dokumenterade resultat från djurförsök innan studier där människor är inblandade får genomföras. Det är inte heller tillåtet att sätta läkemedel på marknaden som inte har säkerhetstestats på djur.

Vi kristdemokrater tycker att de förslag som finns i den proposition, *Etisk prövning av djurförsök*, som behandlas i betänkandet är rimliga och relevanta. Det tycker också forskarvärlden och läkemedelsindustrin. Jag har därför inte funnit anledning att reservera mig i den del av betänkandet som berör propositionens förslag.

Men som redan sagts beskrivs flera områden i propositionen där man ska utreda ytterligare. Vi kristdemokrater kommer att följa det här utredningsarbetet noga och ta ställning när förslagen finns på riksdagens bord.

De djurförsök som utförs i Sverige omgärdas, som redan har sagts, av en mycket strikt lagstiftning. De begränsas till vad som är absolut nödvändigt och där tillfredsställande resultat inte kan uppnås med någon annan metod. Djuren ska inte utsättas för större lidande än vad som är absolut nödvändigt. Djurförsöken godkänns av en djurförsöksetisk nämnd, vilket, om jag har uppfattat saken rätt, är unikt för Sverige. Det finns alltså en omfattande begränsning av vad som är möjligt.

Inom forskarvärlden och inom Läkemedelsindustrin sker det också en omfattande metodutveckling som går ut på att just förfina, minimera och, där det är möjligt, ersätta djurförsöken.

I samband med det utredningsarbete som ska inledas och som beskrivs i propositionen måste det belysas vilka konsekvenserna blir ur djurskyddssynpunkt om reglerna blir sådana att försöken flyttar utomlands i stället. Det är, som redan sagts, med stor sannolikhet så att förhållandena för djuren blir sämre. Den medicinska forskningen måste kunna arbeta med långsiktiga och stabila spelregler och med bra vetenskapliga förutsättningar.

Det är i det här perspektivet som de reservationer som finns från Vänsterpartiet och Miljöpartiet är oroväckande. Ska det vara möjligt för människor att ha djuren i sin tjänst för att med varsamhet och största möjliga omsorg kunna ta fram mediciner som ska lindra och bota? Det talas om resursöverföring från forskning till information och förebyggande. Är det resurser för forskning om medicin mot aids, ebola, malaria, tbc, MS och Parkinson som ska överföras till information och förebyggande verksamhet när det gäller fetma och att man inte ska kaka bacon? Man kan ju undra.

Vi kristdemokrater har också en motion från den allmänna motionstiden som handlar om att forskningen ska ha rimliga villkor men att samvetsfriheten ska råda. Det ska också finnas en stor medvetenhet om och utbildning i alternativa metoder. Det finns också krav från Europarådet på att djurförsök endast får förekomma i utbildningar till yrken där arbete med djurförsök faktiskt ingår.

Vi vill också att alla ska ha rättighet att slippa att delta i djurförsök på universitets- och högskoleutbildningar och ändå bli godkända. Vi menar också att utbildningarna måste ha mer undervisning om alternativa metoder.

Jag yrkar bifall till reservation 1, herr talman.

(forts. 8 §)

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Frågestund

Frågestund

Anf. 39 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nu ska vi inleda veckans frågestund. Frågorna besvaras av utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky, näringsminister Thomas Östros, statsrådet Ylva Johansson, statsrådet Lena Sommestad och statsrådet Morgan Johansson. Varsågod!

Försvarsmaktens nya logo

Anf. 40 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! I veckan avslöjades i medierna att det svenska försvaret avser att tillägna sig en ny logotyp, alltså en symbol, till en kostnad av ca 15 miljoner kronor. Riksarkivet har dock inlagt sitt tunga statsheraldiska veto mot det här och menar bland annat att den heraldiska nämnden inte, som ska ske, fått tillfälle att yttra sig i den här frågan. ”I ett svep uttraderar man användningen av de heraldiska vapnen som i många fall har flerhundraåriga traditioner” säger statsheraldikern bland annat.

Min undran till kulturministern är om han menar sig lika lättvindigt kunna ställa sig bakom ett sådant här skingrande av ett månghundraårigt kulturarv, som detta skulle innebära.

Anf. 41 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Även för mig blev det en överraskning när jag såg den här rapporteringen i tidningen. Som ansvarig i regeringen för just den typen av kulturminnesvård och vård av det svenska kulturarvet tycker jag att det är rimligt att jag begär att få titta särskilt på vad det är som har tilldragit sig i den här frågan, vad det är för avvägningar mellan olika mål som man har gjort inom Försvarsmakten och hur långt man har kommit med detta.

Det är klart att det ligger i mitt intresse att kraven på modernitet och anpassning efter dagens förhållanden ska vägas mot att man också förvaltar viktiga traditioner – det gäller inte minst Försvarsmakten som ju har väldigt gamla rötter i Sverige och som, vilket vi ju har lärt oss i samband med att försvaret förändras, ju är en del av många regioners kultur – så att man inte gör sådant här utan att ha tänkt efter.

Men när det gäller flerhundraåriga traditioner är det viktigt för mig att inte agera förhastat.

Anf. 42 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Det här svaret, som ju kanske var lite svävande men ändå i grunden positivt tycker jag, tar jag gärna emot från kulturministern.

Jag vill gärna än en gång citera statsheraldikern, som säger: ”Kronan finns i hela statsförvaltningen som ett myndighetstecken. Försvarsmaktens vapen i dag är en del av en ’familj’, ett system av visuell kommunikation. Att bryta mot det är olyckligt och onödigt” säger han bland annat, och jag är verkligen böjd att hålla med honom.

Låt oss därför hoppas, fru talman, att kulturministern tar med sig det här och försöker påverka det i en konserverande riktning!

Anf. 43 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag fick en teatervisning av en av mina grannar här om att jag ska påminna om att jag hör till dem som mest frenetiskt har försvarat den svenska kronan i denna kammare!

F-skattsedel till kvinnliga företagare

Anf. 44 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till näringsminister Thomas Östros, och den gäller kvinnligt företagande.

Jag undrar vilka signaler regeringen har gett till myndigheterna när kvinnor, vid ansökan om att erhålla F-skattsedel då de som sin verksamhet anger att det ska handla om städning och tjänster till restauranger, hotell och dagligvarubutiker, får svaret av myndigheten att detta är typiska lönearbeten, och för det behöver man inte ha någon F-skattsedel. Är det sådana direktiv som har gått ut till Skattemyndigheten, eller råder något missförstånd? Detta har jag upplysts om av några kvinnor – inte bara en.

Anf. 45 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ökat företagande är väldigt viktigt för Sverige. Just detta är ser vi en mycket stark ökning av nyföretagandet, både bland män och kvinnor, och det är mycket positivt. Det innebär naturligtvis fler arbetstillfällen och fler varor och tjänster som kommer ut på marknaden. Det innebär också att regeringens åtgärder för att öka företagandet ger effekt, till exempel arbete med förenkling, strategiska skattelättnader och andra typer av stimulans.

Självklart är det väldigt viktigt att vi också får en jämnare könsfördelning i företagandet. Jag har ingen möjlighet att analysera det du har hört om Skattemyndighetens arbete. Finansminister Pär Nuder får svara på den typen av frågeställningar. Men jag utgår från att alla våra myndigheter agerar jämställt och icke på något vis förhindrar jämställdhet mellan män och kvinnor i sitt arbete utan tvärtom stimulerar att vi får ett företagande som är jämställt mellan män och kvinnor.

Anf. 46 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Nu har bevisligen det här problemet redan uppstått. Regeringen talar om ökat företagande och att man även ska stimulera kvinnligt företagande. Det är också där som man ser en stor potential. Därför

tycker jag faktiskt att det är viktigt, med tanke på att det här existerar ute bland myndigheterna, att regeringen också ger tydliga direktiv till dem. Kvinnor ska inte behöva mötas av den här attityden när det gäller städjobb, dukning av restaurangbord och dylikt som man kan åta sig i ett samlat paket som företagare. Ingen myndighet ska diskriminera kvinnor genom att påpeka att detta är lönearbete. Kvinnor likaväl som män måste kunna använda den erfarenhet och de kunskaper de har också i ett företag och inte bara vara en löntagare utan kunna gå vidare också.

Anf. 47 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Självklart ska Skattemyndigheten göra en bedömning av om det är fråga om eget företagande eller en löntagare som begär att få ut en F-skattsedel. Det ska de göra på ett korrekt sätt, och jag utgår från att de gör det. Vill frågeställaren fördjupa sig ytterligare i Skattemyndighetens arbete rekommenderar jag att hon frågar finansministern.

Det är utan tvekan så att vårt arbete för att öka företagandet ger effekt. En sådan ökning som den vi nu ser av företagandet i Sverige har vi inte sett på 20 års tid. Det är inte ofta man hör högeralliansen nämna detta, eftersom det naturligtvis är ett besvärligt faktum. Men vi ser ett ökat företagande, och det finns inte minst inom tjänstesektorn. Här tror jag att vi kommer att se ett kraftigt ökat kvinnligt företagande också framöver.

Utnämningar till kommitté- och utredningsväsendet

Anf. 48 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Efter drygt ett decennium av socialdemokratisk utnämningsspolitik förfaller det svenska kommitté- och utredningsväsendet. Folkpartiet kan i dag presentera en undersökning som har gjorts på vårt uppdrag av riksdagens utredningstjänst och som bland annat visar att 75 % av dem som utsågs till ordförande i statliga kommittéer mellan 1994 och 2004 och som hade en partipolitisk bakgrund var socialdemokrater. Undersökningen visar också att det är dubbelt så sannolikt för en yrkespolitiker att få leda en statlig utredning som för en forskare. Den visar också att andelen parlamentariska utredningar under den här perioden har sjunkit med ungefär 50 %. Samtidigt vet vi att Riksrevisionen har riktat kraftig kritik mot utredningsväsendet för bristande kontakt med forskningen, för att många av de slutsatser som levereras har för dåligt underlag och för dåligt stöd och för att man, när det gäller många av de förslag som läggs fram, har för dålig uppfattning om vad förslagen kommer att kosta när de genomförs.

Jag vill fråga utbildnings- och kulturministern, som är ansvarig för de här frågorna här under frågestunden i dag, vilka åtgärder som regeringen tänker vidta för att se till att förfallet inom kommittéväsendet bryts.

Anf. 49 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag vill bestämt protestera mot det språkbruk som tycks spridas här i kammaren som innebär att man använder värdeladdade, rentav överladdade, ord om saker och ting på ett sätt som jag inte tycker är riktigt klädsamt.

När det gäller styrelserepresentation och hur staten utövar sitt ägande av bolag och annat har vi diskuterat många gånger här hur detta ska förändras, och det arbetas nu med nya rutiner för att förändra formerna och få en bredare sammansättning av styrelserna.

Kommittéerna har en annan funktion. De är normalt till för att utarbeta beslutsunderlag för att genomföra den politiska vilja som väljarna har givit uttryck för i val.

Hur ska vi förändra sjukförsäkringen i en viss riktning som är viktig för regeringen?

Vi utser naturligtvis gärna folk som är väl lämpade för att göra detta på det sätt som förbereder förslag från regeringen. Det är en förlängd del av regeringsmaskineriet på ett annat sätt än myndigheterna och de statliga företagen där det är andra profiler som efterfrågas.

Anf. 50 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Det var inte riktigt svar på frågan. Dessutom är de fakta som finns i målet, det vill säga att kvaliteten i utredningsväsendet sjunker kraftigt och att Riksrevisionen har varit kritisk mot den utvecklingen, tecken på att regeringens utnämningsspolitik har misslyckats.

Man talar om bristande kontakter med forskning, svagt underbyggda slutsatser och svårigheter att reda ut vad olika utredningsförslag verkligen kostar. Det är väl ändå en kritik som regeringen måste ta till sig. Går viljan att använda utnämningsspolitiken som förläningar till lojala partikamrater före insikten om att vi måste ha ett starkt utredningsväsende som levererar bra underlag till regering och riksdag? Är det verkligen så illa, statsrådet?

Anf. 51 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Tobias Krantz! Om jag som ansvarig utbildningsminister vill utreda hur jag ska bredda rekryteringen till högskolan och hur jag ska ge möjlighet för dagens 15-åringar att få samma livschanser när de når högskolemogen ålder som dagens 20–23-åringar har, inte sjutton skulle jag komma på idén att fråga Tobias Krantz som är emot alltsammans. Jag vill naturligtvis ha en utredningsman som kan utarbeta förslag som ligger i linje med den strävan som folket i val har gett mig förtroendet att driva.

Tobias Krantz beskriver detta som förläningar, som om utredningsuppdragen var fyllda av galoner, jättelika löner och fantastiska resor till turkiska byar vid Medelhavets strand i sällskap med näringslivets toppar eller något i den stilen. Det är det inte fråga om. Det här är ett tungt arbete. Det är svårt att rekrytera bra utredare som har kunskaper om saksfrågorna. Jag vet det. Det är ofta besvärligt att locka till detta.

Tobias Krantz världsbild är alldeles uppochnedvänd i den här frågan.

Koldioxidutsläppen

Anf. 52 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till miljöminister Sommestad.

Sverige ska driva ett arbete för att få ned utsläpp som skadar klimatet. Strategin för det arbetet skulle enligt planerna ha redovisats under 2004,

den så kallade Kontrollstation 2004. Det har ännu inte redovisats, men vi hoppas att regeringen snart kommer i gång med jobbet.

Naturvårdsverket och energimyndigheten kom faktiskt med material sommaren 2004. I deras underlagsrapport *Prognoser över utsläpp av växthusgaser* anges att med dagens styrmedel skulle växthusgasutsläppen öka med 5,7 % mellan 1990 och 2020. Sedan dess har koldioxidskatten avskaffats för den sektor som deltar i utsläppshandel.

Om man tog bort koldioxidskatten som man nu har gjort skulle utsläppen i stället öka med 12,2 %. Sverige har sagt att vi ska minska utsläppen med 4 % till 2010, och EU:s mål för 2020 är en minskning med 15–30 %.

Vad tänker ministern göra för att Sverige inte ska öka sina utsläpp utan minska dem?

Anf. 53 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Sverige bedriver en mycket kraftfull klimatpolitik, och regeringen kommer inom kort att lägga fram en klimatpolitisk proposition som baseras på de underlag som finns i frågan.

Den koldioxidskatt som har avskaffats handlar om koldioxidskatt för företag som också har utsläppsrätter. Sedan Naturvårdsverket gjorde sina prognoser och utredningar har priset på utsläppsrätter blivit ett helt annat än vad man förutsåg.

Koldioxidskatten på just de här verksamheterna är långt ifrån det enda styrmedel vi har i klimatpolitiken. Vi har en lång rad andra åtgärder. Inte minst i höstens budget lade vi fram en lång rad förslag som på ett kraftfullt sätt kommer att bidra till att minska utsläppen. Dit hör till exempel omfattande satsningar på klimatinvesteringsprogram i våra kommuner. Det har visat sig vara ett av de allra bästa styrmedlen för att få ned utsläppen av växthusgaser.

Anf. 54 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! I somras gav regeringen sitt tillstånd till Öresundsverket som ju är ett fossilgaseldat kraftvärmeverk. Med det verket i gång skulle koldioxidutsläppen öka med 2 %. Det byggs bara under förutsättning att koldioxidskatten tas bort och förblir borta.

När det nu är klart att det ska byggas undrar jag hur vi ska kunna kompensera för de här stora utsläppen.

Anf. 55 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! De företag som ingår i handeln med utsläppsrätter ingår i en större bubbla där vi har ett tak. Det är det som är själva poängen.

Vi kommer att återkomma i vår klimatpolitiska proposition med hur våra målsättningar ser ut. Vi har räknat med att vi ska godkänna Öresundsverket. Det ingår i planerna. Vi kan inte för varje enskilt verk som startar säga hur just det ska kompenseras.

Vi har en kraftfull politik med tydliga mål och tydliga tak som visar att vi klarar målen på ett väldigt bra sätt, precis som vi har gjort hittills. Sverige är ett av de få länder i världen som har lyckats minska utsläppen av växthusgaser.

Vi har nyligen aviserat att vi sätter som mål att bryta beroendet av fossila bränslen till 2020.

Ingegerd Saarinen behöver inte på något sätt vara orolig för att vi inte kommer att fortsätta att driva en väldigt effektiv och stark klimatpolitik.

Uppvaktningar hos regeringen

Anf. 56 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Sävsjö kommun ville i höst göra en uppvaktning hos regeringen med anledning av att kommunen har drabbats mycket hårt av det kommunala utjämnningssystemet för LSS, nämligen 11 miljoner kronor mindre för kommunens kostnader.

Kommunen var välkommen att göra en uppvaktning meddelade kommunminister Sven-Erik Österberg, men med ett förbehåll, enligt Höglandsnytt i Småland. Varken den kristdemokratiska kommunstyrelseordföranden Stefan Gustafsson eller någon annan borgerlig företrädare för kommunen var välkommen. Uppvaktningen fick endast bestå av socialdemokratiska politiker.

Frågan till minister Leif Pagrotsky är förstås: Är det regeringens policy eller är det kommunminister Sven-Erik Österbergs egna fasoner? Kommer regeringen att byta uppträdande? Om det är enbart Sven-Erik Österberg som gör så här kommer ni kanske att påtala den här bristen i demokratiskt hyfs för honom.

Anf. 57 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag har frågat runt bland mina kamrater här. Ingen av dem deltog i det telefonsamtal som åberopas. Ingen av oss kan vidimera att det gick till på det sätt som beskrivs och som låter lite överraskande för mina öron.

Det är inte så stor mening med att vi hypotetiskt diskuterar huruvida det vore bra om något hade hänt eller om det hade hänt på ett annat sätt i stället. Jag rekommenderar er att ställa frågan till Sven-Erik Österberg så att han kan reda ut vad han har gjort. Det är ett bättre forum.

Anf. 58 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Beskedet om hur den här uppvaktningen skulle gå till var mycket tydligt förmedlat av en socialdemokratisk riksdagskvinna till kommunledningen, inklusive tjänstemän i kommunledningen.

Det är häpnadsväckande att inte vår minister rakt upp och ned kan berätta hur det ska vara, nämligen att det är självklart att en folkvald kommunledning är välkommen, oavsett partifärg och sammansättning.

Resultatet av uppvaktningen blev, fortfarande enligt Höglandsnytt, ett löfte till de två tillåtna socialdemokratiska uppvaktarna att vi ska slipa av kantigheterna i förslaget. Beskedet är nu att minskningen i den kommunala utjämnningen för Sävsjö kommun blir 6 miljoner, inte 11 miljoner.

Misstanken infinner sig naturligtvis. Hade de ekonomiska konsekvenserna blivit lindrade på samma sätt om Sävsjö kommun hade sagt: Nej, vi uppvaktar inte om vi inte får skicka den kommunledning som väljarna har valt här i kommunen?

Anf. 59 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vad jag har förstått av ministern finns det ingen här som kan svara på den fråga som Ulrik Lindgren ställer. Vill Leif Pagrotsky tillägga något?

Frågestund

Anf. 60 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tänker bara läsa innantill ur de debattregler som gäller för frågestunden eftersom det inte verkar som om de är välbekanta här i salen.

En fråga ska vara antingen av övergripande allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom ett av de närvarande statsrådets ansvarsområde och avse dennes tjänsteutövning.

Det här verkar inte vara riktigt i linje med det som vi har kommit överens om att frågestunderna ska handla om.

Om ni vill ha andra regler för dem är ni välkomna att föreslå talmanen det så kan vi också förbereda oss på ett annat sätt.

Vaccination av barn mot pneumokockinfektioner

Anf. 61 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till folkhälsoministern.

Helt nyligen avled mycket tragiskt två flickor i tvåårsåldern som smittats av pneumokockbakterier, en bakterie som nästan alla barn i förskolan bär på, särskilt under vinterhalvåret. Även i Norge har nyligen ett barn avlidit på grund av pneumokockbakterier. Dessa bakterier är väldigt farliga för små barn. De kan orsaka lunginflammation, öroninflammation och blodförgiftning som kan leda till hjärnhinneinflammation.

Nu finns det ett vaccin som gör det möjligt att effektivt vaccinera små barn mot de här bakterierna. Detta görs dock varken i Sverige eller i Norge, där alltså också ett barn har avlidit. Den norske statsministern Jens Stoltenberg vill nu att norska barn ska vaccineras så snart det bara går.

Smittskyddsinstitutets expertgrupp ansåg för ett år sedan att det inte fanns tillräckliga skäl att införa detta vaccin i det allmänna barnvaccinationsprogrammet. Jag vill veta vad statsrådet anser: Bör små barn vaccineras också mot detta?

Anf. 62 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi ska komma ihåg att Sverige har både ett väl utbyggt vaccinationssystem och en väl utbyggd smittskyddsorganisation. Min inriktning har också varit att försöka se till att vaccinationsprogrammen både finns kvar och vidareutvecklas.

När det gäller den här frågan, pneumokockbakterierna, skulle jag gärna vilja fortsätta dialogen med Smittskyddsinstitutet för att se om det under det senaste året har kommit fram mer information av en karaktär som gör att vi kanske måste utvidga vaccinationerna också till detta område. Jag vill alltså inte utesluta att vi gör någonting där. Just vid det här tillfället litar jag på min expertmyndighet och den bedömning man gjorde för ett år sedan, men jag ska gärna ta en dialog med myndigheten kring detta.

Anf. 63 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Men dröj då inte med det, folkhälsoministern! Enligt de uppgifter jag fått sker det faktiskt en viss ökning av de här sjukdomarna. Förra året rapporterades 1 200 fall av dessa bakterier. Då var i och för sig också äldre inkluderade, men alla föräldrar som har barn på dagis är naturligtvis väldigt oroliga över den här utvecklingen. Därför kan man inte dröja och hålla på och diskutera med Smittskyddsinstitutet för länge. Här måste man handla!

Anf. 64 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Ja, men det kan också finnas andra frågor att väga in – bieffekter till följd av ett allmänt vaccinationsprogram, hur pass effektiva vaccineringarna är och så vidare. Frågan är alltså svårare än vad den i förstone kan synas vara.

Men som sagt: Jag tar gärna med detta tillbaka och har en dialog med min expertmyndighet för att se om det har tillkommit information som gör att vi måste utvidga de vaccinationsprogram som redan finns till att även omfatta pneumokockbakterier.

Vård i livets slutskede

Anf. 65 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Jag vill rikta en fråga till statsrådet Ylva Johansson.

Jag har i min hand förra veckans utgåva av Dagens Samhälle. Där kan vi på s. 4 läsa att var fjärde människa som avlider på sjukhus får avlida i full ensamhet. Detta kan väl inte vara förenligt med god vård i livets slutskede.

Jag vill fråga om ministern anser att detta är ett rimligt sätt att låta våra äldre lämna jordelivet. Det handlar om 25 % på våra sjukhus. Många av dem har kanske dessutom begärt att sina sista veckor i livet få bo på ett annat vårdboende eller ett annat vårdhem, vilket tydligen var fallet för min egen far. Min fråga gäller dock inte min egen far utan dessa 25 % som får avlida i full ensamhet. Är det förenligt med god vård i livets slutskede?

Anf. 66 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Nej. Man behöver få möjlighet till sällskap i livets slutskede. Vi behöver förbättra vården, den palliativa vården, i livets slutskede.

Det har lyckligtvis skett en kraftig förbättring av den palliativa vården i Sverige under de senaste åren. Regeringen föreslog i våras nya satsningar, såväl uppdrag till Socialstyrelsen att följa och främja utvecklingen som särskilda medel till de nätverk som i dag arbetar med att stödja och främja den palliativa vården. Regeringen kommer också inom kort att anslå pengar till Kompetensstegen, där flera ansökningar gäller just kompetensutveckling inom den palliativa vården.

Detta är också frågor som riksdagen tog ställning till så sent som i går: satsningen på att ytterligare främja och utveckla den palliativa vården i Sverige.

Anf. 67 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Låt mig då komplettera min frågeställning med det önskemål som enskilda faktiskt har om att få välja ett eget vårdboende, ett särskilt boende, de sista veckorna i livet. Detta har inte gått att genomföra för många kommuner. Det finns svårigheter.

Även om detta är en kommunal fråga borde det finnas indikationer från regeringen. Vad anser ministern? Ska denna möjlighet reellt finnas, eller nonchalerar regeringen enskilda människor som framför sådana här önskemål?

Anf. 68 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Vården och omsorgen i livets slutskede måste naturligtvis alltid utgå från den enskildes behov och önskemål. Jag vet att man försöker tillgodose detta så långt det är möjligt ute i kommunerna och landstingen. Ibland saknas dock kompetens nog för kunna göra dessa bedömningar på ett riktigt sätt. Därför är det viktigt att vi fortsätter att satsa på kompetensutveckling, på att främja de nätverk som finns, på forskning och på att sprida kunskaperna kring hur man bedriver en god palliativ vård och omsorg.

Jag tror inte att lösningen är att införa en särskild valmöjlighet just i livets slutskede när det gäller boende. Det handlar om att över huvud taget anpassa vården och omsorgen i livets slutskede till den enskilde. Man kan ha en uppfattning i ett visst skede, och några veckor senare kan man göra en helt annan bedömning. Det kan förändras väldigt snabbt utifrån att hälsotillståndet förändras snabbt, och då måste man också anpassa organisationen, vården och omsorgen utifrån detta.

Det finns mer att göra här, men lyckligtvis har Sverige haft en stark utveckling de senaste åren. Vi ska fortsätta att främja den utvecklingen. Jag vet också att det fanns stor uppslutning kring detta i kammaren i går.

Statliga företags investeringsplaner

Anf. 69 MARIA ÖBERG (s):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till näringsminister Thomas Östros.

I det län där jag bor, Norrbotten, utgör de statliga företagen en viktig del av näringen och framtidstron. Vattenfall är ett av de företag som har stor betydelse för Norrbotten.

I början av veckan kunde vi läsa att Vattenfall planerar att göra stora investeringar. Dock kan man tolka det som att det inte är i Sverige dessa investeringar ska ske utan i länder som Tyskland och Polen. Bland annat säger man att man vill göra investeringar i kärnkraft och kolkraft.

För mig är det viktigt att svenska statliga företag föregår med gott exempel. Att använda svenska medel för att investera i miljöfarliga kolkraftverk känns inte helt rätt, inte heller att resurser som kan komma väl till pass i Sverige och i Norrbotten hamnar utomlands. Därför vill jag fråga hur näringsministern ser på Vattenfalls investeringsplaner.

Anf. 70 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt, som Maria Öberg säger, att de statliga bolagen spelar en mycket stor roll för inte minst Norrbottens utveckling. I själva verket är det nu det statliga bolaget LKAB som framgångsrikt driver den starka ekonomiska utveckling som Norrbotten ser med mycket stora investeringsplaner i malmfälten. De omfattar uppemot 20 miljarder kronor och för med sig *spillover*-effekter på övriga delar av näringslivet, byggverksamheten inte minst.

Också Vattenfall spelar en mycket stor roll för Norrbotten. Vattenfall planerar nu mycket stora investeringar i Sverige, i svensk energiproduktion. Det gör man genom att effektivisera befintliga elproduktionsenheter men också genom nyinvesteringar i förnyelsebara energikällor. Exempelvis planerar man en jätteinvestering i vindkraft på Kriegers Flak, en av de största som någonsin gjorts, som kommer att bistå med förnybar energi till den nordiska elmarknaden de kommande åren. Det är alltså mycket stora belopp som Vattenfall kommer att plöja ned i svensk elproduktion, och det stöder regeringen kraftfullt.

Anf. 71 MARIA ÖBERG (s):

Fru talman! Tack för svaret! Det känns tryggt att veta att näringsministern följer frågorna och att han är väl medveten om att investeringarna är viktiga för Norrbotten och Sverige.

Anf. 72 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det här är en fråga som kommer att bli allt viktigare de kommande åren. Vi vet ju att ett antal partier i kammaren vill sälja ut Vattenfall. Det som kommer att hända då är naturligtvis att det är någon av de stora europeiska koncernerna som köper det statliga bolaget Vattenfall och därmed vattenkraften i Norrbotten inte minst liksom möjligheten att ha Vattenfall som ett styrinstrument när det gäller att skapa mer av förnyelsebara energikällor. Det blir risk för höjda elpriser och sämre fungerande elmarknad.

Vi ser ju Vattenfall som ett väldigt strategiskt bolag när det gäller att ta ansvar för investeringar i Sverige, modern teknik och driva på utvecklingen, men naturligtvis också att ta ansvar för de fina investeringar man gjort i Tyskland och Polen där man i dag ses som en föregångare på miljöområdet för att man har dragit ned utsläppen och moderniserat. Det är ett svenskt bolag – utvecklingskraften i Sverige och stora investeringar i Sverige – som vi icke kommer att sälja ut, som högeralliansen vill göra.

Utbyggnaden av mobiltelenätet

Anf. 73 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Jag har en fråga till Lena Sommestad.

Det pågår en omfattande utbyggnad av det mobila nätet för telefoni. 8 000 master har satts upp och lika många ska sättas upp. Antalet basstationer som satts upp är betydligt fler. Det är många människor som känner oro för det här, och kommunernas inflytande och möjlighet att bestämma var masterna ska stå någonstans är mycket svagt.

Nu finns ett utredningsförslag som säger att kommunerna åtminstone ska kunna tvinga teleoperatörerna att placera sin utrustning på en och samma mast. Det skulle kunna minska antalet master betydligt.

Min fråga är då: Kommer regeringen att lägga fram det här förslaget och i så fall när?

Prot. 2005/06:32

17 november

Frågestund

Anf. 74 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! När det gäller utbyggnaden av mobiltelenätet är jag väl medveten om den oro som många känner. Samtidigt känner jag mig väldigt trygg med vad vi i dag vet om de risker som finns. De behöver inte känna den här oron när det gäller mobilmasterna.

Samtidigt är det mycket viktigt att det här sker på ett bra sätt, inte minst att man samutnyttjar master. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att se till att samutnyttjande sker i högre grad än i dag. Den frågan ligger i dag hos infrastrukturminister Ulrica Messing som är ansvarig i regeringen för den här frågan. Jag vet att hon arbetar mycket intensivt med att se till att det här ska ske i största möjliga utsträckning, men jag kan inte i dag här i kammaren svara på exakt när hon kommer att lägga fram förslag. Men jag vet att hon arbetar med frågan.

Anf. 75 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Det blir naturligtvis fel person som svarar på frågorna. Det får jag be om ursäkt för. Men det är lite bråttom med det här eftersom utbyggnaden pågår för fullt. Teleoperatörerna har ju blivit tvingade att fullfölja det här uppdraget så fort som möjligt. Ska den här lagstiftningen till måste den komma så fort som möjligt.

Om människor känner oro eller inte tror jag att de avgör själva. Det tror jag inte ministern kan avgöra. Det finns oro även för de basstationer som finns. I Plan- och bygglagsutredningens betänkande föreslogs det bland annat att även basstationer ska omfattas av bygglovsprövning.

Jag undrar naturligtvis vilken regeringens inställning är i den frågan.

Anf. 76 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! I vad mån basstationerna ska omfattas av bygglovsprövning är naturligtvis en fråga som kommer att beredas av regeringen. Vi kommer också att lyssna noga på remissinstanserna. Det här är ett sätt att se till att vi får bättre information och en bättre öppenhet om var mobiltelestationer placeras. Det kan vara önskvärt. Men jag kan i dag inte föregå den beredning vi ska göra i regeringen av den här frågan.

Vi är väl medvetna om brådskan i fråga om att samutnyttja master. Problemet här har varit att mobiltelefonoperatörerna tyvärr inte själva har velat bidra till det arbetet på önskat sätt. Det har gjorts att regeringen har fått återkomma med nya åtgärder för att se till att det här verkligen sker. Vi arbetar med den skyndsamhet som är möjlig med den här frågan för att se till att det här löses på bästa sätt. Vi ska inte ha onödigt många master utan vi ska samutnyttja dem i den utsträckning som går.

Frågestund

Anf. 77 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Ylva Johansson. Den gäller den överkonsumtion av medicin som vi har i Sverige i dag.

Det går i dag att bota alltfler sjukdomar med medicin. Det vet vi. Dessvärre är överkonsumtionen av läkemedel väldigt stor, både inom äldre vården och inom psykvården. Ibland motverkar en patients mediciner varandra vilket faktiskt hindrar ett botande eller att man uppnår effekt av medicinen.

Jag undrar vad ministern avser att göra för att få ned överkonsumtionen av medicin på bland annat våra äldreboenden.

Anf. 78 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Överförskrivning och överkonsumtion av läkemedel är ett mycket allvarligt problem, inte minst bland våra äldre. Det orsakar väldigt mycket lidande. Det finns uppgifter om att ungefär 25 % av de äldre som kommer in till akuten gör det på grund av felmedicinering. Nyligen kom en uppgift från Skåne om att det var så mycket som 40 % av de äldre som kommer in på akutmottagningar som gör det på grund av felaktiga läkemedel eller överdosering av läkemedel. Det är ett mycket allvarligt problem.

I våras lade regeringen fram en proposition om ett nytt läkemedelsregister som riksdagen biföll. Det betyder att vi just nu håller på att sätta upp ett läkemedelsregister på Apoteket. Det kommer inom några veckor att vara i funktion.

Det innebär att vi skapar en möjlighet för läkare och farmaceuter att kunna gå in och se vilka läkemedel en patient redan har. Detta förutsätter patientens medgivande, vilket jag också tror att man kommer att få i så gott som alla fall. Det är ett viktigt verktyg för att möjliggöra för den förskrivande läkaren att ta hänsyn till de läkemedel som patienten redan har för att undvika överförskrivning.

Anf. 79 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Tack för svaret! Jag hörde talas om en patient som hade 16 olika läkemedel, varav flera var kontraproduktiva för patienten i fråga. Det beror på att det är olika förskrivare som har skrivit ut dem, gissar jag.

Frågan är då om det inte skulle vara dags att ta upp den här diskussionen med Landstings- och Kommunförbunden. Vi vet också att det skiljer väldigt mycket mellan olika landsting när det gäller hur stor överkonsumtion man har. Det finns tydligen ganska mycket att göra sett över Sverige. Vi skulle spara mycket lidande och dessutom mycket kostnader för huvudmännen.

Min fråga är om inte Ylva Johansson kan fundera på att ta en diskussion med landstingen och med Kommunförbundet.

Anf. 80 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Lars Gustafsson om att den diskussionen är väldigt levande och att den pågår ständigt. Jag kom springande sent

in i kammaren till frågestunden eftersom jag just hade haft en sådan diskussion med kommunerna och landstinget i Örebro län, där man faktiskt har jobbat mycket framgångsrikt med att gå igenom läkemedelsförskrivningen och även fått ned kostnaderna väldigt kraftigt. Det här är en mycket levande dialog.

Medvetenheten är i dag stor hos sjukvårdshuvudmännen, menar jag, men det krävs också att de har verktyg, och med det nya läkemedelsregistret får de ett av de viktiga verktygen som möjliggör den här typen av genomgångar.

Reach

Anf. 81 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! För ungefär en timme sedan tog en gemensam europeisk kemikaliepolitik ett jättekliv framåt när Europaparlamentet fattade beslut om Reach. Det är glädjande att sex av kammarens sju partier kom fram till att förslaget är så pass bra eller så pass "odåligt" att vi alla kan stödja den kompromiss som föreligger. Bara ett svenskt parti, i denna kammare i alla fall, röstade emot förslaget, nämligen Miljöpartiet. Inte idémässigt men i praktiken har Miljöpartiet därmed gjort gemensam sak med dem som vill stoppa Reach, det vill säga de som stöder den tyska kemikalieindustrin.

Jag har därför två frågor till miljöministern eller näringsministern, hur ni nu bedömer att ni vill svara.

Jag vill börja med att försäkra mig om att regeringen inte kommer att göra om Miljöpartiets misstag att rösta mot Reach i ministerrådet utan stöder den kompromiss som nu växer fram, eftersom kompromissen i Europaparlamentet verkar ligga ganska nära den kompromiss som det brittiska ordförandeskapet står för.

Den andra frågan är: Hur ska regeringen övertyga sitt samarbetsparti att inte agera så huvudlöst som man nu har gjort i Strasbourg?

Anf. 82 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig säga att vi är glada att Reach har kommit så här långt. Samtidigt är vi också besvikna över att vi inte har fått ett bättre Reach än det blev i den här kompromissen. Och jag är besviken över att det är så många borgerliga parlamentariker som inte har stått upp för svensk kemikaliepolitik på det sätt som man kunde ha önskat under hela den här långa processen.

Nu har vi en kompromiss i parlamentet. Thomas Östros och jag kommer i rådet att fortsätta arbeta med det brittiska kompromissförslaget, som ligger mycket nära det här. Vi kommer att arbeta fram till slutet för att det ska bli så bra som möjligt ur en rad olika synpunkter, både när det gäller miljö och när det gäller företagens möjlighet att hantera den här lagstiftningen. Det finns en del kvar att göra och det kommer vi att jobba hårt för. Men vi tycker att britternas arbete är bra och att det är en grund för beslut.

Jag tycker inte att Miljöpartiets agerande är mer huvudlöst än det jag såg från Moderaterna i Europaparlamentet. De uttalar att det här i första hand handlar om handelspolitik, om de var rätt citerade. Det här är i första hand en viktig miljöfråga. Jag hoppas att vi i fortsättningen ska

kunna jobba bra med de här frågorna. Jag är besviken på att stödet inte har funnits fullt ut i parlamentet.

Anf. 83 LARS LINDBLAD (m):

Fru talman! Som jag sade var det sex partier, bland dem Socialdemokraterna och Moderaterna, som nu röstade för den kompromiss som ligger i parlamentet. Det är en viktig bas. Miljöpartiet skiljer ut sig och ställer sig helt vid sidan av.

EU handlar om att hitta gemensamma lösningar på gemensamma problem. Jag tycker att EU nu visar en enorm styrka i att komma överens i en mycket svår fråga som har betydelse för miljön men också för konkurrenskraften i Europa. Man har nu hittat en kompromiss.

Jag anser att den nuvarande kompromissen är nära den brittiska kompromissen. Miljöministern har själv sagt att hon stöder den, och det är också Margot Wallströms bedömning. Jag förstår inte riktigt var kritiken kommer från när vi faktiskt har röstat på samma förslag klockan ett i dag.

Anf. 84 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Vi står ganska långt ifrån varandra i kemikaliepolitiken. I EU måste vi komma till enighet även när vi står långt ifrån varandra.

Jag är enig om att det är bra att vi har kommit fram till en kompromiss där vi kan gå vidare. Vi har varit tydliga om att det finns stora brister i förslaget, och det har även Socialdemokraterna i parlamentet varit. Vi hade velat se att vi kunde få data om alla kemikalier som kommer ut på marknaden. Det handlar om att få tillräcklig kunskap, och det gäller alla kemikalier, även i låga volymer. Det får vi tyvärr inte med det förslag som nu finns på bordet. Men vi kommer att få en bättre lagstiftning än vi har i dag.

Jag kommer därför att tillsammans med Thomas Östros fortsätta att arbeta för att se om vi kan få ytterligare förbättringar i förslaget. Sedan stöder vi att vi når en överenskommelse. Det är viktigt.

Föreningsfriheten för barn och ungdomar

Anf. 85 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! I Haninge sköter Unga Örnar driften av en fritidsgård som ligger i anslutning till en skola. Det har nu kommit fram att de barn och ungdomar som har köpt gårdskort kollektivt har anslutits till Unga Örnar, detta utan att de självständigt har fått ta ställning till ett medlemskap.

Därför vill jag fråga utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky vad han kommer att göra för att säkerställa att även barn och ungdomar omfattas av den grundlagsstadgade föreningsfriheten som vi har i Sverige.

Anf. 86 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag ska fråga statsrådet Lena Hallengren hur det förhåller sig med sakfrågan och be henne titta närmare på vad saken gäller.

Anf. 87 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Utbildnings- och kulturministern är faktiskt ansvarig för Ungdomsstyrelsen, som ger pengar till Unga Örnar. Den ligger under Kulturdepartementet.

Men låt mig ställa min fråga ...

Anf. 88 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Snälla, fru talman, jag berättade att detta är Lena Hallengrens bord. Hon har ansvar för just det frågan gäller. Ska det vara någon mening med de debattregler som vi har enats om här ska detta hänskjutas till ett tillfälle när hon är med, till interpellationer eller skriftliga frågor. Det finns massor av tillfällen att göra detta ...

Anf. 89 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nu var det Marietta de Pourbaix-Lundin som hade ordet. Hon har en övergripande fråga att ställa. Det är naturligtvis helt okej om ministern inte kan svara på frågan, men Marietta de Pourbaix-Lundin har rätt till en följdfråga. Den gav jag henne. Marietta de Pourbaix-Lundin får fortsätta att ställa frågan. Sedan får ministern avgöra om han vill svara eller inte.

Anf. 90 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag hade hoppats att Leif Pagrotsky skulle vara lika uppörd som jag över att man kränker föreningsfriheten i Sverige. Det allvarliga är att Unga Örnar på det här sättet har tillskansat sig ett bidrag som de inte har rätt till. Det är samma fiffel som SSU har hållit på med när det gäller medlemsregister. Jag konstaterar att det tydligen har spridit sig till Unga Örnar också.

Rening av Östersjön

Anf. 91 STAFFAN DANIELSSON (m):

Fru talman! Östersjöns miljötillstånd är inte bra. Bland annat är algbloomingarna mycket stora. Sverige har genom åren investerat många miljarder kronor i framför allt kväverening för att åtgärda problemen. Tyvärr har inte problemen minskat. Tvärtom.

En del svenska forskare har kritiserat just den massiva kvävereningen som tveeggad, att den möjligen till och med kan förvärra problemen. Ju mindre kväve som tillförs Östersjön, ju mer livsutrymme för de kvävefixerande alger som ur luften tillverkar kanske lika mycket kväve som vi till stora kostnader har renat bort. Forskarna anser i stället att fosforeringen måste intensifieras.

Nu har fem världsledande forskare på Naturvårdsverkets uppdrag kommit med sin rapport som bejakar de kritiska forskarnas verklighetsbild, vilket är mycket anmärkningsvärt. Avser miljöministern att agera mot bakgrund av det nya läget?

Anf. 92 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Låt mig först säga att det är en överdriven motsättning som Staffan Danielsson pekar på. Sverige var först i världen med att göra riktigt stora insatser för att minska fosforutsläppen. Vi har en genomsnitt-

lig reduktion av fosfor i våra reningsverk som ligger på 96 %. När denna stora insats var genomförd i stort sett överallt övergick vi till att också börja rena kväve.

Det finns en stor medvetenhet om att både fosfor och kväve behöver tas bort. Det finns en ökad medvetenhet om balansen. Det är precis som Staffan Danielsson säger viktigt att vi ser vidare på detta. Det kommer vi att göra. Vi kommer också fortsatt att se vidare på möjligheter att ytterligare reducera utsläppen av fosfor. Vi tar del av rapporten. Den är mycket viktig, och den kommer självklart att påverka oss. Men det är ingen dramatik i det här på det sätt som Staffan Danielsson vill låta påskina.

Anf. 93 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! När man hör debatten mellan de olika forskarlägren är det mycket dramatik med mycket prestige och motsättningar. De forskare som regeringens miljövårdsberedning har lyssnat till och som ingår i samma miljövårdsberedning har hävdats att just kvävereningen är oerhört viktig. Man har kritiserat starkt både de kritiska forskarna från Göteborg men även de fem internationella forskare som har kommit med sin enhälliga rapport.

Är miljöministerns förtroende för Miljövårdsberedningen obrutet när den så ensidigt har bejakat en av de två verklighetsbilder som finns?

Anf. 94 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s):

Fru talman! Jag har ett mycket stort förtroende för regeringens miljövårdsberedning. Jag vet att några forskare är med i Miljövårdsberedningen och att några inte är med där.

Det är viktigt att vi ser att det finns ett behov av både kväve- och fosforrening. Kvävereningen behövs också för andra typer av algblomningar. Jag anser fortfarande att vi inte ska låta oss förledas av en tidningsdebatt som gärna vill blåsa upp motsättningarna. Vi jobbar väldigt systematiskt och noggrant för att se till att forskningsresultaten förs över i bra insatser. Det kommer att bland annat innebära ökade insatser för att minska fosforutsläppen från punktkällor på andra sidan Östersjön och från enskilda avlopp i Sverige.

Vi vet också att det är befintligt fosfor på botten i Östersjön som spelar en viktig roll. Det behövs ett helhetsgrepp. Vi ska verka för en bra dialog med forskarna och en bra dialog mellan forskarna.

Statsbidrag till friskvården

Anf. 95 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag ställer min fråga till folkhälsominister Morgan Johansson.

Morgan Johansson har många namn. Jag har också hört friskvårdsminister. Det råkar vara så att jag i dag har besök på läktaren av 15 friskvårdare från Värmland. Jag tänkte ge hälsoministern i uppdrag att på den korta tid som här ges tala om för friskvårdarna i Värmland vad regeringens politik är inom friskvårdsområdet. De har fått noga reda på vad Folkpartiet tycker. Jag ger nu ordet till folkhälsoministern att för mina besökare i riksdagen tala om regeringens friskvårdspolitik.

Anf. 96 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Tack Runar och välkomna till er på läktaren. Jag hoppas att ni får ett bra besök här.

Regeringens politik för friskvården är omöjlig att redogöra för på en minut. Låt oss efter den här frågestunden samlas utanför kammaren. Sedan kan vi ha en diskussion om vad ni skulle önska ytterligare för insatser från regeringens sida. Vi kan klara av att ta en längre diskussion i foajén.

Frågestund

Anf. 97 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Jag har en liten fråga vi kan ta här. Vi tackar, och vi ska se till att vara här efter frågestunden.

Det är en fråga om ekonomin. Barn- och äldreomsorg är välorganiserad med bidrag och stöd från landsting och kommuner. Men friskvården är inte säkert organiserad via budgetar.

Är det någon diskussion om att friskvården också ska få statsbidrag direkt ut i kommunerna för att bli mer planlagd i alla kommuner i Sverige?

Anf. 98 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi för hela tiden den diskussionen med kommunerna, och också med landstingen. Jag kan inte i dagsläget redovisa direkt öronmärkta statliga statsbidrag. Däremot gäller det hela tiden att ligga på för att diskutera med kommunsektorn så att man får upp ögonen för vilka stora ekonomiska förtjänster man gör genom att satsa på friskvård.

I går var det ett nyhetsinslag på Ekot om ett antal verkstadsföretag som hade valt att satsa på friskvård. Jag tror att det var Volvo Lastvagnar, Stora Enso och ytterligare företag. Det innebär inte bara att människor mår bättre utan också att man kunde räkna hem det i det egna företagets budget, genom ökad produktivitet och minskad sjukfrånvaro i det egna företaget.

Det tänkandet måste vi också ha in i kommunsektorn, och det bidrar jag gärna med.

Stödköp av den svenska kronan

Anf. 99 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till Leif Pagrotsky.

I dag går det att på både TT och ett antal webbtidningar läsa att Moderaternas chefsekonom har gått ut och krävt att Riksbanken ska stödköpa svenska kronor. I Dagens Industri säger Anders Borg att kronan har försvagats så pass mycket de senaste dagarna att Riksbanken måste överväga att stödköpa svenska kronor för att hejda raset.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att en före detta anställd på Riksbanken säger detta. Han är också representant för ett av de partier som tydligast både här i kammaren och i medier har gått ut och kritiserat andra partier som vid olika tillfällen har haft synpunkter på den politik som Riksbanken för.

Min fråga till ministern är hur han ställer sig gällande sådana här uttalanden.

Anf. 100 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Efter att själv då och då uttalat en liten anonym, försynt bisats i penningpolitiska frågor har jag råkat ut för ett raseri från till exempel moderat håll. Jag måste säga att jag tycker att det som hände i dag var trevligt, att jag fick ett mejl från Moderaterna med Anders Borgs förslag, analyser och kommentarer. Jag välkomnar det. Jag tycker att det var lite trivsamt.

Sakfrågan gäller att Anders Borg är oroad för att politiken är expansiv och stimulerar konjunkturen och menar att man ska ingripa mot det genom en exceptionellt kraftfull och effektiv åtgärd som att stödköpa kronor. Det resonemanget förstod jag dock inte.

Sverige befinner sig i en lågkonjunktur. Är det någon gång man ska ha expansiv politik är det nu. Ska man göra något åt det och gripa in med stödköp förstår jag inte hur det skulle verka. Det brukar inte fungera effektivt. Det har inte gjort det när Anders Borg har varit med om det tidigare på Riksbanken.

Just i dessa dagar, när vi firar jubileet för den rörliga växelkursen, tycker jag att vi ska bejaka att kronan rör sig som den vill när vi har låg inflation och ställer in penningpolitiken på att inte vara stramare än vad som behövs för att hålla inflationen inom intervallet 2 %, ±1 %.

Anf. 101 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Jag håller med ministern om att det är viktigt att vi har en debatt om den här frågan, men jag tror också att det är viktigt att vi alla är medvetna om att man ska utgå från att alla politiska företrädare ska ha samma möjligheter.

Jag tycker att det är lite synd att regeringens företrädare ibland får kritik för de uttalanden de gör, medan andra partier oftast går fria från de små uttalanden de gör.

Har ministern några ytterligare synpunkter på till exempel hur man skulle kunna jobba med målen för Riksbanken i framtiden? Finns det andra delar av Riksbankens politik som man kan jobba med? Nu pratar jag om målen snarare än de dagsaktuella frågorna.

Anf. 102 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Min åsikt är att det är bra att vi har en expansiv penningpolitik. Men jag blir alldeles häpen över det moderata alternativet. Överbud, jätteförsvagningar på statsbudgeten och stödköp av kronan – det är en jätteoriginell kombination av ekonomisk-politiska åtgärder.

Jag har varit med. Jag arbetade under en moderat partiledare som hette Gösta Bohman, och jag var också med när det satt en blivande moderat partiledare som hette Bo Lundgren i Finansdepartementet. Då var det stödköp, inte varje dag men kolossala belopp. Just i dessa dagar för 13 år sedan var det stödköp. Jag kommer inte ihåg summan, men jag tror att det var 10-miljardersnivån. Dagen efter var det lite mer. Och ytterligare nästa dag föll kronan. Carl Bildts största misslyckande – jag påstår att det var hans största bedrift, hans största framgång.

Jag vill varna för den kombinationen av ekonomisk-politisk analys och ekonomisk politik. I lågkonjunktur är det bra med en stimulerande politik som ger jobb i exportindustrin.

Anf. 103 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till Morgan Johansson eller Thomas Östros – ni får väl se vem som känner varmast för att svara på den.

Det stormar på nytt kring Systembolaget. Förra gången var det mutanklagelser, och nu är det en fest för exakt 13,36 miljoner kronor för de anställda. För detta har statsministerns hustru fått mycket kritik – hon har inte fått det i egenskap av statsministerns hustru, utan i egenskap av vd för Systembolaget.

Hon slår ifrån sig och säger att personalen var väl värd allt detta. Och det må så vara. Men tidpunkten var sällsynt illa vald, med tanke på de skandaler som drabbat bolaget och att just nu pågår en rättslig prövning av mutanklagelserna.

Nu är det inte bara ledningen och Steen som ska kritiseras, utan också styrelsen. Jag utgår från att detta var en fråga för Systembolagets styrelse. Då är min fråga: När behandlades denna fråga av styrelsen? Vilket uppdrag fick regeringens representant i styrelsen – jag förmodar att det var statssekreteraren i Socialdepartementet – i fråga om hur vederbörande skulle förhålla sig till denna propå om att spendera 13,36 miljoner kronor på en fest för Systembolagets anställda?

Anf. 104 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Anne-Marie Pålsson kanske också ställer den frågan direkt till Moderaternas representant i styrelsen. Ni har ju en representant i Systembolagets styrelse.

Annars måste jag säga att jag unnar Systembolagets personal den här samlingen, konferensen, festen. Det var första gången på 13 år man drog ihop personalen. Man firade 50-årsjubileum. Anne-Marie Pålsson säger att det var en dåligt vald tidpunkt. Ja, man väljer inte tidpunkt när man firar 50 år.

Det har varit en tung tid för bolaget. Jag tror att det var bra att man gjorde den här samlingen. Jag skulle gärna ha varit med själv, men jag kunde inte vid det tillfället och skickade i stället en bandad hälsning.

Jag har sett att Moderaterna har kritiserat detta för att det skulle vara skattebetalarnas pengar – det ligger ute på er hemsida nu. Det är det inte. Det är Systembolagets egna pengar. Det går inga skattepengar till Systembolaget.

Jag tycker att vi ska unna personalen på Systembolaget denna fest och denna personalpolitiska insats. Jag tycker att det är fel att rycka ut och vara moraliskt indignerad på det sätt som Moderaterna, och andra partier, har gjort.

Anf. 105 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Det var inte det som min fråga gällde, utan min fråga gällde hur beslutet har fattats. Skälet till att jag ställer den här frågan är att de statliga bolagen, eller närmast ägarförvaltningen på Näringsdepartementet, gång på gång har kritiserats av Riksrevisionen för en formlös styrning. Nu var frågan hur beslut tas. Det är i och för sig inte skrivet i sten hur beslut ska tas och vem som ska ta besluten, men jag förmodar och utgår från att en fråga av den här karaktären tas av styrelsen.

Min fråga till statsrådet Johansson var: Hur har beslutet fattats? Vilket uppdrag har regeringens företrädare fått när det gäller behandlingen av detta ärende i Systembolagets styrelse?

Anf. 106 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Anne-Marie Pålsson känner väl till att regeringen inte går in i enskilda styrelseärenden på det här sättet. Det är inte det uppdrag som vi har. Vill hon veta hur det gick till får hon, som sagt var, fråga Moderaternas representant i Systembolagets styrelse som heter Ulf Melin. Där får du redogjort för vilket beslutsunderlag som fanns.

Jag tycker att den här diskussionen har varit en storm i ett vattenglas. För första gången på 13 år drar man ihop personalen, i en situation efter att det några år har varit en tung tid för Systembolaget. Man firar sitt 50-årsjubileum genom den här samlingen. Jag unnar dem det. Men samtidigt får man då se att det rycker ut en massa tråkighetspolitiker som missunnar personalen det här.

Man skulle gärna vilja ställa frågan. Det ordnas fester lite då och då i riksdagen också. Kanske till och med den moderata riksdagsgruppen har någon fest då och då, något slags personalpolitisk sammandragning? Jag skulle aldrig få för mig att kritisera det. Jag tycker då också att den här insatsen som man gjorde för Systembolaget var väldigt bra och välmotiverad.

Anf. 107 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed var frågestunden avslutad. Jag tackar samtliga deltagande.

8 § (forts. från 6 §) Etisk prövning av djurförsök m.m. (forts. MJU5)

Anf. 108 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Fru talman! Den härskande attityden när det gäller djurförsök är att djur är djur och människor är människor. Därför kan vi behandla djuren som vi vill.

Dessa rader såg jag i ett flygblad från en djurskyddsorganisation. Det som är mest beklagligt är att tyvärr finns den här attityden hos alltför många. Påståenden som att vi kan behandla djuren som vi vill är etiskt godtyckliga och bortser från att djur precis som människor är kännande och medvetna varelser. Djur är inte några sinnesslöa robotar utan upplevande individer som naturen begåvat med skarpa sinnen och starka behov.

Att tillmäta en individs upplevelse mindre värde bara för att den individen tillhör en annan art är ologiskt och näst intill fördomsfullt. Vi människor kan inse att ett djur lider och känner smärta. Vi människor har därför ett ansvar att se till att vi när vi för våra egna syftens skull nyttjar djuren gör det med respekt för att vi hanterar kännande individer.

Användningen av försöksdjur är en komplicerad fråga som kräver noggranna etiska ställningstaganden. Djurs lidande ställs mot möjligheten att få tillgång till medicinsk eller biologisk kunskap. I Vänsterpartiets partiprogram säger vi: Plågsamma djurförsök måste avskaffas och ersätts av laboratoriebaserad teknik.

I dag finns det i många fall alternativ till djurförsök, men fortfarande utförs djurförsök utan att de alternativa metoder som finns har prövats eller ens övervägts. Jag hoppas att de ändringar som vi nu föreslår i djurskyddslagens bestämmelser om djurförsök ska få den effekt som vi vill. Vi stramar upp och förtydligar regelverket, och vi understryker vikten av att användningen av försöksdjur begränsas till vad som är absolut nödvändigt.

Jag tycker att det är bra att det nu äntligen införs en definition av begreppen djurförsök och försöksdjur. Det är också bra att vi nu får ett krav på att en veterinär ska vara knuten till verksamheter med försöksdjur och att detta krav även ska gälla verksamhet som har äldre verksamhetstillstånd.

Fru talman! Kunskapen om livshotande sjukdomar är oerhört viktig. Självklart menar jag att om valet står mellan att rädda livet på en människa eller på ett djur så väger människans liv tyngre. Men någonstans når vi gränsen för vad som är acceptabelt. Hur mycket lidande kan vi utsätta djur för för att gynna våra egna intressen?

Det viktigaste är att vi tillsammans utvecklar alternativa metoder. Det handlar om datamodeller och provrörstester. Men det handlar också om tester på mänskliga cellkulturer som ger testresultat som med större säkerhet kan överföras till hur vi människor reagerar på kemikalier än vad tester på en helt annan art gör.

Fler och fler börjar ifrågasätta djurförsök. I denna grupp finns även forskare. Djurförsöks värde är ganska ofta begränsat på grund av att det finns många olikheter mellan människor och djur. Vad jag vet så har det aldrig gjorts någon vetenskaplig utvärdering av djurförsöks verkliga värde. Påtryckningar från en aktiv allmänhet och aktiva djurrättsorganisationer har lyft fram fler fungerande alternativ till djurförsök. Det är bra att fler och fler vetenskapsmän börjar inse att de alternativa metoderna i många fall är billigare, mer pålitliga och därmed mer vetenskapliga än djurförsök. Det känns också bra att regeringen är positiv till att förstärka anslagen för att utveckla alternativa metoder, men det finns mycket mer att göra.

I reservation 10 skriver vi om utveckling av alternativa metoder och det nya synsätt som uttrycks i de fem r:ens princip. Sedan 1959 har man talat om tre r – *refine*, förfina eller minska lidandet, *reduce*, som står för att minska antalet och *replace* som alla vet står för att ersätta.

De två ytterligare r:en har tillkommit för att visa att det kan finnas forskning som inte ens bör utföras eftersom det handlar om dålig forskning eller att den saknar allmänintresse. Detta r kallas *reject*, det vill säga avvisa. Det femte r:et står för en omfördelning av resurserna, *redirect resources*, och innebär att man stöder en forskning som kan leda till att man kan förebygga sjukdomen och att man kan lösa problemen på annat sätt än med djurförsök. Det är väl alltid det bästa och det vi bör eftersträva.

Därför vill jag avslutningsvis säga att jag givetvis står bakom våra två reservationer, men eftersom jag vet att kammaren inte brukar uppskatta långa voteringar så yrkar jag bifall endast till reservation 10.

Anf. 109 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt förlänga den här eftermiddagens debatt särskilt mycket om inte min kära kollega från miljö- och jordbruksutskottet hade sagt så fantastiska saker här.

För det första påstår du att det finns de som säger att man kan behandla djur precis som man vill. Vilka är det som säger det?

Du kritiserar dem som menar att djur kan ha mindre värde än människor. Jag frågar då: Har djur precis samma värde som människor? Har vi inte rätt att ha djuren i vår tjänst med en omsorgsfull hantering?

Anser Vänsterpartiet att djurförsöken bör avskaffas? Blir det bättre för djuren om försöken sker någon annanstans än i Sverige?

Det sista berörde jag i mitt anförande: Menar du alltså att man ska minska resurserna till forskning när det gäller att ta fram aidsmedicin, ebolavaccin, malaria-, tbc-, MS- och Parkinsonmediciner om den forskningen innebär djurförsök till förmån för försök som gäller att ta fram förebyggande åtgärder i stället?

Jag tycker att det är rätt fantastiska slutsatser som Vänsterpartiet drar i sin reservation.

Anf. 110 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Med Sven Gunnar Persson brukar det vara så att han ställer väldigt många frågor. Man hinner aldrig besvara de frågor han ställer i ett replikskifte. Dock visar det på en aktivitet.

Jag tycker faktiskt att Sven Gunnar Persson borde lyssna lite mer. Jag vet inte men kanske har Sven Gunnar stoppat in någonting speciellt i öronen – om det nu är Vänsterpartiets reservationer eller någonting annat.

Jag inledde med att tala om ett flygblad där en djurskyddsorganisation skriver att djur är djur och människor är människor och att vi därför kan behandla djuren som vi vill – ungefär så. Det var vad jag inledde med. Men jag sade också att det var ett flygblad.

Tyvärr finns det lite grann av samma attityd i samhället. Jag tror att vi där har en informationsuppgift. Jag har inte påstått att djurförsök inte behövs. Sådana behövs, men vi behöver också utveckla de alternativa metoderna. Vi behöver göra väldigt mycket på det området. Jag tror att djurförsök ska användas så lite som möjligt. Det är vi nog egentligen överens om.

Vi har arbetat med de tre r:en sedan år 1959. Men det behövs nog mer. Därför skriver vi både i vår reservation och i vår motion om de fem r:en. Annars är vi ganska överens med regeringen vad gäller den proposition som vi i dag diskuterar. Vi har fått igenom en hel del saker. Med direktiven till Djurskyddsmyndigheten tror jag att vi kommer att nå en bit längre.

Anf. 111 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik:

Fru talman! Ja, Sven-Erik, jag har stoppat in hörapparaten. Jag hörde precis vad du sade, vilket du nu upprepat – att det finns samma attityder och tendenser i samhället, att man kan behandla djur som man vill. En sådan signal kan fångas upp av de forskare och av dem som arbetar med djurförsök enligt de regler som nu finns. Är det dessa du menar, eller vilka menar du, som har nämnda attityd? Jag tror att de som sysslar med

att ta fram olika mediciner för att bekämpa allvarliga sjukdomar skulle vilja ha en tydlig signal från Vänsterpartiet om att de faktiskt inte är några bovar och banditer som behandlar djur lite som de vill.

Jag fick inget svar på mina frågor: Anser du att man ska ta pengar från forskning för viktiga mediciner där djurförsök ingår för att i stället lägga pengarna på förebyggande forskning och åtgärder? Och blir det bättre för djuren om djurförsöken sker någon annanstans än i Sverige?

*Etisk prövning av
djurförsök m.m.*

Anf. 112 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Naturligtvis behövs det forskning när det gäller de sjukdomar som Sven Gunnar här räknar upp. Aids behöver vi fortsatt forska kring. Men vi har också kunnat göra epidemiologiska studier. Jag tror också att vi ska göra mer kliniska försök. Att översätta det hela på lite större människogrupper är väldigt viktigt. Vi behöver också satsa mer på förebyggande. Helt kan vi nog inte minimera djurförsök när det gäller de svåra sjukdomarna, något som jag inte heller har framfört.

Det är viktigt att satsa på alternativ, till exempel datamodeller. Vi kan också titta närmare på våra egna celler och lära av det. Vi kan dessutom lära oss att samarbeta. Man behöver inte göra försök på försök på försök, utan resultatet måste spridas. Därigenom kan man minska djurförsöken.

Jag tror att många samlade åtgärder kan göra att antalet djurförsök reduceras. Det är något som vi i Vänsterpartiet försöker arbeta för. Detta tror jag är viktigt. Det blir också alltfler som inser detta. Varför ska vi utsätta djur för smärta? Det är en etisk diskussion som vi måste föra. Jag tror att vi ändå är på rätt väg. Nämda attityd har jag sett långt tillbaka. Det finns ju en del som har attityden att vi kan göra vad vi vill med djuren. Dock börjar den försvinna, och det är ett gott tecken.

Anf. 113 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det finns någon i denna kammare som inte månar om djuren och om att vi på alla sätt och vis ska ha ett högt och gott djurskydd. Men jag har några konkreta frågor till dig, Sven-Erik, och till Vänsterpartiet.

Hur viktigt anser ni att forskningen, också spetsforskningen, är för Sveriges del? Det är min ena fråga.

Under din föredragning ifrågasatte du djurförsökens verkliga värde och antydde att det inte finns bevis för det. Men där skulle jag vilja be om motbevis. Tvekar Vänsterpartiet om att djurförsöken faktiskt inte har ett verkligt värde? I så fall räcker det väl med att nämna neurosedynet. Det är *ett* exempel på att djurförsöken kom in alldeles för sent i forskningen.

Min tredje konkreta fråga är följande: Är det Vänsterpartiets uppfattning att man gör djurförsök när det går att använda alternativ, att man slarvar med det – trots kostnader och allt vad det innebär? Jag undrar alltså om ni tvekar där och tror att forskare tar djuren lite lättvindigt när man i stället hade kunnat välja ett alternativ. Vi kan börja med dessa tre konkreta frågor.

Anf. 114 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Svaret på den första frågan, den om spetsforskningen, är nog att samtliga partier i riksdagen är angelägna om att ha en spetsforsk-

ning och om att vi ska utveckla produkter. Det är vi väl helt överens om. Dock tror jag inte att grunden för att utveckla spetsforskning alltid är djurförsök. Så är det inte, utan man kan också satsa på alternativa metoder och kanske lägga större resurser på dessa. Vi lever ju inte i ett statiskt samhälle, utan den här forskningen måste vi också lägga resurser på, tror jag.

Utskottet har till exempel besökt Astra Zeneca, och utskottet har varit en hel dag på Karolinska Institutet. Det var väldigt intressant och lärorikt. Vi fick ta del av deras bild av situationen. Det tror jag är viktigt trots att jag kanske är lite kritisk och kanske vill minimera djurförsöken lite mer än Folkpartiet. Men visst kan det vara så att det i vissa avseenden när man utvecklar läkemedel också behövs djurförsök, speciellt i början. Det vill vi inte slopa.

Jag sade inledningsvis att någon direkt utvärdering av effekterna av djurförsök inte har gjorts. Egentligen hade vi behövt den forskningen; vi hade behövt titta på samhällsnyttan.

Ja, det är väl så som Anita här säger, nämligen att vi beträffande neurosedynet behövde djurförsök och att de kom för sent. Det är sant. Men det finns ingen samlad bild av effekterna i samhället.

Anf. 115 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att det finns en väldigt samlad bild av behovet. Ibland fokuserar vi på just biomedicinsk forskning, men vi har ju också hela grundforskningen. Ska man, som jag sade i mitt anförande, kunna göra banbrytande upptäckter i vårt samhälle kan det behövas djurförsök.

Sven-Erik hann inte svara på min fråga om han och Vänstern menar att djurförsök görs när alternativ finns, att man är lite slarvig där. Är det Vänsterpartiets uppfattning?

Den allra sista frågan som jag vill ställa är om du inte är lite oroad av den negativa attityd som finns bland många vänsterpartister vad gäller den möjlighet som ändå står mänskligheten till buds för att lösa många av de stora gåtorna innebärande att vi kan få använda en del djur i djurförsök.

Anf. 116 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik:

Fru talman! Det oroar mig inte, utan jag tycker att vi har en ganska bra diskussion om de här frågorna i mitt parti. Kanske hade den till och med behövt intensifieras så att vi hade fått ytterligare kunskap. Men jag tror att vi har en bra samhällsdebatt i de här frågorna, och det är bra.

När det gäller uppfattningen att vissa försök kanske görs om och om igen menar jag nog, sett till de fem r:en som vi försökt presentera, att vissa djurförsök etiskt är helt förkastliga.

Det kan vara vissa saker som är svåra att försvara, som tobaksindustrin, där vi har kunskapen och inte behöver göra försöken om och om igen. Jag har också sett vissa ansökningar som har avvisats därför att det gäller fall där försök har gjorts men där man inte har tillämpat forskningsresultaten och inte spridit dem. Jag tycker inte heller att man, till exempel för få igenom sin avhandling, bara ska göra djurförsök, utan man måste verkligen överväga om det är nödvändigt med djurförsök. Jag tror att det nu har blivit mycket bättre. Kompetensen i djurförsöksnämnderna har ökat. Vi har många mycket duktiga ledamöter i de etiska

nämnderna. Därför är det betydligt mer sällan det händer att djurförsök görs direkt i onödan, men det förekommer.

Prot. 2005/06:32
17 november

Anf. 117 JAN ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja mitt inlägg med att konstatera att den medicinska forskningen låt oss säga att de senaste 50 åren har gått framåt oerhört mycket. Jag tar cancerfallen som exempel. Det är fall som för kanske 30 år sedan i princip var omöjliga att bota. I dag är det ganska goda prognoser för att man ska kunna leva ett normalt liv igen.

Det är framsteg som har gjort att människoliv har räddats. De här framstegen har kunnat göras tack vare att vi har haft djurförsök. Det har varit en grundförutsättning för att nå dessa framsteg. Det är precis detta som den här frågan ytterst handlar om, om vi drar det till sin spets, det vill säga att djurens liv ställs mot människors liv. Jag tycker att det faktiskt är en ganska enkel grundinställning att människoliv alltid är mer värt än ett djurliv. Jag tycker att det är viktigt att ha det som grund i den här diskussionen.

När jag har sagt det ska jag också säga att vi självklart ska använda så få djur som möjligt, och dem vi använder ska utsättas för så lite lidande som möjligt. Den grundläggande principen är för mig jätteviktig. Det är den utifrån att det finns krafter i samhället som står väldigt långt ifrån de här grundläggande principerna. Vi ser exempel där man bryter sig in på ställen där det bedrivs forskning med djur. Man frisläpper djuren och förstör forskning som i sin förlängning kanske gör det möjligt att rädda människoliv. Det är någonting som jag tycker att samhället måste tydligt ta ställning emot. Det är demokratiskt fattade beslut som man sätter sig över genom att agera på det sättet.

Sverige ligger i tätt position i världen när det gäller läkemedelsforskning. Det tycker jag att vi fortsatt ska göra. Det är oerhört viktigt att vi i dag sänder signaler till forskare och företag i den här sektorn att vi inte kommer att flagga ut svensk forskning. Det är varken vi eller de djur som det kanske forskas på någon annanstans, där det finns en sämre och svagare djurskyddslag, betjänta av. Vi ska inte sätta upp den typ av orimliga regler eller skapa osäkerhet som gör att man väljer att flytta forskning från Sverige.

Avslutningsvis vill jag än en gång fastslå: Så få djur som möjligt med så lite lidande och obehag som möjligt för djuren, men det ska vara på ett sätt att vi inte äventyrar svensk spetsforskning.

Anf. 118 ÅSA DOMEIJ (mp):

Fru talman! Ledamöter! Vilken rätt har människan att använda djur för sina syften? Det är alltid en väldigt svår avvägning när man ska väga den mänskliga nyttan mot djurens lidande. Jag tycker att Anita Brodén beskrev det etiska dilemmat väldigt bra i sitt inlägg.

Vår hållning i Miljöpartiet är att vi ska använda djur i försök bara när det är absolut nödvändigt, att vi så mycket som möjligt ska arbeta för att stegvis kunna ersätta djurförsöken med andra alternativa metoder. Det här har varit en viktig fråga för oss i samarbetet med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det är roligt att kunna presentera den här propositionen tillsammans.

*Etisk prövning av
djurförsök m.m.*

Propositionen bygger på principen om tre r: *refinement, reduction och replacement*. *Reduction*, att minska antalet djur som används så mycket som möjligt, har faktiskt inte funnits med i lagstiftningen tidigare men kommer nu med. Det är ett väldigt viktigt förtydligande.

I propositionen beskrivs också ett myndighetsarbete för att få fram alternativ till djurförsök. Djurskyddsmyndigheten har fått medel för att kunna arbeta på ett systematiskt sätt och anslå pengar till forskare som utarbetar alternativa metoder. Egentligen är arbetet med djurförsöken ett helt paket som innefattar dels forskningsarbete, dels lagstiftning.

Från Miljöpartiets sida skulle jag vilja komplettera de här tre r:en med ytterligare två. I utredningen *Etisk prövning av djurförsök* framhålls det att det skulle behövas två r till. Det ena är *reject*, och det är helt enkelt att säga nej till tveksam forskning eller när det innebär ett otillbörligt lidande för djuren.

Det femte r:et är *redirect resources*, och det handlar om att när man ska lösa ett visst problem ska man se över om man använder resurserna på bästa sätt. Kan man lösa problemet på ett annat sätt än genom djurförsök? Det där har jag exemplifierat i reservationen med en viss tveksam kemikalie. I stället för att utföra djurförsök kanske man inte ska tillåta kemikalien över huvud taget. Vilken nytta har användningen av den kemikalien för mänskligheten? Kanske man kan lösa problemet på ett annat sätt? Det kan också handla om att kombinera kunskaper från olika forskningsområden på ett bättre sätt än vad vi gör i dag.

Vi har också ett förslag om hur man skulle kunna jobba i samband med statlig upphandling. På miljöområdet jobbar vi med miljöanpassad upphandling. Det går inte så bra alla gånger, men det är ändå en viktig princip. På samma sätt skulle staten kunna jobba med sina inköp och ha som mål att köpa in icke-djurtestade produkter och på det viset gynna en utveckling där man tar fram produkter på ett sätt som gör att djurförsök inte behöver användas.

En intressant fråga som tas upp i propositionen är att ge djurskyddsorganisationer talerätt, och det är någonting som vidare ska utredas. Där finns det en reservation som tre borgerliga partier har gått ihop om. Det är Folkpartiet, Moderaterna och Centern som tycker att det är fel att jobba med det. Den argumentation som används är att det kommer att bli så byråkratiskt och att allt kommer att överklagas. Det känner jag så väl igen. Innan miljöorganisationerna fick talerätt trodde alla att det skulle bli så krångligt – de kommer givetvis att överklaga precis allting. Nu har vi facit. Det blev inte så. Miljöorganisationerna använder det där det är principiellt intressant och driver de fallen. Det finns många saker som försenar miljöprövningen, men inte är det just talerätsfrågan.

Det finns också ett annat argument i reservationen. Det är att vissa medborgare skulle få en dubbel roll med att dels kunna påverka lagstiftningen som röstande, dels kunna överklaga. Men besluten i de djurförsöksetiska nämnderna kan överklagas av dem som vill utföra verksamheten. Då är det väl inte så konstigt om andra som inte vill utföra verksamheten också ska ha rätt att överklaga, precis som på miljöområdet.

Det som jag undrar mest över är varför Folkpartiet har hamnat på den här linjen. När vi diskuterade Århuskonventionen här i kammaren ville ju både Folkpartiet och Kristdemokraterna öka möjligheterna för miljöorganisationer att få talerätt. Kristdemokraterna är inte med på det här, så

deras linje är logisk. Men Folkpartiet har ju hamnat på en argumentation som gör att man också borde säga nej till miljöorganisationernas talerätt. Det går ju inte ihop. Här skulle det vara intressant med ett svar.

Prot. 2005/06:32
17 november

*Etisk prövning av
djurförsök m.m.*

Anf. 119 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Tack, Åsa Domeij, för en presentation av propositionen. Eftersom jordbruksministern uteblev fick Miljöpartiet sköta detta i dag. Det är kanske så Socialdemokraterna vill ha det nu framöver.

I det batteri av nya utredningar som det informeras om i propositionen finns det en som berör instansordning för hantering av den etiska prövningen av djurförsök. Avsikten är att inrätta ett självständigt centralt organ för överprövning av beslut i de djurförsöksetiska nämnderna.

De etiska prövningarna tar redan i dag ganska lång tid. Förlängs denna tid ytterligare genom överklagningar kommer det ofta att bli omöjligt att utföra projekten inom den anslagsperiod som är given, som till exempel Vetenskapsrådet har.

Den djurförsöksetiska prövningen saknar egentligen någon form av motstycke i vårt samhälle i övrigt, och jag tycker att det är ett allvarligt hot mot det fria kunskapsinhämtandet.

Det är klart att detta står i Miljöpartiets program, så det är ju en vinst för dem i dag. Men Miljöpartiet är bara ett av sju partier i riksdagen, så jag tycker att det är ett litet demokratiskt underskott att Miljöpartiet kan driva igenom detta tack vare en socialdemokratisk regering.

Min första fråga till Åsa Domeij är: Vill Åsa Domeij över huvud taget ha någon form av djurförsök i framtiden i Sverige för att klara den spets- och grundforskning som vi har och för att slippa vara beroende av import från länder som vi vet har sämre djurskydd än vad vi har?

Anf. 120 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Fru talman! Vi vill inte förbjuda djurförsök. Vi vill att man satsar forskningspengar på att ta fram alternativa metoder. Till det har vi också lyckats att få fram forskningspengar. Framtiden kommer väl att utvisa hur snabbt man kan minska ned på djurförsöken.

Cecilia frågade: Hur viktig är forskningen i Sverige? Kan det inte bli så att forskning flyttas till länder där det är sämre? Jag tror inte det. Jag tycker inte att det finns någonting som tyder på att forskning flyttar ut av det skälet.

Jag kan ju ställa en motfråga till Moderaterna. I dag har vi ingen forskning på djur när det gäller att ta fram kosmetika. Där skulle man kunna argumentera på samma sätt: Eftersom det kan ge arbetstillfällen i Sverige, ska vi inte börja använda djurförsök för att ta fram kosmetika? Man har kanske sämre regler i andra länder.

Någonstans måste det finnas ett slags etik för vad man själv gör. Man kan inte alltid resonera så att om vi inte gör det här kanske någon gör det på ett mycket värre sätt. Då hamnar man ju i en total utförsbacke etiskt och moraliskt.

Anf. 121 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Den här propositionen och dess utredningsuppdrag andas ett signalsystem som Forskar-Sverige i dag är ganska oroligt över. Jag läste upp tidningsrubriker från förra veckan som handlade om att Astra

väljer att flytta en del av forskningen till Kina. Jag är oerhört oroad över att behöva läsa fler sådana tidningsrubriker. Det handlar om konkreta jobb för oss här i Sverige samtidigt som hela kammaren och en majoritet av Sverige är ganska överens om att djurförsöken ska minimeras och att man ska försöka ersätta dem i en takt som är hanterbar när det gäller att behålla grund- och spetsforskning i Sverige. Men det andas inte den här propositionen, och det är det som Forskar-Sverige har reagerat på.

Då undrar jag: Varför kan inte Åsa Domeij och Miljöpartiet ta in den oro som signaleras och försöka förstå att det kanske kommer fler sådana här tidningsrubriker i framtiden? Då förlorar vi jobb i Sverige. Det är redan 1½ miljoner människor i dag som står utanför arbetsmarknaden med en socialdemokratisk regering med Miljöpartiet som stödparti. Är det värt det?

Anf. 122 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Fru talman! När man pratar med forskarna och förklarar att den här politiken handlar om att utveckla alternativa metoder finns inte denna oro. Jag tror att forskarna har en väldigt stor förståelse för att det behövs en bra lagstiftning och en bra prövning. Hade vi inte det skulle ju forskarnas trovärdighet gentemot allmänheten minska väldigt mycket. Så den här prövningen är ju en trygghet för seriösa forskare.

Sedan kan det ibland i tidningsrubriker verka som att alla djurförsök i Sverige ska förbjudas i Sverige. Det kan ju skrämja upp enstaka forskare som inte orkar tränga igenom lagstiftningen och våra riksdagsdokument. Det kan jag tänka mig. Men då får man ju i stället föra en dialog med de forskarna och förklara vad politiken handlar om. Jag har inte träffat någon forskare som inte vill att man ska utveckla alternativa metoder för att stegvis kunna minska behovet av djurförsök.

Men jag har fortfarande inte fått något svar från Moderaterna på frågan: Ska vi inte börja med djurförsök i Sverige för att utveckla kosmetika? Man kanske gör det på värre sätt i andra länder. Jag tror att Moderaterna inte vill det, för ni bryr er nog i dessa frågor. Det finns en gräns även för er.

Anf. 123 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag ska ge några förklaringar till varför vi har landat där vi har landat. Det ska medges att detta är ett dilemma. Det är viktigt med öppenhet och insyn. Det är vår grundpolicy.

Vi har tittat på de djurförsöksetiska nämndernas sammansättning och sett den förstärkning som propositionen nu ger möjlighet till. I nämnderna ingår vetenskapsmän. Det står också att det ska finnas med en bredd av allmänheten, så de representeras av lekmännen. Det tillförs nu en extra kompetens i form av en veterinär med specialistkunskap och en referensgrupp. Ordförande ska vara en domare, och sedan finns det också ett administrativt stöd.

Med det spektrumet har vi gjort bedömningen att det inte kan finnas någon kompetens inom det här området som är större. Här finns företrädare för forskningen, allmänheten och den veterinära kompetensen som står för djurens rättigheter och möjligheter. Vi anser att den mixen och den kompetensen ger en rättssäkerhet. Därför har vi landat som vi har

gjort. Vi vill också att man ska undvika långdragna överklagandeprocesser som förhalar viktiga forskningsinsatser.

Det är vårt ställningstagande och grunden för vår bedömning.

Anf. 124 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Fru talman! Det är givetvis bra att man har en god kompetens. Det är en annan del av politiken att stärka kompetensen med kansliresurser till de etiska nämnderna. Men så kan man diskutera annars när det gäller domstolar eller myndighetsbeslut i kommunerna. Man ska ha en hög kompetens, men ändå finns det överklagandemöjligheter. I det här fallet kan en sida överklaga, nämligen forskarna och inte djurskyddsintressena, så där är det ingen riktig balans. Annars driver Folkpartiet miljöorganisationernas talerätt på ett bra sätt, men i den här frågan har ni hamnat på en linje tillsammans med Moderaterna och Centern. Just därför är det lite förvånande. Kristdemokraterna håller sig ju till samma linje. De vill ha en talerätt för både miljöorganisationerna och djurskyddsorganisationerna. Det är ju en liknande situation.

Anf. 125 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Vi har gjort den bedömningen mycket tack vare förstärkningen med den veterinära kompetensen och betoningen av att lekmännen ska företräda allmänhetens intressen. Det ligger till grund för våra avväganden och för vårt ställningstagande.

Anf. 126 ÅSA DOMEIJ (mp) replik:

Fru talman! Jag har ingen ytterligare kommentar. Jag tycker själv att det är en situation som är helt analog med djurskydds- och miljöorganisationernas, men Folkpartiet har ju kommit med sin förklaring här.

Anf. 127 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 5 och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Målet för området forskningspolitik i vårt land är att Sverige ska vara en ledande forskningsnation där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet. För oss som en liten nation vad gäller invånare är det viktigt att satsa på forskning och utveckling för att bevara vår konkurrenskraft. För vårt näringsliv är investeringar i forskning helt avgörande för att nå framgång i den internationella konkurrensen.

En av våra viktiga framtidsbranscher är just läkemedelsindustrin. Samhällets förväntningar och krav på bättre och nya läkemedel och säkra produkter blir bara större och större. I detta arbete är djurförsök en viktig metod för forskarna.

En annan viktig sektor inom det här forskningsområdet är den ökande användningen av kemiska produkter. Även här behövs forskning för att vi ska vara säkra på att de kemiska medel som vi använder inte negativt påverkar vår hälsa.

Även om det finns en strävan att ersätta djurförsök behövs de fortfarande. Djurförsöken har blivit alltmer förfinade och används också med allt större medvetenhet, men de blir också alltmer ifrågasatta. Det är därför viktigt att vi ständigt prövar och tar till oss de senaste rönen när

det gäller hur vi kan minimera, ersätta och förfinas forskningsmetoder där djur används. Samtidigt poängterar vi socialdemokrater att det är angeläget att de förändringar som görs inom den djurförsöksetiska prövningen inte allvarligt försvårar och fördröjer forskning där djur ingår.

Fru talman! De förändringar som vi behandlar i dag syftar huvudsakligen till att tydliggöra bestämmelser om användningen av försöksdjur och att stärka den djurförsöksetiska prövningen, dessutom att begränsa användningen av försöksdjur till vad som är absolut nödvändigt. Det är en strävan som inte bara delas av den svenska regeringen och riksdagen utan även av dem som bedriver djurförsök. Ingen ska tro att beslut om att påbörja ett nytt forskningsprojekt med djurförsök tas i en handvändning. Projektet ska vara försvarbart ekonomiskt och vetenskapligt såväl som ur ett nyttoperspektiv, det vill säga att behovet av forskningen ska vara så stort att det berättigar till att starta projektet. Lika viktig är den etiska frågan ur ett djurperspektiv. Hur mycket kommer djuren att påverkas, och är påverkan försvarbar i relation till ändamålet? Här kommer djurförsöksnämnderna in med sina synpunkter och råd om hur forskningen ska bedrivas.

Fru talman! Att klargöra vad termerna djurförsök och försöksdjur innebär gör att lagstiftningen blir lättare att överblicka. Vi har sedan länge varit överens om de tre r:ens principer, som jag kan översätta till förfinas, minimera och ersätta. Det innebär att vi strävar efter bra metoder för forskningen med så liten påverkan och smärta för djuret som det bara går och att vi ska minimera antalet djurförsök och försöksdjur så långt det går, men utan att för den skull ge avkall på kvaliteten i djurförsöken. Där så är möjligt ska djurförsök ersättas med exempelvis filmstudier, data-simuleringar, tester på blod med mera. Användningen av försöksdjur ska begränsas till vad som är absolut nödvändigt.

Vi är inte ensamma om att arbeta i denna riktning. EU anordnade ett seminarium den 7 november där kommissionen ingick ett partnerskap med en bred grupp företag om att minska antalet djurförsök inom EU. Där slogs fast att alternativa metoder till djurförsök är en viktig marknad för europeiska företag. Kommissionär Günter Verheugen sade vid konferensen: Vår ambition är inte bara att minska antalet djurförsök utan att på lång sikt avskaffa dem.

Här ser jag att dagens förslag till förändringar i den svenska lagstiftningen ligger väl i linje med det som nu händer i vår närhet, något som bland annat Moderaterna efterlyser i en av sina reservationer.

Fru talman! Det är viktigt att spelreglerna för forskningen är stabila och långsiktiga, som Kristdemokraterna skriver i sitt särskilda yttrande. Vi socialdemokrater ser det som angeläget att sträva efter god etisk prövning av djurförsök som är absolut nödvändiga. Vi vill fortsätta att ha en strikt djurskyddslagstiftning även för försöksdjur. Det kräver i sin tur en god dialog med forskarsamhället. Vi har på olika sätt uttalat att Sverige ska fortsätta att vara en ledande forskningsnation, och då behövs självklart goda kontakter med forskarna och med industrin som är i behov av forskning.

Folkpartiet uttrycker en oro för Djurskyddsmyndighetens dialog med forskarvärlden. Jag vill därför peka på att regeringen i sina uppdrag till Djurskyddsmyndigheten har tryckt på just den punkten: Uppdraget ska utföras i samarbete med företrädare för forskning, industri, berörda

forskningsråd och regionala och lokala tillsynsmyndigheter, övriga berörda myndigheter samt med djurskyddsorganisationer och andra organisationer inom området.

Fru talman! De förslag vi diskuterar i dag liksom de utredningsuppdrag som regeringen har lämnat till Djurskyddsmyndigheten likväl som det kommande direktivet till att utreda möjligheten att överklaga de djurförsöksetiska nämndernas beslut syftar just till att tydliggöra regelverket för att stärka djurskyddet för försöksdjuren. Utgångspunkten i detta arbete är att det ska ske utan att begränsa forskningens eller företagets möjligheter. De ska ges trygga förutsättningar att forska och verka i Sverige även i framtiden.

I betänkandet liksom i propositionen konstateras att grundläggande forskning är en förutsättning för samhällsutveckling och att det är angeläget att forskningen ges trygga förutsättningar att verka. Forskningen är en plattform för stora delar av svenskt näringsliv, och läkemedelsindustrin är en av de branscher som investerar mest i forskning och utveckling i Sverige.

Vårt främsta företag inom läkemedelsindustrin, Astra Zeneca, investerar nu drygt en halv miljard i ett nytt forskningslaboratorium i Mölnådal som ska vara klart 2009. Den nyheten tycker jag talar för sig själv, att företagen känner tillit till den svenska lagstiftningen och även till kompetens hos forskarna i Sverige.

Avslutningsvis: Vi socialdemokrater har ingen annan uppfattning än den som oppositionen ger uttryck för vad gäller trakasserier mot forskare, djurägare och de som föder upp djur. Men frågan hör hemma i ett annat utskott.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

9 § Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU4
Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (prop. 2004/05:178).

Anf. 128 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Fru talman! I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2004/05:178 *Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning* samt motioner som väckts med anledning av propositionen.

Regeringen föreslår regler om ett nytt slag av aktiebolag. Grundläggande för ett sådant bolag ska vara att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst.

I huvudsak innebär förslaget följande: Ett aktiebolag med särskild vinstbegränsning ska vara ett särskilt slag av privat aktiebolag där endast en begränsad vinstutdelning får ske. Under perioden från en årsstämma till nästföljande årsstämma ska vinstutdelning och annan värdeöverföring inte få överstiga ett belopp motsvarande räntan – beräknat som statslåneräntan plus en procentenhet – på det kapital som aktieägare har tillskjutit

Prot. 2005/06:32
17 november

*Etisk prövning av
djurförsök m.m.*

*Aktiebolag
med särskild
vinstutdelnings-
begränsning*

till bolaget som betalning för aktier. Inte heller överföringar inom en koncern ska som huvudregel få överstiga gränsen för tillåtna värdeöverföringar.

Vid bolagets likvidation ska, efter det att bolagets kända skulder har betalats, aktieägarna tilldelas ett belopp som motsvarar det kapital som har tillskjutits bolaget som betalning för aktier jämte den vinstutdelning som får ske. Vad som därefter kvarstår ska tillfalla det eller de andra aktiebolag av samma slag som det likviderade bolaget har pekat ut i sin bolagsordning eller till Allmänna arvsfonden. Allmän domstol ska besluta om tvångslikvidation om ett bolag med särskild vinstutdelningsbegränsning har gjort en olaglig värdeöverföring. Reglerna föreslås träda i kraft vid samma tidpunkt som den nya aktiebolagslagen, det vill säga den 1 januari 2006.

Fru talman! Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår reservationen.

Anf. 129 BERTIL KJELLBERG (m):

Fru talman! Som Raimo Pärssinen beskrev har regeringen tillsammans med stödpartierna föreslagit att skapa en ny sorts aktiebolag med särskild vinstbegränsning. Den första fråga man då bör ställa sig är: Finns det några aktiebolagsrättsliga behov av en ny aktiebolagsform? På den frågan vill jag svara ett entydigt nej. Regeringen medger också i propositionen att det är fullt möjligt inom ramen för nuvarande aktiebolagslagstiftning att i bolagsordningen föreskriva att bolagets vinst ska stanna i bolaget.

Det man vill åstadkomma kan redan i dag ske inom ramen för nuvarande lagstiftning. Man frågar sig: Vad finns det då för motiv? Vi moderater ser att det endast är politiska motiv som finns bakom förslaget, som har sin grund i rädslan för vinst. Vinst är ett kvitto på att det man gör uppskattas av andra och att de är beredda att betala för det man gör. Genom att man organiserar verksamheten på ett effektivt sätt uppstår en vinst av verksamheten. Vinst är ett kvitto på att något skötts bra.

Vänsterns och socialdemokratins ovilja mot vinst har sina rötter i ett marxistiskt tänkande, att det skulle vara fult med vinst. Det uppfattas som något slags stöld. I stället för att medborgarna själva gör sina val på en fri marknad ska politikerna genom planering fördela varor och tjänster efter medborgarnas verkliga behov, som endast politrukerna känner till. För detta krävs en övergripande plan. Mycket av den gemensamt finansierade sektorn i Sverige styrs av planer. Man försöker styra medborgarna på olika sätt.

Under tidens gång har det gjorts flerfaldiga försök att skapa ekonomiska system utan vinstintressen. I samtliga fall har detta misslyckats. Med de fel och brister som marknadsekonomin uppvisar har historien trots allt visat oss att det är det minst dåliga ekonomiska systemet. Det är också intressant att notera den ovilja som majoritetspartierna visar mot vinstintresset. Utan vinster inom det privata näringslivet hade inte välståndsutvecklingen under 1900-talet varit möjlig. Rädslan för vinst avslöjar förslagsställarna. Det är den socialistiska bockföten som sticker fram under den röda kappan.

Fru talman! Vad är då regeringens verkliga motiv till propositionen? Detta förslag är, tillsammans med den stopplag som riksdagen beslutade

om i våras och som träder i kraft den 1 januari 2006, ännu ett försök att hejda den väg av alternativa driftsformer som svept genom det svenska samhället under de senaste 15 åren. Denna förändring av driftsformer när det gäller sjukvården, omsorgen om äldre och funktionshindrade, förskolan och skolan, har ofta genomförts under tryck från medborgarna när de upplever stora brister i den offentligt bedrivna verksamheten. Förändringarna har ofta gjorts under hårt motstånd från socialdemokratin. Genom att man öppnat upp för konkurrens har verksamheten nästan alltid blivit mycket bättre för brukarna. Det har gett personalen ökade utvecklingsmöjligheter. Den offentliga verksamheten har också, och det inte minst viktigt, blivit bättre.

Fru talman! Sverige är i behov av ett stort antal nya företag, inte minst inom sektorer som domineras av kvinnor. Det är anmärkningsvärt att socialdemokratin och stödpartierna vill hindra kvinnor från att utveckla sin entreprenörsanda inom områden där många kvinnor är yrkesverksamma. När en kvinna startar ett företag startar två män företag. Det är lätt att konstatera att om kvinnor startade företag i samma omfattning som män skulle vi få betydligt fler företag i Sverige, fler jobb. Det är vi i stort behov av.

Ska kvinnor starta företag i samma omfattning som män krävs att vi öppnar upp områden som domineras av kvinnor för privat företagsamhet. Kvinnor dominerar i den gemensamt finansierade sektorn. Det är därför naturligt att kvinnor startar företag i just den sektorn. Varför ska inte kvinnor få tjäna pengar på sina företag när det är möjligt för den byggfirma som byggde vårdcentralen eller det företag som levererar alla varor till vårdcentralen att göra vinst? Detta är inkonsekvent.

Den offentliga sektorn är i behov av fler konkurrerande alternativ, både vinstgivande och icke-vinstgivande företag och företagare. Vi som lagstiftare ska underlätta för företagen och företagarna – inte sätta käppar i hjulen. Det är anmärkningsvärt att det icke-socialistiska Miljöpartiet kan ställa sig bakom en lagstiftning med klara socialistiska förtecken.

Slutligen, fru talman: Denna proposition är onödig. Justitiedepartementets personal borde ha fått möjlighet att ägna sig åt något viktigare, till exempel att skriva direktiv till den insolvensutredning som vi nu väntat på i mer än två år.

Fru talman! Jag yrkar avslag på propositionen och bifall till reservationen.

Anf. 130 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! I min valkrets i Halland finns ett privatägt sjukhus som inte så väldigt ofta är med i debatten, nämligen Spenshults reumatiker-sjukhus, som ägs av Reumatikerförbundet. Den verksamheten har bedrivits sedan 1953, först i Reumatikerförbundets egen föreningsregi och därefter, sedan sju åtta år tillbaka, i form av ett privat aktiebolag i enlighet med den gällande aktiebolagslagstiftningen.

Sjukhuset tar emot patienter från landstingen. Inkomsterna kommer till bortemot 90 % just från landstingsbetalda patienter. Man bedriver också en hotell- och konferensverksamhet. Det gör man för att när man förvärvade det här sjukhuset fick man väldigt många byggnader på köpet. För att utnyttja dem rationellt har man gjort i ordning och bedriver hotell- och konferensverksamhet, naturligtvis i vinstsyfte.

Varför har man ett vinstsyfte? Jo, man har ett vinstsyfte för att man vill investera och fortsätta driva verksamheten och utveckla den. Det är det ena syftet. Det andra syftet är att man vill stödja forskningen när det gäller reumatiska sjukdomar. Det kan man göra med den befintliga aktiebolagslagstiftningen. Det är inget som helst bekymmer. Man kan stödja forskningen internt i Sjukhuset AB, men man kan också skatta av vinst och dela ut medel till Reumatikerförbundet som sedan satsar dessa vinstmedel på forskning på annat håll. Kan det vara något fel i detta? Jag kan inte se det.

Man kan i bolagsordningen, som Bertil Kjellberg sade, skriva in att verksamheten ska vara ideell, om man vill det. Man kan skriva in att det inte ska vara någon vinstutdelning alls till aktieägarna eller att det ska vara en begränsad aktieutdelning.

Det finns alltså alla möjligheter att uppnå precis samma syfte som det som regeringen har i den här propositionen.

Resonemanget om vinstsyftet är märkligt. Det är bara några minuter sedan socialdemokraten Christina Axelsson stod här – de flesta av oss som är i lokalen hörde hennes anförande – och lovprisade Astra Zenecas satsningar på forskning i Mölndal. Om Astra Zeneca inte hade gått med vinst hade det inte funnits några medel att satsa på forskningen. Så enkelt är det.

I läkemedelsbranschen får man alltså göra vinst. Driva apotek, som staten gör, får man göra med vinst. Sälja medicin-teknisk utrustning, som Getinge AB gör, får man göra med vinst. Driva vårdcentraler, tandläkarmottagningar och så vidare får man göra med vinst. Men man ska inte få driva sjukhus med vinst, enligt det resonemang som ligger bakom denna proposition.

Det är väldigt svårt att förstå detta när vi har alla de regler som behövs i vår nuvarande aktiebolagslag och även i den nya som träder i kraft vid nyår. Vi behöver inte krångla till det med ytterligare företagsformer. Vi har tillräckligt många. Låt oss behålla dessa enkla företagsformer.

Jag yrkar avslag på propositionen och bifall till reservationen.

Anf. 131 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Riksdagen ska i dag besluta om ändringar i aktiebolagslagen enligt regeringens proposition. Tasso Stafilidis och alla andra kolleger, vi behöver en ny regering som kommer med bättre förslag eftersom det här förslaget är ett slag i luften. Den föregivna anledningen till propositionen är att det finns behov av en ny företagsform för verksamhet som drivs i annat syfte än att bereda ägarna vinst.

Bakgrunden är att regeringen har börjat uppmärksamma de privata initiativ som förekommer på framför allt sjukvårdens område. Man menar att det är problematiskt att offentligt finansierad verksamhet kan ge vinst åt privata aktieägare.

Enligt förslaget bör man därför införa ett särskilt slags privata aktiebolag. Vinst i den här typen av bolag bör i huvudsak stanna i bolaget i stället för att delas ut till aktieägarna menar regeringen.

Vi som reserverar oss, Allians för Sverige, mot propositionen håller med regeringen om att det behövs fler initiativ, särskilt när det gäller vården. Men vi har svårt att se att den föreslagna lagen skulle sända ut rätt signal. Den kommer att leda till ännu ett hinder för alla dem som

redan i dag avskräcks av den snårskog av regler som omgärdar den företagare som vill starta eget.

Herr talman! I själva verket visar regeringens proposition på en förlegad syn på relationen mellan offentliga upphandlare och privata näringsidkare och vad det innebär att driva företag över huvud taget. Det är knappast de offentligt finansierade företagen som genererar de största vinsterna. Och det har aldrig varit fel om kommuner eller landsting har gått med vinst, trots att de är våra största välfärdsproducenter.

När regeringen vill omforma regler så att företaget ska använda det upparbetade överskottet till att utveckla verksamheten i stället för att bereda ägarna vinst, kan man undra hur det står till med företagskunskapen. Ett företag som i dag ägnar sig endast åt att ge ägarna vinst blir nämligen inte långvarigt på marknaden. Ett företag som inte återinvesterar eller bygger ut försvinner. Det vet vi. Så är marknadslogiken. Men att vi ska satsa offentliga medel på den landstingsproducerade sjukvården med skattebetalarnas pengar, för att sedan finna att landstingets köer är oacceptabelt långa och att budgeten inte går ihop, går fortfarande för sig.

Regeringen menar att det är viktigt att uppmuntra enskilda initiativ och att öka mångfalden i utbudet. I så fall hade man kunnat presentera nya regler för fåmansbolag. Man hade kunna avskaffa företagens sjuklöneansvar och förenkla i reglerna i stället för att krångla till dem.

Den nya lagen kommer att sända ut helt motsatt signal till de entreprenörer och andra som är beredda att satsa sitt kapital.

Hur ska man någonsin kunna öka mångfalden om man samtidigt så hårt slår vakt om det offentliga monopolet?

Regeringen menar vidare att allmänhetens förtroende skulle öka för verksamheter som drivs av andra intressen än att skapa vinst. Det är intressant att man nämner förtroende i detta sammanhang. I själva verket har väl förtroendet för den landstingsfinansierade verksamheten och landstingsproducerade vården aldrig varit så litet som nu. Förtroende får man ju när man klarar vårdköer och när man är skickligast på ett sjukhus att bedriva vård.

Jag hinner inte säga mer just nu, men jag yrkar avslag på propositionen och bifall till vår gemensamma reservation.

Anf. 132 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Angående särskild vinstutdelningsbegränsning är det väl känt efter de tidigare inläggen här att regeringen har lagt fram ett förslag om att i den nya aktiebolagslagen skriva in ett nytt kapitel där man har för avsikt att begränsa möjligheterna till vinstutdelning.

De skäl som regeringen anger känns något märkliga. Man säger att det under senare år har etablerats flera privata företag som konkurrerar med verksamheter som bedrivs i offentlig regi samt att dessa företag med dagens regler kan dela ut eventuella vinster.

Regeringen säger sig vara positiv till de enskilda initiativen och de möjligheter som de privata företagen skapar. Men regeringen påpekar också att man anser att det är ett problem när privata företag inom vissa verksamheter genererar vinst till ägarna. Vi har ju i dag, sägs det, ett fritt företagande.

Enligt regeringen skulle det också vara problematiskt att kombinera just offentliga bidrag med privata medel, exempelvis att sjukvård som

*Aktiebolag
med särskild
vinstutdelnings-
begränsning*

bedrivs i ett privat ägt aktiebolag skulle missgynna samhället. Men de som främst berörs är hela tiden patienterna, och vi får inte glömma dem.

Det finns också flera parter som ingår i ett avtal som reglerar en sjukvård som är delvis skattefinansierad. I det avtalet kommer man också överens om var och hur sjukvården ska bedrivas.

För oss i Centerpartiet framstår det som helt klart att mångfalden ger dem som bidrar till den skattefinansierade sjukvården och dem som åtar sig att utföra sjukvården, men framför allt dem som nyttjar den, brukarna, större möjligheter än i dag.

Därför är vi från Centerns sida öppna för att patienterna ska få ökade möjligheter att göra val även inom sjukvården och omsorgen.

Vi tycker också att det ska vara möjligt för dessa företag att erhålla vinst och att även utdela vinst till ägarna av dessa företag.

Återigen vill jag säga att vi är övertygade om att just fler alternativ och mångfald gynnar dem som verksamheten är till för, det vill säga patienterna. Vi ser i dag, när köerna växer och väntetiderna är långa, att det inte finns några alternativ. Patienterna är hänvisade till vården inom den offentliga sektorn. Men det börjar bli lite alternativ inom vården på den privata sidan. Och de människor som söker sig dit har också positiva erfarenheter av det. De får lättare och snabbare en operation. De behöver inte vänta så länge på att något görs. Det ligger till grund för att vi stöder reservationen. Jag yrkar därför bifall till reservationen.

Anf. 133 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Herr talman! I lagutskottets betänkande nr 4 behandlas den proposition som vi nu debatterar angående aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Det är ett ämne som vi diskuterat i kammaren ett antal gånger även om det tidigare varit fråga om motionsyrkanden. Nu är propositionen färdig och ska behandlas i dag. Det ska bli en intressant debatt. Jag vill också säga att det är en samarbetsproposition mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Låt mig börja med att yrka bifall till lagutskottets förslag i betänkande nr 4 i dess helhet och avslag på den reservation som finns.

Herr talman! Den nya bolagsformen, där man begränsar möjligheterna att ge vinst till aktieägarna, behövs den? Det är en fråga som vi diskuterat förut och som många av mina borgerliga kamrater här berört. De hävdar att den här lagstiftningen är onödig. Jag tror inte att den är det. Jag tror att det faktiskt finns behov av den. Det finns nämligen en skillnad mellan att i bolagsordningen skriva in att bolaget i fråga inte kommer att ta ut vinst och att i stället bedriva verksamheten i en alldeles specifik aktiebolagsform som är så utformad att den begränsar möjligheterna till att ta ut vinst.

Skillnaden ligger i att man i ett bolag med den tydliga skrivningen om en begränsning av möjligheterna att ta ut vinst kan garantera att vinsten, och den framtida vinsten, alltid kommer att finnas kvar i bolaget – detta till skillnad från ett aktiebolag där man gjort en ändring i bolagsordningen, vilket man ju kan göra om det finns en tillräckligt stor majoritet för det. Jag tror att det är viktigt att ge en tydlig signal om att bolaget för all framtid kommer att bygga på den grunden att man inte ska kunna ge ut en hur stor del av vinsten som helst till ägarna. Det tror jag är en väldigt viktig del i det hela.

Regeringen lyfter i propositionen fram att här kanske finns en viss goodwill att plocka ut. Det kan finnas bolag som kommer att drivas med ideella krafter eller med syftet att inte enbart generera vinst. Då kan det vara bra för det bolaget att kunna säga: Vi är ett bolag som driver den här verksamheten, och vi kommer att återinvestera den absolut största delen av våra pengar i bolaget.

Vi hamnar lite snett i debatten när det sägs att Socialdemokraterna tillsammans med samarbetspartierna är emot vinst. Jag håller med Bertil Kjellberg om att vinst är jättebra och att vinst är ett kvitto på att ett bolag drivs på ett bra sätt. Det är ett kvitto på att bolaget är effektivt, att man är rationell och har en bra företagsidé. Jag håller helt med om det.

Den stora skillnaden är att i bolag där vinsten återinvesteras är den till direkt gagn för brukarna och pengarna används inte till att ge vinster till eventuella ägare. Den största delen av pengarna garanteras alltid att gå tillbaka till de brukare som använder tjänsterna i form av bättre investeringar i företaget, genom rationaliseringar och förhoppningsvis nya innovativa lösningar. Det är vad det handlar om. Vi ska alltså se till att så stor del av pengarna som möjligt återinvesteras i företaget. Sedan tycker jag att vinst är jättebra och ett kvitto på att företaget går bra.

Den andra frågan som varit uppe i dag, herr talman, gäller mångfalden som det pratats mycket om. Även här tycker jag att det förslag som nu ligger är bra. Det kommer att ge en ökad mångfald. Jag tror att det är bra att vi ger så många instrument som möjligt för att företag, organisationer och andra ska ha möjlighet att bedriva sin verksamhet. Har man en viss verksamhetsidé eller vill jobba med en viss typ av arbetsformer ska vi självklart se till att det finns möjligheter till det. Regeringen anser, och jag gör samma bedömning, att det i dagsläget inte finns vare sig någon företagsform, föreningsform eller stiftelseform som ger möjligheter att bedriva en verksamhet som inte syftar till att generera vinst till ägarna, för att i stället kunna återinvestera det kapital som finns och på så sätt gagna brukarna och verksamheten.

I propositionen förs ett ganska långt resonemang om hur stiftelser fungerar, hur ekonomiska föreningar fungerar och hur aktiebolag fungerar. Jag tänker därför inte ta upp den diskussionen här, men jag tycker att det är mycket viktigt att vi nu skapar en bolagsform där den vinst som uppstår i bolaget till största delen ska kunna återinvesteras i företaget. Jag anser därför att förslaget är bra både för marknaden och för samhällsutvecklingen.

Jag vill avsluta med att än en gång yrka bifall till förslaget i lagutskottets betänkande nr 4 i dess helhet och avslag på reservationen.

Anf. 134 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Propositionen andas att privata bolag skulle göra oskäligen vinster inom de områden som i dag är gemensamt finansierade och drivs av privata bolag. Sanningen är ju den att det här inte är ett särskilt lönsamt område. Vi ska komma ihåg att det är det offentliga som bestämmer priset. Det är också det offentliga som bestämmer kvaliteten och utövar tillsynen över verksamheten.

Min fråga till Johan Löfstrand är: Hur skulle oskäligen vinster kunna uppstå i den här typen av verksamhet?

Anf. 135 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag säger inte att vinsterna behöver vara oskäligen. Det jag säger är att vi nu skapar möjligheten för de företag som till exempel har en viss ideologi eller vars syfte är något annat än att generera vinst att bedriva en verksamhet i en effektiv bolagsform, och den verksamheten ska kunna vara icke-vinstdrivande.

Jag säger inte, och har inte sagt, att den verksamhet som bedrivs i dag på något sätt är oskäligen, och jag tror faktiskt att Bertil Kjellberg har rätt när han säger att många av företagen inom vårdsektorn kanske inte gör några jättestora vinster. Det finns nog en sanning i detta. Jag har inte påstått något annat, utan det jag påstår är att vi nu skapar ytterligare en möjlighet för de aktörer som så vill att bedriva verksamheten i den bolagsform som vi föreslår.

Anf. 136 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Min misstanke är att regeringen kommer att ställa krav på att denna typ av bolag med vinstbegränsning ska vara den enda aktören när olika verksamheter inom den offentliga sektorn kommer att läggas på entreprenad. Jag skulle vilja fråga Johan Löfstrand vilka områden han ser som möjliga där den typen av bolag får ensamrätt att driva verksamheten.

Anf. 137 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag känner inte till, och jag tror inte heller att samarbetspartierna känner till, att det skulle pågå ett arbete i Regeringskansliet som rör dessa frågor. Om det i framtiden skulle dyka upp några sådana frågor tror jag att det kommer att krävas ytterligare lagstiftning. Jag tror inte att det är möjligt att med dagens regelverk göra de förändringarna. Om man tillämpar detta på skollagstiftning eller på någon annan lagstiftning kommer det att krävas andra beslut i kammaren, och vi får ta ställning till de eventuella ändringarna då. Nu skapar vi en bolagsform för de organisationer och intressenter som vill bedriva verksamhet i icke-vinstdrivande syfte.

Anf. 138 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! När vi lagstiftar i riksdagen brukar det vara för att vi ska fylla ut ett behov som finns i samhället, något som är efterfrågat av personer, organisationer och så vidare.

De frågor som vi ställt oss när vi tittat på den här propositionen är: Finns det någon efterfrågan på denna företagsform? Har det gjorts någon typ av undersökning? Vad är det för investerare som ska utnyttja bolagsformen?

Kan Johan Löfstrand säga om det gjorts några undersökningar och vilken typ av investerare man tror ska bli tilltalade av detta?

Anf. 139 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Nej, jag har faktiskt inte sett någon sådan undersökning. Men jag tycker att man för ett väldigt bra resonemang i propositionen, där man säger att de olika driftsformer som finns i dagsläget – antingen det är aktiebolag, stiftelser eller ekonomiska föreningar – bygger på att

de ska generera avkastning. Det gäller åtminstone för alla utom stiftelser, för de har ju inga ägare. Men i de andra fallen handlar det om att generera avkastning åt medlemmar eller ägare. Den här bolagsformen ger en möjlighet att skapa en bolagsform där det huvudsakliga syftet inte är att generera vinst utan i stället att driva den verksamhet man vill.

Jag tror att det i framtiden kan dyka upp intressenter som vill bedriva verksamhet ur ett ideellt eller ideologiskt perspektiv snarare än ur ett vinstperspektiv. Jag tror att det kommer att finnas i framtiden.

*Aktiebolag
med särskild
vinstutdelnings-
begränsning*

Anf. 140 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! Jag var övertygad om att det inte fanns någon undersökning bakom detta. Det finns helt enkelt ingen efterfrågan. Det här är en konstruktion av socialdemokratiska politiker. De enda som jag kan tänka mig efterfrågar detta är era landstingsråd och andra motsvarande politiker.

Jag nämnde i ett exempel Spenshult i Halland. Där driver man hotell och konferensanläggning i samma bolag som man driver sjukhuset. Finns det för en socialdemokrat något fel i att man utnyttjar vinstmedel från hotell- och konferensverksamheten i sjukhusverksamheten?

Anf. 141 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! På vårdsidan kan det finnas problem med att mycket stora delar av vinsten förs över till annan verksamhet. Jag kan se de problemen. Men med dagens lagstiftning kan man bedriva viss vårdverksamhet som ett privat bolag. Principiellt är jag emot att man för över stora medel, som kanske från början är skattemedel, som kanske hade kunnat användas bättre genom att återinvesteras i sjukhuset och på så sätt skapat bättre kvalitet. Det hade kanske varit bättre med andra lösningar. Men i dagsläget finns denna möjlighet, och då får vi utgå från det.

Anf. 142 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill också ta upp analysen bakom detta förslag. Det har kommit ett förslag som ska svara på en fråga som inte är ställd. Det finns redan i dag två former av aktiebolag som Ersta, Röda Korsets sjukhem, Spenshult och Vidarkliniken i Järna bedrivs inom. Har man behövt en ändrad lag för att deras verksamhet ska kunna bedrivas, eller finns det några felaktigheter? Vad är det, utöver politikerns egna intressen, som har drivit fram det här förslaget?

Anf. 143 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Återigen kommer vi till ett läge där mina borgerliga kolleger i utskottet tycker att mångfald är någonting dåligt som inte ska premieras. Nu vill man inskränka detta till att beröra bara vissa små områden, trots att Yvonne Andersson alldeles nyss stod här i talarstolen och sade att vi borde ha en speciell lagstiftning för små bolag, att vi borde ha ytterligare lagstiftning och ännu fler bolagsformer.

Jag menar att vi ska skapa en mångfald, så att man ska kunna bedriva verksamhet utifrån den idé man har. Jag tror att till exempel Röda Korset skulle kunna använda denna nya aktiebolagsform för att ge goodwill och säga att man återinvesterar eventuell vinst i företaget för att på så sätt ge

bättre kvalitet och mer vård för de patienter som vi har. Jag tror att det mycket väl skulle kunna vara möjligt att ha det på det sättet.

Jag tror att vi i framtiden kommer att få se intressenter som vill föra in pengar i ett bolag som bedrivs på detta sätt. I vissa fall är man mycket kritisk mot till exempel hur stiftelser fungerar. Ett sätt kan kanske vara att man i framtiden bedriver en del av dagens stiftelseverksamhet i den här bolagsformen och på så sätt garanterar att pengarna behålls i verksamheten men med ett mer flexibelt system. Jag tror att det självklart kommer att finnas. Men det får framtiden utvisa. Redan i dag, tror jag, kan man peka på några områden där den nya bolagsformen kan användas.

Anf. 144 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker i alla fall att det är märkligt att tala om mångfald när det egentligen handlar om att ni lägger er i vinstfördelningsprinciperna. Det är de som ska bli rätlinjiga. Är Socialdemokraternas tanke att man också i annan offentligt finansierad verksamhet eller i offentlig upphandling ska lägga sig i vinstfördelningsprinciperna?

Detta är ett förmynderi som är obehagligt. När människor efterfrågar vård frågar de inte efter vinstfördelningsprinciperna. De vill ha goda operationer utförda, få mindre köer och få god och högkvalitativ vård. Vad är det som driver er att gå in och utöva makt genom att koncentrera er på vinstfördelningsprinciperna? Det är väl inte mångfald?

Anf. 145 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Vi hamnar ibland i en lite lustig debatt. Lever den opposition som finns i Sverige så långt från verkligheten att man inte har riktigt grepp om vad det handlar om? Var det så länge sedan man styrde?

Min åsikt är att de skattepengar som betalas in ska i största möjliga mån användas för att ge sjukvård, skola, omsorg och liknande. De ska inte betalas till en massa ägare.

Självklart menar jag inte att vi ska förbjuda privata intressen. Jag tycker att det finns många bra privata intressen både inom skolan och inom vården. Men om vi har hamnat i ett läge där vi ska optimera så att en så stor del av skattepengarna som möjligt ska gå till vinst för privata företag är det något som är fel. Så vill jag inte ha det.

Jag vill ha ett samhälle där skattepengarna i så stor utsträckning som möjligt används för att betala skolan, vården och omsorgen. Det är min högst personliga åsikt, och den driver jag som socialdemokrat.

Anf. 146 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att vi talar alldeles för lite om patienterna och personalen när vi diskuterar att man ska införa nya begränsningar vad gäller vinstutdelning.

Att verksamheter som inte styrs av vinstintressen skulle vara en garanti för bättre tillgänglighet och bättre kvalitet verkar för mig lite långsökt. Regeringen föreslår också att företag med begränsad vinstutdelning ska ges någon form av garantistämpel, men vad den ska stå för är inte riktigt känt. I dag är inte ens majoriteten av Socialdemokraterna beredd att i hälso- och sjukvårdslagen ge den vårdgaranti som nyligen har trätt i kraft. Då funderar jag på vad denna garantistämpel kan vara värd.

Vilka skulle satsa sitt kapital i ett företag där man inte disponerar vinsterna själva? Är till exempel LO berett att göra det? Det är ju viktigt att ni också lär som ni lever.

Anf. 147 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Nu börjar vi prata sjukvårdspolitik. Jag trodde att vi skulle ägna oss åt associationsformer. Jag tänkte återgå till att prata om den nya bolagsform som vi ska införa. Sjukvård kan vi säkert diskutera i andra sammanhang.

Det handlar om att vi ska skapa möjligheter för dem som vill. Vi skapar en bolagsform där det huvudsakliga syftet inte är att generera vinst utan att i stället återinvestera pengarna för att skapa bra verksamhet och så vidare. Det är till exempel mycket möjligt att det finns en eller annan kommun som anser att aktiebolag är en ganska bra bolagsform och skulle investera sina pengar i ett aktiebolag som exempelvis har hand om trädgårdsskötseln. Det är mycket möjligt. Och på så sätt återinvesteras de pengarna. Det skulle vara mycket möjligt. Där finns en variant. Jag tror att det finns ideella organisationer som mycket väl skulle kunna använda sig av detta, så jag tror att det finns en möjlighet.

Anf. 148 VIVIANN GERDIN (c) replik:

Herr talman! Men nu pratar vi faktiskt om ideella organisationer och övriga föreningar och stiftelser. De har möjligheter redan i dag att hantera det här. Men anledningen till att jag lyfter upp sjukvårdsfrågorna är att det är just det område – sjukvård och omsorg – som man hela tiden återkommer till därför att det är skattefinansierat, och vi har det i offentlig sektor.

Jag ser det här förslaget framför allt som en möjlighet för regeringen att försvåra och att förhindra att det kommer upp fler alternativ vad det gäller sjukvården. Jag tror faktiskt att de flesta är överens om att det är där kapphästen finns. Men återigen: När man har ett större utbud och patienten, eller vem det nu är, har fler att välja mellan sätter man också en press på aktörerna att hela tiden förbättra. Men tänk om vi nu begränsar vinstutdelningen här och vi hamnar i tider då det statsfinansiella läget blir bekymmersamt och vi drar ned och sparar på offentliga sektorn, vård och omsorg. Då är det förödande om man också stryper möjligheterna för det privata kapitalet att satsa på just de här områdena vad det gäller sjukvård. Då måste man också tillåta att det genererar vinst.

Återigen ger ju detta möjlighet för brukarna att välja. Oavsett vad det är kan man välja det privata eller det offentliga. Det leder faktiskt till förbättringar också för den personal som finns, oavsett vilka grupper det är. De har ju också möjligheter att välja arbetsgivare. På så sätt stimulerar man hela tiden hela organisationen att göra sitt yttersta och att göra förbättringar.

Anf. 149 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Nu låter det nästan som att Viviann Gerdin tror eller tycker att vi ska ta bort den offentligt finansierade vården och i stället låta människor betala för vården själva. Om vi skulle hamna i en situation där vi drar ned sjukvårdskostnaderna i landet kommer de privata företagen också att få mindre, för dessa betalas i dagsläget med skatte-

medel. På vilket sätt skulle det här kunna göra att vi skulle kunna få mer vård för pengarna, om det inte är så att den enskilde patienten får gå in och betala det? Det är ett resonemang som jag inte över huvud taget förstår.

Den andra fråga som jag ställer mig är: På vilket sätt kan patienten få det bättre om ett företag betalar ut x miljoner till sina ägare? Det förstår inte jag. Hur kan patienten få det bättre om mer av pengarna som finns i bolagen används för att betala dem som äger bolaget i stället för att bedriva verksamhet eller investera i realkapital? Den ekvationen går inte ihop för mig.

Anf. 150 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Valfrihet! Vad har Moderaterna och deras stödpartier emot en ökad valfrihet när det gäller att välja mellan olika former för aktiebolag, olika företagsformer? I alla andra sammanhang försöker ni faktiskt lyfta fram valfriheten som något positivt. Men i det här avseendet, herr talman, går Moderaterna och deras stödpartier ut och vill begränsa valfriheten.

Det handlar inte om att vi ska tvinga in aktiebolag som redan finns eller som kommer att bildas i en bolagsform med begränsning i vinstutdelning utan om att vi tillskapar en möjlighet för dem som önskar driva sitt bolag i just en sådan här form. De aktieägare som vill fortsätta att driva sina bolag i syfte att skapa vinster för sina aktieägare kommer alltså att kunna fortsätta med detta.

Ser inte Moderaterna och deras stödpartier, herr talman, att det kan finnas ett värde i att ha en bolagsform där det garanteras att syftet är något annat än rent vinstutdelande, att det finns verksamheter som är lämpligare att driva i en sådan bolagsform? Varför lyckas ni inte se det? Jag tror att ni vet detta men att ni har valt att blunda för det just nu.

Jag tänker främst på människors förtroende för näringslivet som körts i botten efter ett antal uppmärksammade skandaler där vd:ar och andra ledande befattningshavare sugit ut bolag på enorma belopp. Det är svårt för vanliga människor, herr talman, att känna förtroende för de bolag vars enda syfte verkar vara att göra sina ägare och ledande befattningshavare rikare och rikare och rikare. Därför är det väl en väldigt bra lösning att låta de företagsägare som vill skapa ett förtroende för och en tillit till sin verksamhet göra det genom att till exempel driva sitt bolag i den här nya formen med begränsad vinstutdelning. Det är alltså inte vinsterna i sig vi pratar om nu, utan det är vinstutdelningen till ägarna.

Bertil Kjellberg! Du lyckades ta i rejält i talarstolen. Du talade om att det inte finns motiv, om marxistisk planekonomi, om ovilja till vinster, om att offentliga verksamheter inte skulle vara bättre och till och med om att vi skulle försöka hindra kvinnor från att tjäna pengar. Varför ska inte kvinnor få tjäna pengar? Ja, det undrar jag också. Vi i Vänsterpartiet vill ju till och med att man ska bli tvungen att kvotera i bolagsledning för att kvinnor ska ha mer att säga till om. Det tycker inte ni. Ni tycker att det är okej som det är med få procent kvinnor. Det är inte vi som försöker sätta käppar i hjulen, Bertil Kjellberg, utan det är nog ni, som nu helt plötsligt är emot en valfrihet.

Jan Ertsborn och Folkpartiet! Vem har sagt att Astra Zeneca inte ska få tjäna pengar? Jag satt och letade efter någon felskrivning i proposit-

ionen eller i betänkandet, men det står ju inget sådant. Var får du det ifrån eller att det skulle vara krångligt med fler företagsformer? Det är väl inte det. Tvärtom blir det just en valfrihet. Och på tal om Spenshult är ju inte problemet att en konferensanläggning för över vinster till sjukvården. Nej, problemet skulle uppstå när vinster från sjukvården skulle användas till att bekosta en konferensanläggning.

Herr talman! Yvonne Andersson var inne på att vi behöver en ny regering. Ja, Yvonne Andersson, vi behöver en ny regering, en regering som till exempel består av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Ja, det är en ny regering.

Det handlar faktiskt om hur vi hanterar de gemensamma medlen. Det är när det bildas vinster i bolag som helt och hållet finansieras med offentliga medel som det är intressant för Sveriges invånare att faktiskt veta att det finns en demokratisk insyn, att det finns ett demokratiskt medbestämmande i hur man använder sig av pengarna. Det är det som jag tror att många människor är intresserade av. Jag tror inte att tant Agda eller Josefina eller Samira är intresserade av att aktieägarna till deras sjukhus ska bli rikare och rikare och att deras sjukvård ska försämrats. Jag tror att de, precis som vi i Vänsterpartiet, vill att de eventuella vinsterna ska användas för att förbättra kvaliteten inom till exempel vården – eftersom det är så mycket vård som har diskuterats i dag.

Herr talman! Jag tror att alla uppfattade att jag sade ja till en ny regering – s, v, mp. Med det vill jag yrka bifall till propositionen och till förslaget i lagutskottets betänkande och därmed avslag på reservationen.

Anf. 151 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Dagens förslag som vi behandlar i riksdagen syftar till att skapa ytterligare möjligheter för människor att driva företag. Det handlar om en företagsform som underlättar för bland annat ideella organisationer att bedriva sjukvård, det vill säga en mångfald i vården.

Förslaget om en ny aktiebolagsform är bra för de aktörer som inte tänker på vinst men som ändå vill få de fördelar som det innebär med aktiebolag. Genom lagen förbättras därmed på sikt förutsättningarna för fler företag, fler arbetstillfällen och en ökad ekologiskt hållbar tillväxt. Det är en valfrihetsreform helt enkelt.

Signalvärdet om att enskilda verksamheter som drivs i annat syfte än vinstsyfte behövs som ett komplement för att på olika sätt utveckla den offentliga verksamheten kan nog inte underskattas. Skillnaden jämfört med den bolagsform som existerar i dagsläget är att den nya formen för bolag syftar till att säkerställa att bolagets vinst huvudsakligen stannar kvar i bolaget, det vill säga att bolaget drivs i annat syfte än att ge aktieägarna vinst.

Visserligen kan man med nuvarande lagstiftning göra det möjligt att det ekonomiska utfallet av verksamheten blir detsamma. Men här finns en osäkerhet på grund av att aktieägarna när som helst kan ändra i bolagsordningen eller för den delen strunta i de bestämmelser som de själva har upprättat. Det finns således inte någon garanti mot att företagets ägare håvar in hela överskottet av verksamheten i egen ficka.

Ärligt talat är jag lite förundrad över Moderaternas, Folkpartiets, Kristdemokraternas och Centerns ovilja att införa en sådan tydlig möjlig-

het för den eller dem som vill driva verksamhet. De kan erbjudas ett alternativ som garanterar att det är utan vinstintresse. För mig känns det främmande att skapa en bolagsform som inte syftar till annat än att ge aktieägarna vinst. Vad handlar det om? Är det en hemsk tanke för Allians för Sverige att säkerställa via lagstiftning att bolagets vinst huvudsakligen stannar kvar i bolaget?

För mig är beteckningen SVB efter bolagsnamnet, särskild vinstutdelningsbegränsning, en mycket klar och enkel varudeklaration som kanske en del av oss vård- och omsorgstagare önskar när vi står inför den valmöjligheten i stället för att avsätta tid för att granska bolagsordningar eller olika bestämmelser. Måste man sedan följa vilka aktieägare som sitter vid rodret och styr finns risken att det känns svårt. Vem gagnar det?

Lika problematiskt är det för dem som jobbar på ett företag utan vinstintresse. När personen väl har börjat på en arbetsplats finns det ingen rim och reson i att behöva känna osäkerhet om aktieägarnas eventuellt förändrade inriktning.

Behovet kanske inte finns i dagsläget. Men för den framtida utvecklingen av omsorgen och vården och för den delen för människor som letar aktiebolag med en mer ideell inriktning och prägel behöver det införas en klagörande benämning, SVB. Det är det som nu s, v och mp åstadkommer.

Anf. 152 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Om man bara ser till dagens förslag är inte det så dramatiskt. Vad som är dramatiskt är att detta är ett verktyg, misstänker vi, för regeringen att skapa nya stopplagar. Det är det anmärkningsvärda och vad som gör oss oroliga. Det är därför anmärkningsvärt att Miljöpartiet medverkar i baletten. Miljöpartiet har i både ord och handling visat att man är småföretagarvänligt.

Jag vill veta av Miljöpartiet: Kan ni garantera att ni inte ska vara med och skapa nya stopplagar på andra områden, inom till exempel primärvården och friskolorna, där man kommer att ställa som ett krav för entreprenad att det ska vara ett bolag med beteckningen SVB på slutet?

Anf. 153 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Just nu har vi varje fall i vår ”bolagsordning” att vi inte ska ställa upp på att försvåra eller skapa den oro som uttrycks här. För oss har det också varit det arbete vi åstadkommit i samarbetet, att försöka att ta bort delen som kan leda till att det används på sådana områden där vi inte har tänkt oss att det ska användas.

Det handlar om att försöka ge möjligheter till fler företagsformer och inte om att låsa in den offentliga verksamhetens möjligheter och inte bara bedriva verksamhet i offentlig regi utan även ge möjligheter i aktiebolagsform. Det har varit viktigt för oss.

Det finns tydliggjort i utskottsbetänkandet att om det skulle vara fallet att sådana krav ställs – att den funderingen skulle finnas, även om det inte finns något sådant framfört av bland andra Johan Löfstrand här – ska regeringen återkomma till riksdagen. Då står det i vår ”bolagsordning” att vi ska stoppa sådana förslag.

Anf. 154 BERTIL KJELLBERG (m) replik:
Herr talman! Jag tackar för det. Det känns i varje fall lite tryggare än
med den socialistiska majoritetens förslag.

Prot. 2005/06:32
17 november

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

*Aktiebolag
med särskild
vinstutdelnings-
begränsning*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.44 på förslag av förste vice talmannen att
ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då dagens votering skulle äga
rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman- träde

MJU4 En nationell strategi för havsmiljön

Punkt 1 (En ny strategi för hav i balans)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

156 för utskottet

125 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 22 v, 13 mp, 1 -

För res. 1: 44 m, 38 fp, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 4 (Sanering av Östersjön)

1. utskottet

2. res. 7 (mp, v)

Votering:

245 för utskottet

36 för res. 7

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 38 fp, 27 kd, 16 c

För res. 7: 22 v, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 10 (Pilotprojekt m.m.)

1. utskottet

2. res. 12 (fp)

Votering:

243 för utskottet

38 för res. 12

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 27 kd, 22 v, 16 c, 13 mp, 1 -

För res. 12: 38 fp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 18 (Hållbar sjöfart)

1. utskottet

2. res. 22 (v)

Votering:

203 för utskottet

23 för res. 22

54 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 37 fp, 2 kd

För res. 22: 22 v, 1 -

Avstod: 25 kd, 16 c, 13 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 11 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Annelie Enochson (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 28 (Havsbaserad vindkraft m.m.)

1. utskottet

2. res. 35 (mp, kd, c)

Votering:

179 för utskottet

57 för res. 35

44 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 38 fp, 22 v

För res. 35: 27 kd, 16 c, 13 mp, 1 -

Avstod: 44 m

Frånvarande: 25 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU5 Etisk prövning av djurförsök m.m.

Punkt 2 (Användning av djur inom utbildningsväsendet)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

240 för utskottet

27 för res. 1

13 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 43 m, 38 fp, 22 v, 16 c, 1 -

För res. 1: 27 kd

Avstod: 13 mp

Frånvarande: 24 s, 12 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 3 (Riktlinjer för etisk prövning av djurförsök)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

183 för utskottet

44 för res. 2

54 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 27 kd, 22 v, 13 mp 1 -

För res. 2: 44 m

Avstod: 38 fp, 16 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 6 (Etiskt godkännande av avel med försöksdjur)

1. utskottet

2. res. 6 (fp)

Votering:

198 för utskottet

40 för res. 6

42 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 27 kd, 21 v, 16 c, 13 mp, 1 -

För res. 6: 2 m, 38 fp

Avstod: 42 m

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 7 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 11 (Utveckling av alternativa metoder)

1. utskottet

2. res. 10 (v)

Votering:

181 för utskottet

22 för res. 10

78 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 1 kd, 16 c

För res. 10: 22 v

Avstod: 38 fp, 26 kd, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU4 Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning

1. utskottet

2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

155 för utskottet

125 för res.

1 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 22 v, 12 mp, 1 -

För res.: 44 m, 38 fp, 27 kd, 16 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

11 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 november

2005/06:114 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Islamic Centers fortsatta verksamhet

2005/06:115 av *Holger Gustafsson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Villkoren för svenska äggproducenter

2005/06:116 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till justitieminister Thomas Bodström

Meddelarfrihet för alla anställda

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 november.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 november

2005/06:382 av *Kurt Kvarnström* (s) till socialminister Berit Andnor
Färdtjänst för funktionshindrade

2005/06:383 av *Magdalena Andersson* (m) till justitieminister Thomas
Bodström

Kommunikationssystemet Rakel

2005/06:384 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Morgan Johans-
son

Stödet till kvinnojourer

2005/06:385 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till statsminister Göran Pers-
son

Statsministerns syn på kärnkraften

2005/06:386 av *Else-Marie Lindgren* (kd) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Nationell status för Textilmuseet i Borås

2005/06:387 av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan

Förtrolig information i skolan

2005/06:388 av *Sten Tolgfors* (m) till socialminister Berit Andnor

Reglerna för tillfällig föräldrapenning

2005/06:389 av *Annelie Enochson* (kd) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Förändrade regler för tomträtter

2005/06:390 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund

Haubitzar på avvägar

2005/06:391 av *Jan Emanuel Johansson* (s) till statsrådet Morgan Jo-
hansson

Kostnader för hälsointyg

2005/06:392 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till statsrådet Sven-Erik
Österberg

Kontantflödet i samhället

2005/06:393 av *Torsten Lindström* (kd) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Försöksverksamhet med ändrad organisation inom lärarutbildningen

2005/06:394 av *Gudrun Schyman* (-) till statsrådet Ylva Johansson

Våldsutsatta ungdomar

2005/06:395 av *Ulla Löfgren* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona
Sahlin

Överledning av vatten i Vojmån

2005/06:396 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Barbro Holmberg

Gömda flyktingar

2005/06:397 av *Michael Hagberg* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Skrotning av svensk krigsmateriel

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 22 november.

13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 november

2005/06:278 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Ahmadinejads uttalande om att utplåna staten Israel

2005/06:284 av *Rolf Olsson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Engagemang för svensk medborgare i rättsprocess i Kosovo

2005/06:290 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Kvinnornas rättigheter i förhandlingarna om Kosovos framtid

2005/06:298 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Våldet mot den politiska oppositionen i Etiopien

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 22 november.

14 § Kammaren åtskildes kl. 17.12.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 13.53,
av andre vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 130 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om EU-debatt	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Förnyad bordläggning	1
5 § En nationell strategi för havsmiljön	1
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU4	1
Anf. 1 ALF ERIKSSON (s).....	1
Anf. 2 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m)	2
Anf. 3 SVERKER THORÉN (fp).....	4
Anf. 4 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	7
Anf. 5 KJELL-ERIK KARLSSON (v).....	9
Anf. 6 SVERKER THORÉN (fp) replik	10
Anf. 7 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik.....	10
Anf. 8 SVERKER THORÉN (fp) replik	10
Anf. 9 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik.....	10
Anf. 10 JAN ANDERSSON (c)	10
Anf. 11 ÅSA DOMEIJ (mp).....	11
Anf. 12 JAN-OLOF LARSSON (s)	13
Anf. 13 SVERKER THORÉN (fp) replik	15
Anf. 14 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	16
Anf. 15 SVERKER THORÉN (fp) replik	16
Anf. 16 JAN-OLOF LARSSON (s) replik	16
Anf. 17 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	16
Anf. 18 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik.....	19
Anf. 19 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	19
Anf. 20 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m) replik.....	20
Anf. 21 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	20
Anf. 22 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	21
Anf. 23 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	21
Anf. 24 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik	21
Anf. 25 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	22
Anf. 26 SVERKER THORÉN (fp) replik	22
Anf. 27 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	22
Anf. 28 SVERKER THORÉN (fp) replik	23
Anf. 29 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	23
Anf. 30 JAN ANDERSSON (c) replik.....	23
Anf. 31 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	23
Anf. 32 JAN ANDERSSON (c) replik.....	24
Anf. 33 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s) replik	24
Anf. 34 MONA JÖNSSON (mp)	24
(Beslut fattades under 10 §.).....	25
6 § Etisk prövning av djurförsök m.m.	25
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU5	25
Anf. 35 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	25
Anf. 36 CECILIA WIDEGREN (m)	26

Anf. 37 ANITA BRODÉN (fp).....	28
Anf. 38 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	29
(forts. 8 §).....	30
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
7 § Frågestund	31
Anf. 39 ANDRE VICE TALMANNEN	31
<i>Försvarsmaktens nya logo.....</i>	<i>31</i>
Anf. 40 HENRIK S JÄRREL (m).....	31
Anf. 41 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	31
Anf. 42 HENRIK S JÄRREL (m).....	32
Anf. 43 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	32
<i>F-skattsedel till kvinnliga företagare</i>	<i>32</i>
Anf. 44 VIVIANN GERDIN (c).....	32
Anf. 45 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	32
Anf. 46 VIVIANN GERDIN (c).....	32
Anf. 47 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	33
<i>Utnämningar till kommitté- och utredningsväsendet.....</i>	<i>33</i>
Anf. 48 TOBIAS KRANTZ (fp).....	33
Anf. 49 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	33
Anf. 50 TOBIAS KRANTZ (fp).....	34
Anf. 51 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	34
<i>Koldioxidutsläppen.....</i>	<i>34</i>
Anf. 52 INGEGERD SAARINEN (mp)	34
Anf. 53 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	35
Anf. 54 INGEGERD SAARINEN (mp)	35
Anf. 55 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	35
<i>Uppvaktningar hos regeringen.....</i>	<i>36</i>
Anf. 56 ULRIK LINDGREN (kd)	36
Anf. 57 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	36
Anf. 58 ULRIK LINDGREN (kd)	36
Anf. 59 ANDRE VICE TALMANNEN	37
Anf. 60 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	37
<i>Vaccination av barn mot pneumokockinfektioner</i>	<i>37</i>
Anf. 61 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	37
Anf. 62 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	37
Anf. 63 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	38
Anf. 64 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	38
<i>Vård i livets slutskede.....</i>	<i>38</i>
Anf. 65 KENNETH LANTZ (kd)	38
Anf. 66 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	38
Anf. 67 KENNETH LANTZ (kd)	39

Anf. 68 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	39
<i>Statliga företags investeringsplaner</i>	39
Anf. 69 MARIA ÖBERG (s).....	39
Anf. 70 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	40
Anf. 71 MARIA ÖBERG (s).....	40
Anf. 72 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	40
<i>Utbyggnaden av mobiltelenätet</i>	40
Anf. 73 OWE HELLBERG (v)	40
Anf. 74 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	41
Anf. 75 OWE HELLBERG (v)	41
Anf. 76 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	41
<i>Överkonsumtion av medicin</i>	42
Anf. 77 LARS GUSTAFSSON (kd)	42
Anf. 78 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	42
Anf. 79 LARS GUSTAFSSON (kd)	42
Anf. 80 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	42
<i>Reach</i>	43
Anf. 81 LARS LINDBLAD (m).....	43
Anf. 82 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	43
Anf. 83 LARS LINDBLAD (m).....	44
Anf. 84 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	44
<i>Föreningsfriheten för barn och ungdomar</i>	44
Anf. 85 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	44
Anf. 86 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	44
Anf. 87 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	45
Anf. 88 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	45
Anf. 89 ANDRE VICE TALMANNEN.....	45
Anf. 90 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	45
<i>Rening av Östersjön</i>	45
Anf. 91 STAFFAN DANIELSSON (m)	45
Anf. 92 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	45
Anf. 93 STAFFAN DANIELSSON (c).....	46
Anf. 94 Statsrådet LENA SOMMESTAD (s)	46
<i>Statsbidrag till friskvården</i>	46
Anf. 95 RUNAR PATRIKSSON (fp)	46
Anf. 96 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	47
Anf. 97 RUNAR PATRIKSSON (fp)	47
Anf. 98 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	47
<i>Stödköp av den svenska kronan</i>	47
Anf. 99 JOHAN LÖFSTRAND (s).....	47
Anf. 100 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	48
Anf. 101 JOHAN LÖFSTRAND (s)	48
Anf. 102 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	48
<i>Systembolaget</i>	49

Anf. 103 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	49
Anf. 104 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	49
Anf. 105 ANNE-MARIE PÅLSSON (m).....	49
Anf. 106 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s).....	50
Anf. 107 ANDRE VICE TALMANNEN	50
8 § (forts. från 6 §) Etisk prövning av djurförsök m.m. (forts. MJU5).....	50
Anf. 108 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v)	50
Anf. 109 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik.....	52
Anf. 110 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	52
Anf. 111 SVEN GUNNAR PERSSON (kd) replik.....	52
Anf. 112 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	53
Anf. 113 ANITA BRODÉN (fp) replik.....	53
Anf. 114 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	53
Anf. 115 ANITA BRODÉN (fp) replik.....	54
Anf. 116 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v) replik	54
Anf. 117 JAN ANDERSSON (c).....	55
Anf. 118 ÅSA DOMEIJ (mp)	55
Anf. 119 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	57
Anf. 120 ÅSA DOMEIJ (mp) replik.....	57
Anf. 121 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	57
Anf. 122 ÅSA DOMEIJ (mp) replik	58
Anf. 123 ANITA BRODÉN (fp) replik.....	58
Anf. 124 ÅSA DOMEIJ (mp) replik.....	59
Anf. 125 ANITA BRODÉN (fp) replik.....	59
Anf. 126 ÅSA DOMEIJ (mp) replik.....	59
Anf. 127 CHRISTINA AXELSSON (s)	59
(Beslut fattades under 10 §.)	61
9 § Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.....	61
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU4.....	61
Anf. 128 RAIMO PÄRSSINEN (s)	61
Anf. 129 BERTIL KJELLBERG (m).....	62
Anf. 130 JAN ERTSBORN (fp).....	63
Anf. 131 YVONNE ANDERSSON (kd)	64
Anf. 132 VIVIANN GERDIN (c)	65
Anf. 133 JOHAN LÖFSTRAND (s).....	66
Anf. 134 BERTIL KJELLBERG (m) replik	67
Anf. 135 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	68
Anf. 136 BERTIL KJELLBERG (m) replik	68
Anf. 137 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	68
Anf. 138 JAN ERTSBORN (fp) replik	68
Anf. 139 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	68
Anf. 140 JAN ERTSBORN (fp) replik	69
Anf. 141 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	69
Anf. 142 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	69
Anf. 143 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	69
Anf. 144 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	70
Anf. 145 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	70

Anf. 146 VIVIANN GERDIN (c) replik	70	Prot. 2005/06:32
Anf. 147 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	71	17 november
Anf. 148 VIVIANN GERDIN (c) replik	71	<hr/>
Anf. 149 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	71	
Anf. 150 TASSO STAFILIDIS (v)	72	
Anf. 151 MIKAEL JOHANSSON (mp)	73	
Anf. 152 BERTIL KJELLBERG (m) replik	74	
Anf. 153 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	74	
Anf. 154 BERTIL KJELLBERG (m) replik	75	
(Beslut fattades under 10 §.)	75	
Ajournering	75	
Återupptagna förhandlingar	75	
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	75	
MJU4 En nationell strategi för havsmiljön	75	
MJU5 Etisk prövning av djurförsök m.m.	77	
LU4 Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning	78	
11 § Anmälan om interpellationer	78	
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	79	
13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	80	
14 § Kammaren åtskildes kl. 17.12	80	

Prot. 2005/06:32
17 november

Elanders Gotab, Stockholm 2005